

PELASTUSOPISTO

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä ja opetussuunnitelma

2026

Hyväksytty
19.11.2025

Koulutusjohtaja
Pelastusopisto

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
1 Yleistä	4
1.1 Kehittyvä opetussuunnitelma	4
1.2 Sopimushenkilöstön merkitys pelastustoimen järjestelmässä	5
1.3 Sopimushenkilöstön opintojen arvoperusta	5
1.4 Lainsäädäntö opetussuunnitelman taustalla	6
1.5 Opetussuunnitelman käsitteistö	10
1.6 Pedagoginen ajattelu koulutusjärjestelmän taustalla	13
1.7 Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu	15
2 Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä	16
2.1 Vastuut, koulutukset ja kurssit	16
2.2 Palautejärjestelmä	17
3 Sopimushenkilöstön kurssit	18
3.1 Yleistä kursseista	18
3.2 Pelastustoiminnan peruskurssi (3 op)	22
3.3 Ensiapukurssi (1 op)	27
3.4 Tieliikennepelastamisen kurssi (1 op)	30
3.5 Sammutustekniikkakurssi (2,5 op)	33
3.6 Ympäristövahinkojen torjunnan kurssi (1,5 op)	36
3.7 CBRNE-kurssi (1,5 op)	39
3.8 Ensivastekurssi (2 op)	42
3.9 Savusukelluskurssi (2 op)	46
3.10 Kemikaalisukelluskurssi (1,5 op)	50
3.11 Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn kurssi (1 op)	53
3.12 Pintapelastuskurssi (1 op)	57
3.13 Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta – kuljettajakurssi (0,5 op)	60
3.14 Ryhmänjohtajakurssi (5 op)	63
4 Sopimushenkilöstön päällystökoulutus	69
4.1 Sopimusalokunnan päällikkökurssi	69
4.2 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi	70
5 Vastaavan kouluttajan koulutus	71
5.1 Yleistä	71

5.2	Pedagoginen koulutus.....	73
5.3	Pedagoginen jatkokoulutus	76
5.4	Aihekohtainen koulutus.....	78
5.5	Vastaavan kouluttajan koulutusta koskevia ohjeita	84
6	Lähteet	85

LIITTEET

Liite 1: Ohjeistus kurssilaisen soveltuvuustestien arviointiin

Liite 2: Terveystarkastusohjeistus Pelastustoiminnan peruskurssia varten

Liite 3: Terveystarkastusohjeistus Savusukelluskurssia varten

1 Yleistä

Tämä on opetussuunnitelma, johon Pelastuslain 57§:n 3 momentin kohdassa viitataan. Opetussuunnitelmassa määritetään pelastustoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön koulutus. Tämän lisäksi opetussuunnitelma sisältää sopimushenkilöstön kurssien vastaavien kouluttajien koulusta koskevan opetussuunnitelman.

Opetussuunnitelma on tarkoitettu sopimushenkilöstön koulutusta järjestäville ja siitä vastaaville tahoille, sekä kurssien vastaaville kouluttajille ja koulutukseen hakeutuville.

1.1 Kehittyvä opetussuunnitelma

Pelastusopisto on vastannut koulutusjärjestelmästä vuodesta 2019 alkaen ja kehittänyt edelleen koulutusjärjestelmää vastaamaan keskeisiin sopimushenkilöstön osaamistavoitteisiin. Koulutusjärjestelmän kehittämisen keskiössä on ollut niin vastaavien kouluttajien osaamisen kuin pelastustoimintaan liittyvien kriittisten osaamisalueiden kehittäminen, kurssit ja niiden opetusmateriaalien valmistelu.

”Pelastusopiston tehtävänä on vastata pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön sekä pelastuslain (379/2011) 2 a §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstön opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta” (Laki Pelastusopistosta 607/2006).

Tässä opetussuunnitelmassa termillä *sopimushenkilöstö* (Pelastuslaki (379/2011) ja laki Pelastusopistosta (607/2006)) tarkoitetaan pelastustoimintaan osallistuvaa henkilöstöä, joka osallistuu pelastustoimintaan sopimuksen perusteella, mutta ei ole pelastuslaitoksen päätoimista operatiivista henkilöstöä.

Sopimushenkilöstöön kuuluvat:

- Sivutoiminen henkilöstö ja henkilökohtaisen työsopimuksen tehneet henkilöt, kuten toimenpidepalkkaiset, jotka osallistuvat pelastustehtäviin muun päätyönsä ohella.
- Pelastustoimintaan osallistumisesta sopimuksen tehneiden palokuntien hälytysosastot.
- Muiden sopimuksen tehneiden yhteisöjen henkilöstö, kuten tehdas-, laitos- tai sotilaspalokunnat. Näiden henkilöiden päätoiminen työsuhde voi olla esimerkiksi hyvinvointialueella, Puolustusvoimissa tai yksityisessä yrityksessä, mutta he osallistuvat pelastustoimintaan erillisen sopimuksen mukaisesti.

Opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään Pelastusopiston opetussuunnitelmaprosessien mukaisesti. Tällä varmistetaan Pelastusopiston tutkintokoulutuksen ja sopimushenkilöstön koulutuksen tavoitteiden synkronointi sekä molempien koulutusten kehittäminen yhtäaikaaisesti vastaamaan toimialan tarpeisiin. Opetussuunnitelmaa laadittaessa huomioidaan erityisesti koulutuskokonaisuuksien perusteiden tarkastelu, osaamistarpeet ja niistä johdetut koulutuksen

osaamistavoitteet eri osaamistasoille, sekä pedagogiset ratkaisut ja muut vastaavat tekijät. Sopimushenkilöstön opetussuunnitelmassa kuvataan koulutusten ja kurssien osaamistavoitteet systemaattisesti ja yhdenmukaisesti. Toteutussuunnitelmat laaditaan siten, että ne mahdollistavat uusien toteutustapojen ja muiden tarvittavien muutosten tekemisen kurssien sisällä ilman, että hyväksyttyä opetussuunnitelmaa tarvitsee muuttaa. Opetussuunnitelmaprosessissa korostuvat aiempaa vahvemmin eri aihealueiden integrointi sekä kurssien välinen opetuksen yhteensovittaminen ja jatkumo.

Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän kehittämistä varten on perustettu sopimushenkilöstön kehittämisverkosto. Kehittämisverkoston näkemyksille annetaan runsaasti tilaa ja ne ohjaavat omalta osaltaan suunnittelua. Lisäksi Pelastusopistolla on runsaasti sidosryhmiä, joiden asiantuntemusta voidaan käyttää järjestelmän kehittämiseksi. Pelastusopisto hyödyntää opetussuunnitelman kehittämisessä moniammatillista organisaatiotaan ja hyväksi havaittuja käytänteitä. Keskeisessä roolissa koulutusjärjestelmän ja opetussuunnitelman kehittämistyössä ovat Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän suunnittelijat, vastuualueet ja tiimit, sekä substanssista vastaavat aihealueen vastuopettajat.

1.2 Sopimushenkilöstön merkitys pelastustoimen järjestelmässä

Suomessa on yhteensä noin 15 000 pelastustoimintaan osallistuvaa sopimushenkilöä. Sopimushenkilöt kuuluvat vajaaseen 500 sopimuspalokuntaan ja noin 200 paloasemalla työskentelee pelastuslaitoksen sivutoimista henkilöstöä. Lisäksi on olemassa teollisuuspalokuntia, joissa esimerkiksi tehtaan työntekijöistä on koulutettu pelastushenkilöstä tehtaan omiin tarpeisiin. Sopimushenkilöstö osallistuu noin 70 000 pelastustoimen hälytystehtävään vuosittain. Suomessa on noin 101 000 pelastustoimen hälytystehtävää vuosittain. Sopimushenkilöstö muodostaa pelastustoimen valmiutta erityisesti harvaan asutuilla alueilla. (Sopimuspalokunnat Suomessa 2018; [Pelastustoimen taskutilasto 2018–2023](#).)

Sopimuspalokuntien tehtävät vaihtelevat toiminta-alueen ja palokunnan operatiivisen palokuntaryhmän mukaisesti. Sopimushenkilöstö tekee yleisesti ottaen kaikkia pelastustoimen hälytystehtäviä. Lisäksi noin 400 asemalta sopimushenkilöstö osallistuu ensivastetehtäviin. Ensihoidon osana suoritettavasta ensivastetoiminnasta on muodostunut useilla alueilla tärkeä osa ensihoitopalvelua. Hälytystehtävien lisäksi sopimushenkilöstö osallistuu myös turvallisuusviestinnän toteuttamiseen.

Sopimushenkilöstön käyttö on harvaan asutussa maassa välttämätöntä tehokkaan pelastustoiminnan järjestämiseksi. Maan pinta-alasta on noin 95 % harvaan asuttua maaseutua, ydinmaaseutua tai kaupungin lähimaaseutua, jossa lähtökohtaisesti sopimushenkilöstö huolehtii pelastustoimen ensilähdöstä. Kaupunkialueella sopimuspalokunnat tukevat ammattipalokuntia tai toimivat itsenäisesti päällekkäisissä tilanteissa (*Sisäministeriön julkaisut 2022:9, Kuka auttaa harvaan asutuilla alueilla ja maaseudulla?*).

1.3 Sopimushenkilöstön opintojen arvoperusta

Pelastustoimi tarvitsee henkilöstöä, joilla on vahva tiedollinen sekä taidollinen osaaminen, halu kehittää itseään ja valmius jatkuvaan oppimiseen. Näiden ominaisuuksien avulla henkilöstö pystyy

uudistamaan osaamistaan ja vastaamaan muuttuviin toimintaympäristöihin. Osaamisella tarkoitetaan tässä kontekstissa laaja-alaisen työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen. Organisaatorakenteet madaltuvat, ja päätöksenteko hajautuu – usein haasteellisella tavalla. Samalla asiantuntijavastuut korostuvat entistä enemmän.

Ammattitaidon kehittyminen on jatkuva oppimisprosessi, jossa oman osaamisen kehittäminen on keskiössä. Pelastustoimen tieto- ja taitoperustan vahvistamisen lisäksi on tärkeää kyetä tarkastelemaan ja tarvittaessa muuttamaan omia uskomuksia, asenteita ja arvoja sekä laajentamaan ymmärrystä. Vahvan ammatillisen perustan rinnalla tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin yleisiä, prosessityyppisiä toimintavalmiuksia, jotka eivät ole sidoksissa tekniseen tai pelastustoimen erityisosaamiseen.

Tällaisia valmiuksia ovat esimerkiksi kyky kehittää käytäntöjä ja omaksua uusia toimintatapoja, jotka tukevat epävarmuuden hallintaa muuttuvassa yhteiskunnassa ja työelämässä. Lisäksi tarvitaan valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja, tehdä ammatillista yhteistyötä muiden kanssa, ohjata ja kannustaa kollegoita oman osaamisensa hyödyntämisessä ja kehittämisessä, sekä hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja toimia aloitteellisesti vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen uudistamiseksi. Sitoutuminen pelastustoimen arvoperustaan tukee toiminnan oikeutuksen hahmottamista niin ammatissa, työelämässä kuin yhteiskunnassakin. Arvopohja ohjaa toimintaa inhimillisesti, ammatillisesti ja luotettavasti – yhdessä.

1.4 Lainsäädäntö opetussuunnitelman taustalla

Pelastustoimintaa ja siihen liittyvää koulutusta ohjaavat useat eri säädökset, joista keskeisimmät ovat Pelastuslaki (379/2011) ja Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011).

Pelastuslaki 29.4.2011/379

2 a § (28.12.2018/1353)

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

...

6) sopimuspalokunnalla pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa tai sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt hyvinvointialueen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta;...

27 § (8.7.2022/616)

Hyvinvointialueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Pelastustoimen järjestämisestä hyvinvointialueella säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) ja pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa.

Hyvinvointialue päättää, millä tavoin pelastuslaitos huolehtii alueellaan:

...

Hyvinvointialue voi lisäksi tuottaa tämän lain 32 §:n mukaisia pelastustoimintaan kuuluvia palveluita hankkimalla niitä sopimuspalokunnalta tai muulta pelastusalalla toimivalta yhteisöltä siten kuin siitä hyvinvointialueesta annetussa laissa säädetään. (23.3.2023/436)...

32 § Pelastustoiminnan sisältö

Pelastustoimintaan kuuluu:

- 1) hälytysten vastaanottaminen;*
- 2) väestön varoittaminen;*
- 3) uhkaavan onnettomuuden torjuminen;*
- 4) onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen;*
- 5) tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen;*
- 6) 1–5 kohdassa mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot.*

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi...

34 § (23.3.2023/436) Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvun nojalla toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla säädetty. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena...

39 § (28.12.2018/1353)***Pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyky***

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa. Pelastustoimintaan kuuluvien eri tehtävien edellyttämien perustaitojen ja kunnan tasosta sekä kuntotestien järjestämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.

55 § Valtion vastuu koulutuksesta

Valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta ja muusta pelastustoimeen liittyvästä koulutuksesta siten kuin Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) säädetään...

56 § Pelastuslaitoksen vastuu koulutuksesta

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on 57 §:n 2 momentissa säädetty koulutus.

57 § Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

...Pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja koulutuksesta.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407

7 § Pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokunnan henkilöstön kelpoisuus

Pelastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitetulta sivutoimiselta henkilöltä ja sopimuspalokuntaan kuuluvalta henkilöltä vaaditaan, että:

- 3) sammutus- ja pelastustyöhön osallistuva on suorittanut vähintään Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen sammutustyökurssin;*
- 2) sammutus- ja pelastustyöhön osallistuva päällystö ja alipäällystö on suorittanut vähintään Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen yksikönjohtajakurssin tai pelastusalan ammatillisen tutkinnon;*
- 3) palokunnan päällikkö on suorittanut pelastuslain 55 §:ssä tarkoitetussa oppilaitoksessa vähintään sopimuspalokunnan päällikkökurssin, sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin taikka tämän asetuksen 6 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetun tutkinnon.*

Pelastussukellustehtävään osallistuvalla vaaditaan lisäksi, että hän on suorittanut tehtävän edellyttämän Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen kurssin.

Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot:

Pelastuslain 57 §:ssä säädetään, että pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuna sammutustyökurssina toteutetaan seuraavat Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot: Pelastustoiminnan peruskurssi.

Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuna yksikönjohtajakurssina toteutetaan seuraavat Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot: Ryhmänjohtajakurssi.

Pelastussukellustehtävään (savu-, kemikaali- ja vesisukellus) osallistuvien sopimushenkilöiden koulutusta ohjaa edellä mainittujen säädösten lisäksi Sisäministeriön ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (2023). Kunkin aiheeseen liittyvän kurssin kurssikohtaisessa opetussuunnitelmassa (luvussa 3) on huomioitu edellä mainitut säädökset ja ohjeet.

Ensivastetoimintaa ja siihen liittyvää koulutusta ohjaavat Terveydenhuoltolaki (1326/2010) ja Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta (585/2017).

Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326

40 § Ensihoitopalvelun sisältö

Ensihoitopalveluun sisältyvät: (29.12.2016/1516)

1) äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan hoidon tarpeen arviointi ja kiireellinen hoito ensisijaisesti terveydenhuollon hoitolaitoksen ulkopuolella, eivät kuitenkaan meripelastuslaissa (1145/2001) tarkoitetut tehtävät, tarvittaessa potilaan kuljettaminen lääketieteellisesti arvioiden tarkoituksenmukaisimpaan hoitoyksikköön ja äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan jatkohoitoon liittyvät siirrot, silloin kun potilas tarvitsee siirron aikana vaativaa ja jatkuvaa hoitoa tai seurantaa; (29.12.2016/1516)

2) ensihoitovalmiuden ylläpitäminen;

3) tarvittaessa potilaan, hänen läheisensä ja muiden tapahtumaan osallisten ohjaaminen psykososiaalisen tuen piiriin;

4) osallistuminen alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa; ja

5) virka-avun antaminen poliisille, pelastusviranomaisille, rajavartiolaitosviranomaisille ja meripelastusviranomaisille niiden vastuulla olevien tehtävien suorittamiseksi.

Hyvinvointialueet ja HUS-yhtymä voivat päättää palvelutasopäätöksessä ensivastetoiminnan sisällyttämisestä osaksi ensihoitopalvelua. Ensivastetoiminnalla tarkoitetaan hätäkeskuksen kautta hälytettävissä olevan muun yksikön kuin

ambulanssin hälyttämistä äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan tavoittamisviiveen lyhentämiseksi ja yksikön henkilöstön antamaa hätäensiapua, joka on määritelty ensihoidon palvelutasopäätöksessä (8.7.2022/581).

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 585/2017

8 § Ensihoitopalvelun yksiköt ja henkilöstö

Ensihoitopalvelun yksiköllä tarkoitetaan ensihoitopalvelun operatiiviseen toimintaan kuuluvaa kulkuneuvoa ja sen henkilöstöä. Ensihoitopalvelun yksiköitä ovat ambulanssien lisäksi erilaiset ensihoitoajoneuvot ja lääkäri- ja lääkintähelikopterit sekä muut tarpeelliset kulkuneuvot.

Ensihoitopalvelun yksiköiden henkilöstöllä on oltava vähintään seuraava koulutus:

1) ensivasteyksikössä vähintään kahdella henkilöllä ensivastetoimintaan soveltuva koulutus;

...

1.5 Opetussuunnitelman käsitteistö

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen – Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden avulla kurssilaisen aiemmin hankittu osaaminen saadaan näkyväksi ja dokumentoitua osaksi suoritettavaa koulutusta tai kurssia. Osaaminen voi olla kertynyt esimerkiksi aiemmissa opinnoissa, työelämässä tai harrastustoiminnassa.

Tunnistettu osaaminen arvioidaan suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin osaamistavoitteisiin ja ydinsisältöihin. Hyväksilukua hakevan henkilön tulee toimittaa todistusjäljennökset sekä muut soveltuvat dokumentit niistä suorituksista ja osaamisesta, joihin hän vetoaa. Tarvittaessa osaaminen voidaan osoittaa erillisellä teoria- tai käytännönkokeella, tai muulla lisänäytöllä.

Etäopetus – on aikasidonnaista opetusta. Esimerkiksi kurssiin liittyvä luento voidaan järjestää etänä tietoliikenneyhteyttä käyttämällä.

Harjoittava opetus – on paikka- ja aikasidonnaista lähiopetusta, jossa jäljitellään työsuorituksia.

Harjoitussuunnitelma – suunnitelma, jonka mukaan koulutetaan ja harjoitellaan opetussuunnitelmassa ja toteuttamissuunnitelmassa olevien tavoitteiden mukaisia käytännön taitoja. Harjoitussuunnitelmassa kuvataan harjoituksen osaamistavoitteet, sisältö, toteutustapa, tarvittavat resurssit, aikataulu sekä harjoitukseen liittyvät turvaohjeet.

Itsenäinen opiskelu – se osa kurssin opinnoista, jonka kurssilainen suorittaa lähiopetuksen ulkopuolella hänelle soveltuvassa paikassa ja valitsemanaan aikana. Itsenäisissä opinnoissa kurssilaiset tekevät esim. erityyppisiä oppimistehtäviä, verkko-opintoja sekä valmistautuvat kokeisiin ja tentteihin.

Kouluttaja – kurssin järjestävän organisaation nimeämä kurssin toteuttamiseen osallistuva kouluttaja.

Koulutuksen järjestäjä – Pelastusopisto, jolla on lain (laki Pelastusopistosta) mukainen tehtävä vastata sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstön opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta.

Koulutuksen tuottaja – Pelastusopiston kanssa Koulumaalin käyttämisestä sekä sopimushenkilöstön opetussuunnitelman mukaisesta koulutuksen toteuttamisesta sopimuksen tehnyt organisaatio, jonka tehtäviin keskeisesti kuuluu sopimushenkilöstön koulutus. Koulutuksen tuottajia voivat olla pelastuslaitosten lisäksi esim. Puolustusvoimat.

Koulutusosio – kurssin opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen perusyksikkö. Koulutusosio voi koostua hyvin erityyppisestä opiskelusta: oppitunneista, luennoista, oppimis- ja luennot harjoitustehtävistä, esitelmistä ja kokeista.

Kurssi – opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen koulutuskokonaisuus.

Kurssin järjestävä organisaatio – on organisaatio, joka järjestää sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän mukaisen kurssin. Kurssin järjestävä organisaatio voi olla koulutuksen tuottaja tai kolmas osapuoli, jolle tehtävä ja vastuu kurssin järjestämisestä on sopimuksella siirretty.

Kurssiohjelma – opetussuunnitelmassa kuvatun kurssin toteuttamiseksi laadittu suunnitelma, jonka tekee Pelastusopisto ja siinä olevien toimintojen/toimenpiteiden alueellisesta soveltamisesta vastaa kurssin vastaava kouluttaja. Kurssiohjelmassa täsmennetään mm. kurssin järjestämisen aikataulua sekä kouluttajaresursseja.

Lähiopetus – se osa kurssin opinnoista, joka toteutetaan tietyssä paikassa tiettyyn aikaan. Lähiopetusta ovat kurssiin liittyvät harjoitukset ja oppitunnit. Harjoituksia voidaan järjestää myös hajautetuissa ryhmissä alueella. Tällöin vastaavan kouluttajan tehtävä on huolehtia siitä, että opetus on tasalaatuista.

Opiskelu – kurssilaisen tavoitteellista toimintaa, jota ohjaavat osaamistavoitteet ja oppiminen. Kurssilaisella on velvollisuus osallistua kaikkeen järjestettyyn opetukseen sekä opiskella itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaisesti.

Opetussuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvataan sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmään kuuluvien kurssien tarkoitus, valintaperusteet kurssille, osaamistavoitteet, ydinsisällöt, suoritusvaatimukset sekä arviointi.

Opintopiste – ilmaisee opiskeltavan opintojakson työmäärän. Yksi opintopiste vastaa keskimäärin kurssilaisen 27 tunnin työpanosta. Käytännössä yhden op:n suorittamiseen vaadittava työmäärä voi vaihdella esim. henkilön opiskeluvalmiuksien mukaan.

Osaamisen varmentaminen - osaamisen todentaminen virallisesti ja sen dokumentointi.

Osaamisen varmistaminen - osaamisen tarkistetaan havainnoimalla ja arvioimalla osaamista.

Pelastustoiminta – kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pedagogiikka – tarkoittaa tapaa, jolla opetus järjestetään sekä sen näkemyksellisiä ja kasvatuksellisia periaatteita.

Simulaatiopedagogiikka – Simulaatiopedagogiikka (harjoituspedagogiikka) on oppimismenetelmällinen kokonaisuus. Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä oppiminen perustuu 1) konstruktivistis-realistiseen sekä 2) sosio-konstruktivistiseen oppimisenäkemyksiin.

Sopimushenkilöstö - pelastuslaitoksen sivutoimista henkilöstöä, sekä pelastuslain 2 a §, momentissa 6 määritetyn sopimuspalokunnan sekä muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöä, joka on tehnyt hyvinvointialueen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

Sopimuspalokunta – pelastustoimen järjestelmään kuuluva vapaaehtoinen palokunta, laitospalokunta, teollisuuspalokunta tai sotilaspalokunta, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

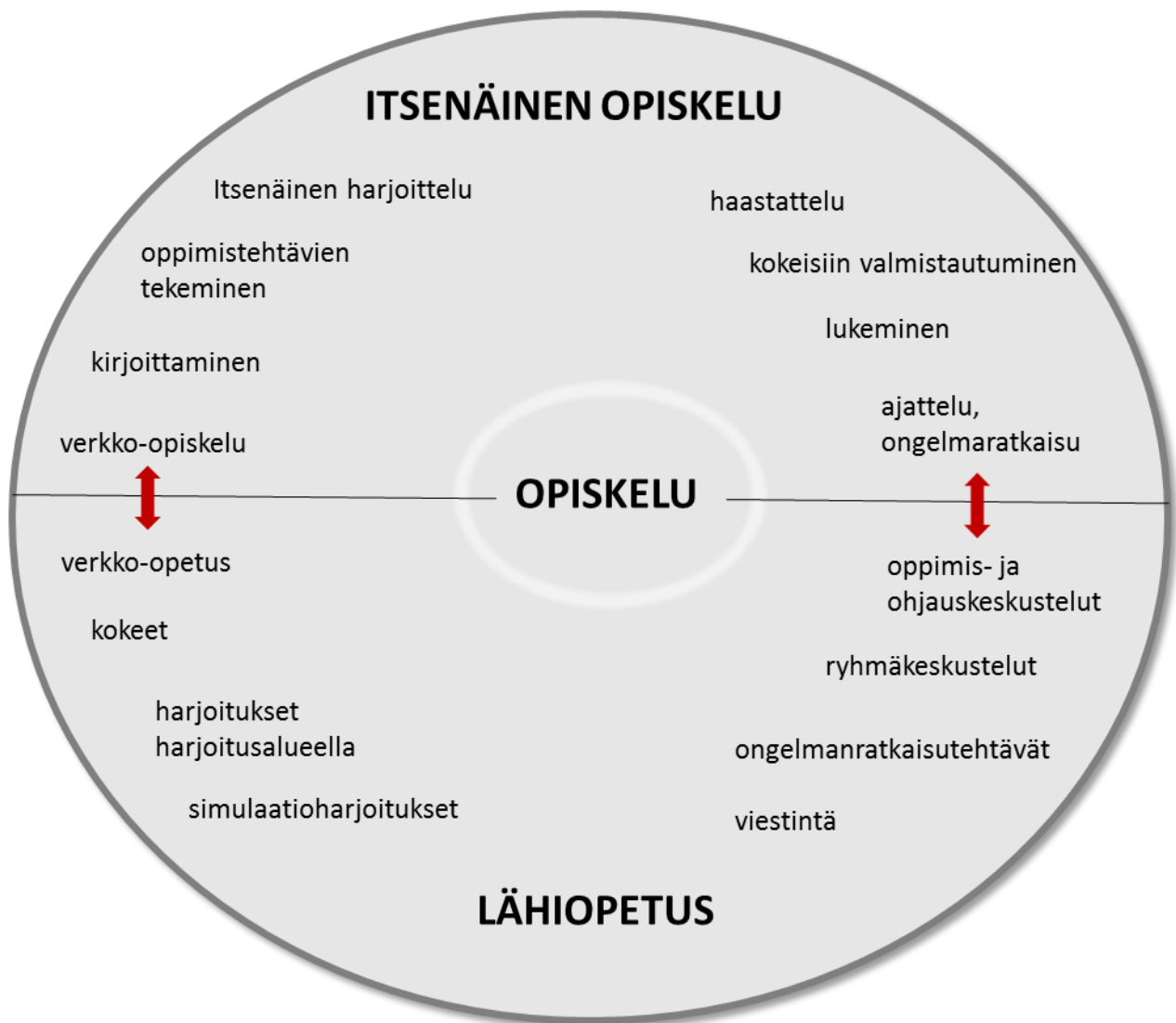
Toteuttamissuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvatun kurssin toteuttamiseksi laadittu suunnitelma, jonka tekee Pelastusopisto ja siinä olevien toimintojen/toimenpiteiden alueellisesta soveltamisesta vastaa kurssin vastaava kouluttaja. Toteuttamissuunnitelmassa täsmennetään mm.

- kurssin kouluttajilta vaadittavat pätevyyydet ja kouluttajaresurssit
- kurssin valmisteluun, järjestämiseen ja huoltoihin liittyvät tehtävät
- Oppimisympäristöjen vaatimukset
- harjoittavassa opetuksessa tarvittava kalusto, varusteet ja henkilönsuojaimet

Vastaava kouluttaja – Koulutuksen tuottajan nimeämä henkilö, joka vastaa kurssin sisällöstä, toteutuksesta, turvallisuudesta, opetuksesta ja siitä että kurssin hyväksytysti suorittaneet henkilöt ovat saavuttaneet kurssin osaamistavoitteet

Vastaavalla kouluttajalla tulee olla hyväksytysti suoritettuna Pelastusopiston vastaavan kouluttajan koulutus sekä voimassa oleva vastaavan kouluttajan lisenssi. Vastaavan kouluttajan koulutus koostuu kahdesta osiosta: 1) pedagogisesta koulutuksesta ja 2) aihekohtaisesta koulutuksesta. Yhdessä nämä kaksi koulutusta antavat vastaavalle kouluttajalle määräaikaisen oikeuden toimia ko. kurssin vastaavana kouluttajana.

Verkko-opiskelu – se osa opinnoista, joita voidaan suorittaa ohjatusti oppimisympäristössä. Opinnot voivat sisältää esimerkiksi keskustelua, ryhmitöitä, tehtäviä ja tiedonhankintaa.

Kuva 1 Opiskelumenetelmät

1.6 Pedagoginen ajattelu koulutusjärjestelmän taustalla

Pelastusopiston strategiaan linjauksiin vuosille 2023–2026 pohjautuen oppimisen nähdään Pelastusopistolla pitkälti perustuvan konstruktivistisrealistiseen sekä sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen. Konstruktivistis-realistisessa näkemyksessä oppija nähdään oman sisäisen mallin (mentaalin malli) ja osaamisensa rakentajana (konstruoijana) turvallisesta ja tarkoituksenmukaisesta toimintamallista alan tehtävissä. Kouluttajan tehtävä on luoda oppimisen olosuhteet ja auttaa oppijaa oppimistehtävässään, sekä varmistaa asiantuntijuudellaan oppilaan rakentaman ammattitaidon realistisuus käytännön työelämässä. Sosio-konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen on sosiaalinen ja kulttuurinen ilmiö. Tieto ja osaaminen rakentuvat kokemuksen kautta aiemmin opitun pohjalle sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Kurssilainen on aktiivinen ja vastuullinen toimija, ja oppiminen on päämäärään ja tavoitteisiin

suuntautunutta, oppiminen tapahtuu yhteisöllisesti ja kytkeytyy ammatillisiin konteksteihin. Teoreettisen tiedon lisäksi taitoja opitaan tekemällä niin, että kurssilainen pystyy soveltamaan oppimaansa ammattialansa työtehtävissä. Elinikäisen oppimisen taidot ovat keskiössä alati muuttuvassa työelämässä ja yhteiskunnassa. Oppiminen nähdään Pelastusopistolla myös konnektivistisena (Siemens, 2004), jolloin oppimisessa hyödynnetään teknologiaa erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä ja oppiminen on kytkentöjen ja yhteyksien luomista eri tietolähteistä ja verkostoista saadun tiedon pohjalta. Oppijan omaa tietovarantoa, tietoja, taitoja, arvoja ja asenteita hyödynnetään. Tietoa etsitään, rakennetaan ja jaetaan yksin ja yhdessä hyödyntäen mobiilia audiovisuaalista viestintää, kuvaa, ääntä ja sosiaalista mediaa. Oppiminen on aktiivista, toiminnallista ja yhteisöllistä, ja tieto päivittyy jatkuvasti.

Simulaatiopedagogiikka (harjoituspedagogiikka) on oppimismenetelmällinen kokonaisuus, jossa oppiminen perustuu sekä konstruktivistisrealistiseen että sosiokonstruktivistiseen oppimisenäkemykseen. Simulaatiopedagogiikassa ja erityisesti harjoitusta seuraavassa myönteisessä toiminnan analyttisessä oppimiskeskustelussa korostuu itse- ja vertaisarviointi sekä opettajan arviointi. Simulaatiot (teoria – taitopajat – soveltavat harjoitukset simulaatiopedagogiikkaan pohjautuen) ja ns. harjoittava opetus ovat tärkeä osa Pelastusopiston toimintaa. Simulaatiot ovat pitkälti paikka- ja aikasidonnaista käytännöllistä opetusta, jossa jäljitellään mahdollisimman aitoja työsuorituksia. Tiedollinen osaaminen ulosmitataan taitoa vaativissa työsuorituksissa. Usein työtä tehdään pareittain tai ryhmässä, tämä edellyttää myös hyviä sosiaalisia taitoja. Harjoittavalla opetuksella pyritään vahvistamaan erityisesti taidon oppimista erilaisissa sosiaalisissa konstruktioissa (yksilö, pari, ryhmä). Harjoittava opetus ja digitaaliset opetusmenetelmät tukevat toisiaan. Esimerkiksi hyvin toteutetulla verkko-opetuksella voidaan luoda lisää resurssia ja varmistaa riittävä määrä harjoittavaa opetusta. Käänteinen oppiminen on Pelastusopiston keskeinen didaktinen linjaus. Käänteisessä oppimisessä opetuksen suunnittelua ohjaa oppijan roolia korostava ajattelutapa siitä, miten ja missä opitaan. Kyse on oppimisympäristöajattelusta, jossa opettaja pyrkii tarkastelemaan oppimista oppijan silmin ja tukee oppijaa arvioimaan omia kehittymistarpeitaan suhteessa osaamisvaatimukseen. Palautetta itsereflektion tueksi oppijaa saa opettajalta ja vertaisilta. Lähestymistavassa on pitkälti kyse omatahtisesta oppimisesta. Oppijan motivoitumista tukee vapaus valita, missä järjestyksessä ja milloin oppija opiskelee. Oppimista tapahtuu moniäänisessä vuorovaikutuksessa sosiaalisessa kontekstissa. Opettamisen keskiössä on yhä enemmän ohjaajan rooli tiedon jakamisen roolin sijaan, mutta rooli voi vaihdella opettajan käyttämien toimintamallien mukaan.

Strategiassa kyse on siitä, että rakennetaan uutta oppimiskulttuuria, jossa keskiössä on oppilaan itseohjautuvuus ja oppimaan oppiminen. Toivola ym. (2017) toteaa, että opiskelijan itseohjautuvuutta tuetaan itsearviointilla ja tavoiteoppimisen konkretisoitumisella. Oppimiskulttuurin muutoksessa kyse siitä, miten teknologiaa, digitalisaatiota ja opiskelijan osaamisen potentiaalia voidaan hyödyntää ja näin motivoida opiskelijaa oppimaan. Oppimista edistäviä tapoja oppia voi hyödyntää yhteisöllisesti ennen harjoittavaa opetusta ja/tai sen jälkeen opiskelijan siirtyessä analysoimaan toimintaansa verkossa.

1.7 Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu

Tehokas ja turvallinen pelastustoiminta edellyttää osaamista. Osaaminen muodostuu tiedoista, taidoista ja asenteista. Sopimushenkilöstön kurssien sisältö on kuvattu osaamisperusteisesti, tavoitteenasettelun mukaisesti. Osaamistavoitteet määrittelevät, mitä kurssilaisen odotetaan osaavan kurssikokonaisuuden suorittettuaan. Ne kuvaavat oppimisen tuloksena syntyvää osaamista: mitä kurssilainen tietää, ymmärtää tai kykenee tekemään.

Osaamistavoitteet perustuvat keskeisiin osaamistarpeisiin, jotka mahdollistavat turvallisen ja tehokkaan toimimisen pelastustoiminnan tehtävillä. Osaamistavoitteiden huolellinen laatiminen ja arviointi varmistavat, että jokainen osallistuja saavuttaa vähintään ne tiedot, taidot ja asenteet, jotka muodostavat perustan tehtävässä onnistumiselle, turvalliselle toiminnalle sekä jatkuvalla uuden tiedon rakentumiselle.

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä osaamistavoitteet on kuvattu Andersonin & Krathwohlin taksonomian kolmea ensimmäistä tasoa mukaillen siten, että ne sisältävät seuraavat asiat: verbin, joka kertoo, mitä osaamistavoitteen saavuttaneen henkilön odotetaan pystyvän tekemään; sanan tai sanoja, jotka ilmaisevat, minkä asian kanssa osallistuja on tekemisissä; sanan tai sanoja, joita käytetään osoituksena siitä, että osaamistavoite on saavutettu.

1. Muistamisen taso

Muistaminen voidaan määritellä kyvyksi pitää mielessä tai palauttaa mieleen asioita ilman, että niitä välttämättä ymmärretään. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään muistamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: määritellä, tunnistaa, listata, kuvata, jäljitellä, muistaa.

2. Ymmärtämisen taso

Ymmärtäminen voidaan määritellä kyvyksi tulkita opittua informaatiota. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään ymmärtämisen tasolla mm. seuraavia verbejä: selittää, erottaa, raportoida, avustaa, arvioida.

3. Soveltamisen taso

Soveltaminen voidaan määritellä kyvyksi käyttää opittua materiaalia uusissa tilanteissa tai kyvyksi käyttää ideoita ja käsitteitä ongelmanratkaisussa. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään soveltamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: käyttää, valita, toimia, soveltaa, suorittaa, toteuttaa, ehdottaa, tehdä.

2 Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä

2.1 Vastuut, koulutukset ja kurssit

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä on moniulotteinen kansallinen koulutusjärjestelmä, joka tuottaa koulutuksien ja kurssien kautta kelpoisuuden vastaavaksi kouluttajaksi sekä sopimushenkilöstölle kelpoisuuden pelastustoiminnan eri tehtäviin. Pelastusopisto vastaa sopimushenkilöstön opetussuunnitelmasta, vastaavien kouluttajien koulutuksesta, sekä siihen liittyvästä kouluttajarekisteristä ja opetusmateriaalin tuottamisesta kursseille. Pelastusopisto kouluttaa vastaavat kouluttajat ja sopimushenkilöstön päällystön. Pelastuslaitos vastaa sopimushenkilöstönsä riittävästä koulutuksesta. Pelastuslaitos voi järjestää kurssin itse tai sopimukseen pohjautuen antaa kurssin järjestettäväksi kolmannelle osapuolelle. Koulutuksen tuottajat vastaavat kurssitodistusten myöntämisestä ja nimeävät ne vastaavat kouluttajat, jotka voivat allekirjoittaa kurssitodistukset.

Vastaavat kouluttajat toteuttavat koulutuksen tuottajan kanssa yhteistyössä Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaisia kursseja.

Kuvassa 2 on havainnollistettu Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän kurssitarjontaa vuodelle 2026.

Pelastusopisto järjestää seuraavat koulutukset:

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän koulutukset ja kurssit 2026			
Alueelliset kurssit	Sopimushenkilöstön pelastustoimintakoulutus 2026		
	Perusosaaminen	Pelastustoiminnan peruskurssi 3 op	Savusukelluskurssi 2 op
		Ensiapukurssi 1 op	PVAT (1 op)
		Tieliikennepelastamisen kurssi 1 op	Pintapelastuskurssi 1 op
		Sammutustekniikkakurssi 2,5 op	Kemikaalisukelluskurssi 1,5 op
		CBRNE-kurssi 1,5 op	Ryhmänjohtajakurssi 5 op
		Ensivastekurssi 2 op	
		Ympäristövahinkojen torjunnan kurssi 1,5 op	
		Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta – kuljettajakurssi 0,5 op	
	Erikoisosaaminen		
Pelastusopisto	Vastaavan kouluttajan koulutus		
	Vastaavan kouluttajan pedagoginen koulutus 1 op		Vastaavan kouluttajan aihekohtainen koulutus
	Vastaavan kouluttajan pedagoginen jatkokoulutus 0,5 op		
	Sopimushenkilöstön päällystökoulutus		
	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi 6 op		Sopimuspalokunnan päällikkökurssi 4 op

Kuva 2 Koulutusjärjestelmän kurssikaavio

- Vastaavan kouluttajan pedagoginen koulutus
- Vastaavan kouluttajan pedagoginen jatkokoulutus
- Vastaavan kouluttajan aihekohtaiset koulutukset
- Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi

- Sopimuspalokunnan päällikkökurssi

Koulutuksen tuottajan järjestämät perusosaamisen kurssit:

- Pelastustoiminnan peruskurssi
- Ensiapukurssi
- Tieliikennepelastamisen kurssi
- Sammutustekniikkakurssi
- CBRNE-kurssi
- Ensivastekurssi
- Ympäristövahinkojen torjuntakurssi
- Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta – kuljettajakurssi

Koulutuksen tuottajan järjestämät erikoisosaamisen kurssit:

- Savusukelluskurssi
- PVAT-kurssi
- Pintapelastuskurssi
- Kemikaalisukelluskurssi
- Ryhmänjohtajakurssi

2.2 Palautejärjestelmä

Pelastusopisto käyttää systemaattista palautejärjestelmää, jotta sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmällä pystytään vastaamaan kansallisista osaamistarpeista esiin nouseviin osaamistavoitteisiin sekä varmistamaan tasalaatuinen ja korkeatasoisen koulutuksen.

Pelastusopisto kerää palautetta itse järjestämästään koulutuksesta sekä koulutuksen tuottajan järjestämistä kursseista Koulumaaliin linkitetyn palautekyselyn kautta. Kysely on tarkoitettu kurssilaisille ja kouluttajille sekä vastaaville kouluttajille. Pelastusopisto käsittelee saamansa palautteet säännöllisesti prosessiensa mukaisesti ja hyödyntää saamaansa palautetta kurssien opetussuunnitelmien, toteutussuunnitelmien sekä Koulumaali-oppimisympäristössä olevien kurssimateriaalien kehittämisessä.

Kursseja järjestävien organisaatioiden ja vastaavien kouluttajien odotetaan keräävänsä palautetta omasta toiminnastaan, analysoivan saamansa kurssipalautteen ja kehittävän omaa toimintaansa saadun palautteen perusteella.

3 Sopimushenkilöstön kurssit

3.1 Yleistä kursseista

3.1.1 Kurssien valintaperusteet

”Turvallinen pelastustyön tekeminen edellyttää tekijän erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu **terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja osaamiseen liittyvistä vaatimuksista**. Pelastuslaitoksen sukellustoimintaan osallistuvan uuden henkilön hyväksyminen sukelluskelpoiseksi on tarpeen tehdä nimenomaisella päätöksellä.” (SM:n ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 2023.)

Pelastuslaissa (379/2011) pelastuslaitokset veloitetaan huolehtimaan siitä, että sopimushenkilöstö saa asianmukaisen, Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaisen koulutuksen tehtäviinsä. Pelastustoimea koskevien lakien lisäksi yleisesti työturvallisuutta ja -terveyttä määrittävät lait ja sisäministeriön pelastustoimea koskevat ohjeet ovat oleellinen osa sopimushenkilöstön koulutuksen ja työskentelyn järjestämistä. Niistä keskeisimpiä ovat Pelastuslaki (379/2011), Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011), Laki Pelastusopistosta (607/2006), Työturvallisuuslaki (738/2002), Työterveyshuoltolaki (1383/2001), Valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä (475/2006), sekä Sisäministeriön ohjeet: Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä (2016), Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa (2021), Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 2023, Ohje tiealueella työskentelyyn pelastustoimen tehtävillä (2024) ja Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (2/2025).

Pelastustoimintaan liittyvässä sopimushenkilöstön koulutuksessa kurssien valintaperusteet perustuvat pelastusalan toimintaa ohjaaviin säädöksiin ja määräyksiin kurssien sisällön ja tarkoituksen mukaan.

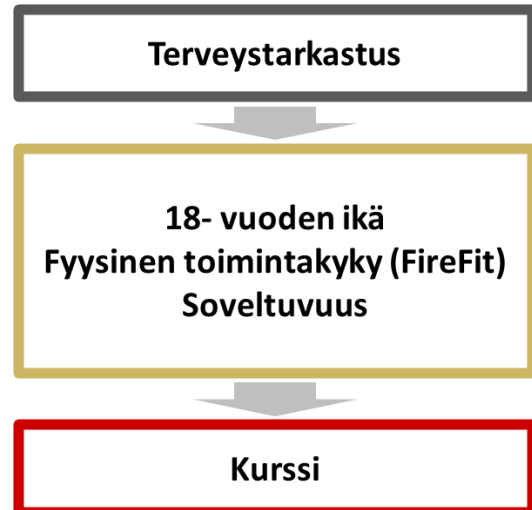
Edelleen SM:n ohjeen pelastustoimen sukellus ja pintapelastustoimintaan (2023) mukaan, ”Savu-, kemikaali- ja vesisukellus sekä pintapelastus ovat työturvallisuuslain 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on erityinen tapaturman tai sairastumisen vaara. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä.”

Kursseille edellytettäviä valintaperusteita ovat:

- ikä, esim. vähintään 16-, 18- tai 21-vuotias
- pohjakoulutus (kurssit)
- soveltuvuus terveydentilan perusteella
- soveltuvuus fyysisen toimintakyvyn perusteella
 - FireFit-testaus
 - Uintitestaus
 - Kehonhallinta ja tasapainokyky
- soveltuvuus työskennellä esim. pimeässä, putoamisvaarallisella alueella (korkealla), suljetussa ahtaassa tilassa, vedessä jne.

Tässä opetussuunnitelmassa on havainnollistettu

kunkin kurssin valintaperusteita oheisen kaavion mukaisesti. Harmaalla laatikolla kuvataan kurssin edellyttämän terveydentilan selvittämistä lääkärin tekemässä terveystarkastuksessa. Kultaisella laatikolla kuvataan kurssin edellyttämää ikää, fyysistä toimintakykyä ja soveltuvuutta. Punainen laatikko kuvaa haettavaa kurssia tai aikaisemmin suoritettua kurssia. Kaavioiden järjestyksellä on myös merkitystä, jotta asiat tulevat huomioitua oikeassa järjestyksessä. Aiempi sammutustyökurssin hyväksytyksi suorittaminen rinnastetaan Pelastustoiminnan peruskurssin suorittamiseen.

Terveydentilan arvioinnista on mainittu Sisäministeriön ohjeessa "[Ohje pelastushenkilöstön fyysisen toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä \(2016\)](#)" seuraavaa: "Alkutarkastus tehdään ennen koulutukseen osallistumista ja suositellaan tehtäväksi keskitetysti alueittain. Alkutarkastuksen terveystarkastusosio sisältää esitietohaastattelun, kliinisen lääkärintarkastuksen ja lääkärintarkastuksen yhteydessä tarpeellisiksi katsottavat lisätutkimukset." Sopimushenkilöstön kurssille osallistuakseen henkilön terveydentila tulee arvioida ohjeen edellyttämällä tavalla.

Fyysistä toimintakykyä arvioidaan FireFit-menetelmän kuntoarvion eli FireFit-indeksin avulla. Kuntoarvio muodostuu polkupyöräergometrilla tehdystä hengitys- ja verenkiertoelimistön toimintaa mittaavasta osiosta sekä lihasvoimaa ja -kestävyyttä mittaavasta osiosta. Uusille henkilöille voidaan terveystarkastuksen jälkeen tehdä toimintakuntotestaus FireFit-menetelmällä, jolloin henkilö saa testitulosten perusteella yksilöllisen palautteen. Palaute auttaa henkilöä tarvittaessa kehittämään fyysistä toimintakykyään.

Suorittamalla soveltuvuustestit (liite 1) henkilö saa paremman kuvan kyvystään toimia eri pelastustoimen tehtävillä. Lisäksi arviointi antaa informaatiota siitä, mitä ominaisuutta olisi mahdollisesti kehitettävä, jotta selviää paremmin eri tilanteissa kursseilla ja pelastustoimen tehtävillä jatkossa.

3.1.2 Kurssien verkko-oppimisympäristö Koulumaali

Kursseilla on käytössä Pelastusopiston Koulumaali-verkko-oppimisympäristö, pelastustoimen käyttöön tarkoitettu Moodle -pohjainen koulutusalue, jota hyödyntäen jaetaan ajantasainen koulutus- ja kurssimateriaali koulutuksen tuottajalle.

Koulumaali-alustan käyttö edellyttää sopimusta koulutuksen tuottajan ja Pelastusopiston välillä, sekä jokaisen käyttäjän omaa henkilökohtaista käyttäjätunnusta järjestelmään. Pelastusopisto tekee

sopimuksen tehneille organisaatioille kopiot kursseista vuosittain. Koulutukset tulee järjestää voimassa olevilla materiaaleilla. Pelastuslaitokset vastaavat oman ammattihenkilöstönsä ja sopimushenkilöstönsä käyttäjätunnuksista oman organisaationsa sisällä. Koulumaalissa on sopimushenkilöstön kursseilla kolme käyttäjätasoa. Ne ovat pääkäyttäjä, kouluttaja ja kurssilainen. Alla on kerrottu kyseisten käyttäjätasojen oikeudet.

Pääkäyttäjä vastaa kurssien ylläpitoon liittyvistä tehtävistä. Hän voi mm. määrittää kurssiavaimen, lisätä kurssilaisia, poistaa kurssilaisia, tehdä erilaisia asetuksia esim. kurssin näkyvyyteen liittyen sekä lisätä kurssille aineistoa alueelliseen osioon.

Kouluttaja pääsee käyttämään kurssia kouluttajalta edellytettävällä tavalla mm. katsomaan kurssilaisten suorituksia ja edistymistä kurssilla, tehtävien palautuksia sekä vain kouluttajille tarkoitettua materiaalia. Aineistojen muokkaaminen tai poistaminen ei ko. käyttöoikeustasolla ole mahdollista. Myös kursseilla toimivat muut kouluttajat toimivat vastaavan kouluttajan roolissa Koulumaalin kurssialustoilla.

Kurssilainen pääsee opiskelemaan kurssilla.

3.1.3 Opetukseen osallistuminen

Kurssille valitun henkilön tulee osallistua koulutukseen opetussuunnitelman, kurssiohjelman ja toteutussuunnitelman mukaisesti. Hänen tulee suorittaa hyväksytysti kurssille asetetut osaamistavoitteet, suorittaa kurssin harjoitteet, osallistua opetukseen sekä tehdä itseopiskelumateriaalin tehtävät.

Poissaolo kurssilta

Kurssien tuntimäärä on oppimistavoitteisiin nähden rajallinen, joten poissaoloja on syytä välttää. Sairaana tai toipilaana ei kuitenkaan harjoituksiin voi osallistua. Mikäli kurssilaisella on perusteltu syy, vastaava kouluttaja voi myöntää poissaolon kurssin opetuksesta. Poissaoloja kurssilta saa olla enintään 4 t/1 op. Poissaolo ei saa kuitenkaan haitata kurssilaisen kurssin suorittamista ja osaamistavoitteiden saavuttamista. Vastaava kouluttaja voi vastaanottaa kurssilaiselta erillisen kokeen tai tehtävän osaamisen varmistamiseksi. Teoriaopetukseen voi osallistua myös etäyhteyden kautta, mikäli yhteys on järjestettävissä. Tästä on kuitenkin sovittava ennakoon vastaavan kouluttajan kanssa.

Kurssin keskeyttäminen

Koulutuksen tuottaja voi keskeyttää kurssilaisen oikeuden osallistua kurssille, mikäli:

- 1) kurssilainen on toistuvasti tai vakavasti vaarantanut toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden ja näin osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä. Päätöstä tehdessä on huomioitava, ettei yksittäinen huolimattomuudesta aiheutunut vahinko täytä opiskeluoikeuden peruuttamisen edellytyksiä, ellei teko tai laiminlyönti osoita ilmeistä soveltumattomuutta toimia opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä.

- 2) kurssilainen ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä kurssilla opiskelun edellytyksiä. Terveydentila ja toimintakyky voivat heiketä tilapäisesti kurssina aikana sairastumisen, tapaturman tai esimerkiksi päihteiden käytön seurauksena.
- 3) kurssilainen on kurssille hakuvaiheessa salannut sellaisen tiedon, joka olisi voinut estää hänen valintansa kurssille.
- 4) kurssilainen on ollut pois kurssilta enemmän, kuin opetussuunnitelman mukaan on sallittua tai poissaolo on haitannut kurssin osaamistavoitteiden saavuttamista.
- 5) kurssilainen ei saavuta kurssin osaamistavoitteita. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssin opetus- ja toteutussuunnitelman mukaisesti.

Vastaava kouluttaja tekee erillisen päätöksen kurssin keskeyttämisestä yhdessä kurssilaisen ja koulutuksen tuottajan kanssa. Kurssin keskeyttämisestä tulee tehdä dokumentti. Ennen päätöksen tekemistä vastaavan kouluttajan tulee kuulla kurssilaista kurssin keskeyttämisestä. Tämän jälkeen vastaava kouluttaja ja kurssin järjestäjä tekevät päätöksen mahdollisesta kurssin keskeyttämisestä yhdessä.

Kurssin keskeytyessä muu kuin soveltumattomaksi todettu kurssilainen voi suorittaa kurssin loppuun seuraavan 12 kuukauden aikana, tämän jälkeen kurssi on aloitettava alusta.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen

Vastaava kouluttaja voi myöntää kurssilaiselle aiemmin hankitun osaamisen perusteella osaamisen hyväksilukumaisen osana suoritettavaa kurssia. Osaaminen pitää todentaa näyttökokeella, jossa arvioidaan hyväksiluettavan aihealueen osaamistavoitteiden suorittamista sekä aihealueeseen liittyvän teorian tiedon yhdistämistä käytännön tekemiseen.

Hyväksiluvun arvioinnissa lähtökohtana ovat koulutuksen osaamistavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon aikaisempien opintojen sisältö, ajankohta, jolloin opinnot on suoritettu sekä onko henkilö käyttänyt opittuja taitoja koulutuksen jälkeen. Pääsääntöisesti kolmea vuotta vanhempia opintoja ei lueta hyväksi, ellei ahointia hakeva henkilö ole aktiivisesti käyttänyt oppimiaan tietoja ja taitoja.

Epäselvissä tilanteissa aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa tulee pyytää Pelastusopistolta ohjeet hyväksi lukemisen suorittamisesta.

3.2 Pelastustoiminnan peruskurssi (3 op)

3.2.1 Johdanto

Pelastustoiminnan peruskurssin hyväksytysti suorittaminen antaa vähimmäiskoulutuksen, mikä vaaditaan pelastustoimintaan osallistumiseen (pelastuslaki 57 § Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset).

Pelastustoiminnan peruskurssi koostuu kahdesta osasta. Kurssin ensimmäisen osan aikana opetellaan henkilökohtaisia taitoja ja toisessa osassa perehdytään pelastusryhmän jäsenen tehtäviin ja toimintaan.

Kurssin 1. osa perehdyttää uuden sopimushenkilön pelastustoimen organisaatioon ja arvoihin, sekä pelastustoiminnan termistöön ja antaa yhtenäiset valmiudet oppimiselle kurssin toiseen osaan niin uusille alalle tulleille henkilöille kuin jo pidempään esimerkiksi palokuntanuorisotoiminnassa mukana olleille.

Kurssin 2. osa antaa perusvalmiudet pelastusryhmän jäsenenä toimimiseen ensitoimenpiteenä suoritetuissa selvityksissä sammutus- ja pelastustehtävissä turvallisesti. Ennen kurssin toisen osan aloittamista henkilön on käytävä terveystarkastuksessa, jonka tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva.

3.2.2 Pelastustoiminnan peruskurssin 1. osa (1 op)

Pelastustoiminnan peruskurssin ensimmäinen osa sisältää pelastustoimintaan perehdyttämisen sekä kaksiosaisen Pelastustoiminnan peruskurssin 1. osan. Ensimmäisen osan osaamistavoitteiden saavuttaminen mahdollistaa osallistumisen kurssin 2. osaan. Tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu Koulumaalissa olevan itseopiskelumateriaalin sekä harjoitteiden avulla. Oppimisen tukena toimii palokunnan perehdytyksestä vastaava henkilö, joka perehdyttää kurssilaisen oman palokunnan kalustoon ja varusteisiin sekä varmistaa henkilön osaamisen ennen kurssin toiseen osaan siirtymistä.

Ensimmäinen osa voidaan toteuttaa palokunnassa tapahtuvana harjoitteluna, useamman palokunnan yhteisenä perehdyttämisenä tai lähiopetuksena kurssin toisen osan yhteydessä. Ensimmäinen osa tulee olla hyväksytysti suoritettuna ennen toiseen osaan osallistumista.

Pelastustoiminnan peruskurssin 1. osan suorittaminen

Ensimmäinen osa on tarkoitettu aloitettavaksi heti, kun henkilö hakeutuu palokuntatoimintaan mukaan. Perehdytysosa tukee sosiaalista vuorovaikutusta ja ryhmäytymistä sekä antaa sisältöä ja mielenkiintoista tekemistä. Mikäli ensimmäinen osa tehdään omassa palokunnassa ja pidemmällä aikavälillä, työnantajalla on sen aikana mahdollisuus selvittää henkilön soveltuvuus alalle.

Pelastustoiminnan peruskurssin ensimmäisen osan suorittaminen edellyttää Koulumaalin rekisteröitymistä.

Ensimmäisen osan osaamisen varmistamiset eivät saa olla yli 12 kuukautta vanhoja, kun kurssilainen jatkaa Pelastustoiminnan peruskurssin toiseen osaan.

Kurssin 1. osan sisältö

Tiedot

- pelastustoimi ja pelastustoiminta
- pelastustoimen arvot
- yksikkö- ja kutsutunnukset
- henkilönsuojaimet pelastustoiminnassa
- sammutusajoneuvon palo- ja pelastuskalusto
- veden siirtämisessä käytettävät kytkennät ja selvitykset
- hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta
- tieturvakoulutus
- turvaohjeet

Taidot

- paloasun pukeminen
- solmut ja sidokset
- Virve-puhelimen peruskäyttö

Teoriatieto opiskellaan pääasiallisesti itseopiskeluna Koulumaali-alustalla. Osaaminen varmistetaan suorittamalla aihealueen kertaus hyväksytysti Koulumaalissa. Henkilökohtaisten taitojen osaamisen varmistaminen tapahtuu kurssin ensimmäisen osan osaamisen varmistamisissa ja toisen osan taitokokeissa.

3.2.3 Pelastustoiminnan peruskurssin 2. osa (2 op)

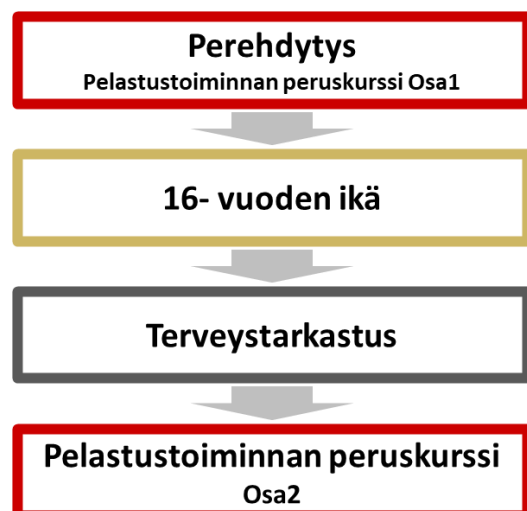
Kurssin toinen osa antaa perusvalmiudet pelastusryhmän jäsenenä toimimiseen turvallisesti sammutus- ja pelastustehtävissä. Teoriaopetus toteutetaan luento-opetuksena. Harjoittavassa opetuksessa opitaan henkilökohtaisia ja ryhmätyöskentelytaitoja sekä pelastusryhmän jäsenenä toimimista.

Valintaperusteet

Pelastustoiminnan peruskurssin valintaperusteena on, että hakijan tulee olla

- vähintään 16-vuotias,
- suorittanut hyväksytysti Pelastustoiminnan peruskurssin 1. osan ennen 2. osan alkamista,
- terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva Pelastustoiminnan peruskurssille. *

* ”Pelastustoiminnan peruskurssille hakevan henkilön on osallistuttava terveystarkastukseen, jonka tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Terveystarkastuksen tekevän lääkärin tulee olla mieluiten työterveyshuollon tai yleislääketieteen

erikoislääkäri. Lääkäriin tulee tuntee kurssin suorittamisen edellyttävät terveys- ja toimintakykyvaatimukset sekä sopivuusarviokäytäntö.” (TTL 2022)

Terveystarkastusohjeistus on liitteessä 2 ja erikseen myös Pelastusopiston www-sivuilta. Vastaavalla kouluttajalla on velvollisuus selvittää kurssille pääsyn edellytykset kurssin toisen osan alussa. Pääsyedellytysten selvittämiseksi kurssille on laadittu kelpoisuusselvityslomake.

Kurssin 2. osan sisältö

Kurssi sisältää luentoja, jotka voidaan toteuttaa joko lähi-, tai etäopetuksena, harjoittavaa lähiopetusta vaihtelevissa harjoituskohteissa sekä itsenäistä opiskelua.

Kurssi sisältää seuraavia aiheita:

- työturvallisuus ja henkilösuojaimet
- pelastusryhmän toiminta
- viestiliikenne
- alkusammutus
- hätäensiapu
- henkilösuojaimet
- sammutusauton kalusto
- pelastusryhmän ensitoimenpiteisiin kuuluvat selvitykset
- vesihuolto
- turvallisen toimintaympäristön perustaminen tiealueella ja liikenteen ohjaus
- toiminta hälytystehtävillä

Osaamistavoitteet

Pelastustoiminnan peruskurssi antaa perusvalmiudet toimia kokeneemman henkilön parina pelastusryhmän jäsenenä erilaisissa sammutus- ja pelastustehtävissä turvallisesti. Osaamistavoitteissa huomioidaan kurssin molemmat osat.

Pelastustoiminnan peruskurssin hyväksytysti suorittanut henkilö osaa:

Tiedollinen osaaminen

- perustella fyysisen kunnon merkitystä työkyvyn ylläpitämisen ja tehtävien hoitamisen edellytyksenä,
- luetella ja tunnistaa pelastustoiminnassa käytettäviä työsuojelun menetelmiä sekä käytössä olevia henkilösuojaimia,
- erottaa pelastusryhmän jäsenten tehtävät alkutoimenpiteinä tehtävissä selvityksissä,
- selittää ja erottaa sammutusautossa olevien työvälineiden käyttötarkoituksen,

Taidollinen osaaminen

- toimia ohjattuna voimassa olevien turvaohjeiden mukaisesti pelastustoiminnan harjoituksissa,

- käyttää itsenäisesti valmistajan ohjeiden mukaisesti kurssilla opetettuja henkilönsuojaimia ja tehdä itsenäisesti tarvittavat toimintakuntotarkastukset henkilönsuojaimille,
- tunnistaa itsenäisesti hätätilapotilaan ja suorittaa hätäensiapua simulaatioharjoituksessa, joka jäljittelee todellista tilannetta,
- toimia itsenäisesti radioliikenteessä harjoitusympäristössä kurssilla opetetun viestiliikenneohjeen mukaisesti,
- toimia ohjattuna kokeneemman henkilön työparina pelastusryhmän jäsenenä sammutus- ja pelastustehtävillä,
- tehdä ja hyödyntää itsenäisesti pelastustoiminnassa kurssilla opetettuja solmuja ja sidoksia simuloituissa harjoituksissa,
- valita itsenäisesti tarkoituksenmukaisen alkusammuttimen ja käyttää alkusammutinta alkupalon sammuttamiseen simuloitussa harjoituksessa,
- tehdä ohjattuna tikasselvitykset jatko- ja vetotikkaille työparin kanssa,
- toimia itsenäisesti tilapäisenä liikenteenohjaajana todellisuutta jäljittelevässä simuloitussa harjoituksessa,
- toimia itsenäisesti sammutusauton kuljettajan tehtävässä ajoneuvo- ja irtopumpulla kurssin aikana suoritetuissa harjoituksissa,

Asenteellinen osaaminen

- arvioida omaa asennettaan ja toimintatapojaan toimia työturvallisesti sammutus- ja pelastustehtävillä,
- arvioida oman toiminnan merkitystä pelastusryhmän jäsenenä huomioiden pelastusryhmän tavoitteet sammutus- ja pelastustehtävillä, jotka sisältävät kurssilla opetettuja kokonaisuuksia.

Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Taidollisten osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan osaamisen varmentamisella ja tiedollista osaamista arvioidaan teoriakokeella.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.2.4 Kurssin jälkeen

Työnantajan tulee perehdyttää kurssilainen eri työtehtäviin, joihin hän saattaa joutua. Kun henkilö nimetään hälytysryhmään, pitää (Työturvallisuuslaki (738/2002), 2 luku - Työnantajan yleiset huolehtimisvelvollisuudet 14 § Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus) nimeäjän varmistaa, että kurssilainen kykenee toimimaan turvallisesti eri hälytystehtävillä ilman, että hän vaarantaa omaa tai

muiden pelastustoimen tehtävään osallistujien turvallisuutta. Nimetty henkilö saa toimia vain koulutuksen, kokemuksen ja perehdytyksen edellyttämässä tehtävissä.

3.3 Ensiapukurssi (1 op)

3.3.1 Johdanto

Ensiapu on osa äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen hoitoketjua. Ensiavulla tarkoitetaan äkillisesti sairastuneelle tai loukkaantuneelle tapahtumapaikalla annettavaa apua, jonka tarkoituksena on pyrkiä turvaamaan autettavan peruselintoiminnot ja estämään hänen tilansa paheneminen. Hoitoketjun toimivuuden kannalta on olennaista, että vastuun siirtyessä hoitoketjussa eteenpäin, tiedot autettavan tilasta ja siinä mahdollisesti tapahtuneista muutoksista sekä tehdyistä toimenpiteistä välittyvät lopulliseen hoitopaikkaan asti. Tämä edellyttää koko hoitoketjulta auttamisen eri tasojen tuntemusta. (Määttä, J. & Halve-Rytsälä, H. 2021.)

Hätäensiavulla tarkoitetaan niitä hätätilapotilaan auttamiseksi tehtyjä toimenpiteitä, joiden avulla parhaimmillaan voidaan ehkäistä potilaan menehtyminen. Hätäensiavun osatekijöitä ovat esim. potilaan siirtäminen suojaan välittömästi uhkaavasta vaarasta, peruselvytys (PPE-D), hengitysteiden avaaminen ilman apuvälineitä, verenvuodon tyrehtyttäminen kädellä tai tilapäisellä paine- tai kiristysiteellä ja ensiarvio (DrABC).

Ensiapukurssi noudattaa kansallisia ohjeita ensiapukurssien sisällöstä, mutta siinä huomioidaan erityisesti sopimushenkilöstön toimintaympäristö ja organisaatio. Sopimushenkilöstön suorittamat tehtävät painottuvat lähtökohtaisesti muihin kuin maallikon kohtaamiin ensiaputilanteisiin.

3.3.2 Valintaperusteet

Ensiapukurssin valintaperusteena on, että hakijan tulee olla

- vähintään 16-vuotias,
- terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva ensiapukurssille.

16- vuoden ikä

Ensiapukurssi

Hakijan olisi suotavaa perehtyä ennen kurssia hätäensiapuun esimerkiksi oman palokunnan viikkoharjoituksissa.

Hätäensiapuun kuuluvat seuraavat asiat:

- hätätilanteen tunnistaminen
- peruselintoimintojen häiriötilanteet:
 - hengitys: hengitystien hallinta, vierasesine hengitysteissä
 - verenkierto: suuren verenvuodon tyrehtyttäminen
 - tajunta: tajuttoman kylkiasento
- eloton: peruselvytys (PPE-D)

3.3.3 Kurssikuvaus

Ensiapukurssi on osa sopimushenkilöstön peruskoulutusta. Tavoitteena on parantaa pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön valmiuksia toimia pelastustoimen tehtävillä ja sovittaa yhteen toimintoja kokonaisuuksiksi, joiden avulla parannetaan pelastustoimen suorituskkyä.

Ensiapukurssin jälkeen kurssilaisella on mahdollisuus hakeutua ensivastekurssille. Kurssilla keskitytään erityisesti sellaisiin hätätilanteisiin, joita sopimushenkilöstö voi kohdata pelastustoimen tehtävien yhteydessä sekä siviilielämässään.

3.3.4 Osaamistavoitteet

Ensiapukurssin osaamistavoitteet saavuttanut henkilö osaa:

Tiedollinen osaaminen

- kuvailla, milloin kohdattu henkilö on hätätilapotilas,
- luetella ja selittää yksinkertaiset henkeä pelastavat ensiaputoimenpiteet,
- selittää, miten huolehditaan hengitysteiden avoimuudesta,
- kuvailla, miten varautua ja toimia yleisimmissä ensiapua vaativissa tilanteissa,

Taidollinen osaaminen

- tunnistaa hätätilapotilaan, sairastuneen tai vammautuneen,
- aloittaa elottoman potilaan PPE-D hoitoprosessin,
- aloittaa yksinkertaiset ensiaputoimenpiteet ilman ensiapuvälineitä sekä pelastusyksikössä olevilla ensiapuvälineillä,
- soveltaa oppimiaan tietoja ja taitoja tyypillisimmissä hätäensiaputilanteissa,
- aloittaa hätäensiaputoimenpiteet kohdatessaan hätätilapotilaan pelastustoimen tehtävien yhteydessä ja sovittaa yhteen toimintoja kokonaisuuksiksi,

Asenteellinen osaaminen

- arvioida, ylläpitää ja kehittää hätätilapotilaan kohtaamiseen liittyvää osaamistaan,
- arvioida omaa asennettaan ja toimintatapojaan toimia järjestelmällisesti ja tehokkaasti hätäensiapua vaativissa tilanteissa,
- kertoa omasta osaamisestaan ja kehittämistarpeistaan liittyen hätätilapotilaan kohtaamiseen.

3.3.5 Sisältö

Ensiapukurssin sisältö perustuu kansallisiin ensiapuohjeisiin ja Käypä hoito -suosituksiin.

Kurssi alkaa ennakkotehtävillä, joissa kurssilainen tutustuu oman organisaation ja pelastusyksiköiden ensiapuvälineistöön.

Ensiapukurssilla käsitellään seuraavia teemoja:

- hätätilapotilaan tunnistaminen ja henkeä pelastavat ensiaputoimenpiteet
- hätäilmoitus
- elottoman potilaan kohtaaminen ja PPE-D
- hengitysteiden avoimuudesta huolehtiminen
- tajuttoman potilaan kohtaaminen
- suuren ulkoisen verenvuodon tyrehdyttäminen
- äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen kohtaaminen

- yleisimmät ensiapua vaativat tilanteet, niihin varautuminen, hätätilanteiden tunnistaminen ja henkeä pelastavien ensiaputoimenpiteiden aloittaminen
- hätäensiaputoimenpiteiden aloittaminen pelastusyksikössä olevilla ensiapuvälineillä kohdatessa hätätilapotilas yleisimpien pelastustoimen tehtävien yhteydessä (liikenneonnettomuudet, rakennuspalot, vesipelastus- ja CBRNE-tilanteet)
- ensiavun merkitys osana äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen hoitoketjua ja oman roolin tunnistaminen osana sitä

3.3.6 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan ja osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan opetukseen osallistumalla sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset hyväksytysti.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.3.7 Kirjallisuus / oppimateriaali

Kurssilla on käytössä Pelastusopiston Koulumaali-oppimisolusta. Pääosin opiskeltava materiaali löytyy kurssialustalta. Näiden lisäksi käytetään itseopiskelu- ja perehdytysmateriaalina seuraavia lähteitä soveltuvien osien.

- Suomen ensiapuohjeet 2022 (Suomen Elvytysneuvosto) (tai uudempi versio)
 - Euroopan elvytysneuvoston (ERC) ja kansainvälisen elvytysneuvoston (ILCOR) suosituksiin perustuvat ensiapuohjeet, jotka toimivat ensiapukoulutuksen perustana
- Elvytys. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Elvytysneuvoston, Suomen Anestesiologiyhdistyksen ja Suomen Punaisen Ristin asettama työryhmä, 2021. Saatavilla internetistä: <https://www.kaypahoito.fi/hoi17010>
- Korte Henna ja Myllyrinne Kristiina. 2022. Ensiapu. Suomen Punainen Risti. Otavan kirjapaino
- Määttä, J. & Halve-Rytsälä, H. (2021). Ensihoitopalvelun organisointi. Teoksessa M. Kuisma, P. Holmström, J. Nurmi, K. Porthan & T. Puolakka (toim.), *Ensihoito* (8. uudistettu painos). Sanoma Pro Oy.
- Luentomateriaalit, videot ja pelit

3.4 Tieliikennepelastamisen kurssi (1 op)

3.4.1 Johdanto

Autojen kehitys on tuonut mukanaan tarpeen uudistaa myös pelastustyötä tekevien toimintaa onnettomuustilanteissa. Keskeisin tarkoitus tieliikennepelastamisella on saada pelastettavalle apua mahdollisimman nopeasti ja turvallisesti sekä saada hänet jatkohoitoon ilman, että hänelle aiheutuu pelastustöistä lisävahinkoa.

Tieliikenteessä liikkuu paljon erilaisia liikennevälineitä ja myös vaarallisten aineiden kuljetuksia. Liikenneonnettomuus voikin osoittautua vaarallisten aineiden onnettomuudeksi, ajoneuvosta voi onnettomuuden seurauksena vuotaa myös öljyä, joten tehtävä voi sisältää useita onnettomuustyyppisiä.

3.4.2 Valintaperusteet

Tieliikennepelastamiskurssin valintaperusteena on, että hakijan tulee olla

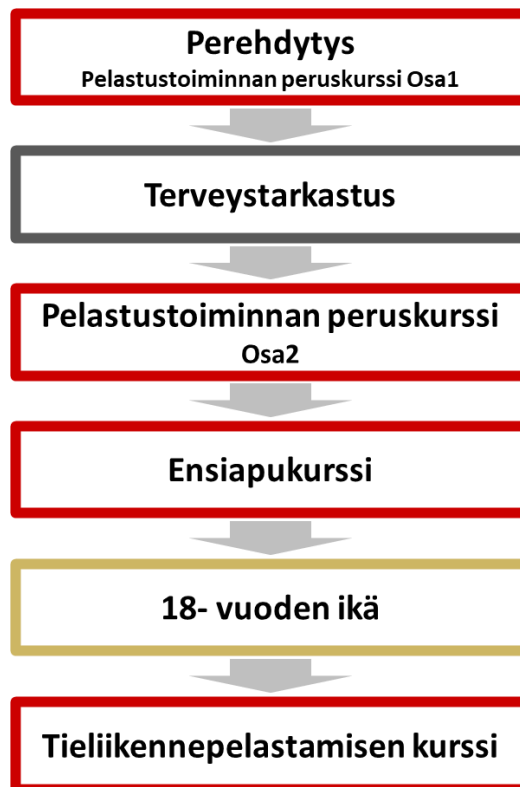
- vähintään 18-vuotias, tai täyttää 18 vuotta kurssivuoden aikana,
- hyväksytysti suorittanut Pelastustoiminnan peruskurssin ja ensiapukurssin** tai terveydenhoitoalan ammattitutkinnon,
- terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva tieliikennepelastamisen kurssille. Tieliikennepelastamisen kurssi edellyttää tuki- ja liikuntaelimestön sekä hengitys- ja verenkiertoelimestön hyvää terveyttä ja toimintakykyä. Hakijan FireFit-indeksin arvon suositellaan olevan vähintään 2. **

* Ensiapukurssiksi suositellaan sopimushenkilöstön ensiapukurssia. Mikäli henkilö on suorittanut jonkin muun ensiapukoulutuksen, voidaan henkilö valita kurssille vastaavan kouluttajan arvioitua hakijalla olevan riittävä osaaminen ensiaputaitojen ja pelastettavan terveydentilan määrittämisen osalta. Hakijan tulee osata:

- tunnistaa hätätilanne ja peruselintoiminnan häiriö,
- tehdä pelastettavalla ensiarvio (DrABC),
- raportoida pelastettavan tilasta muille pelastustoimintaan osallistuville,
- varmistaa hengitysteiden avoimuus ja suorittaa peruselvytystä ilman apuvälineitä (PPE).

Ensiapukoulutus ei saa olla yli 3 vuotta vanha kurssin alkaessa. Ensiapukoulutuksen voi päivittää esimerkiksi SPR:n hätäensiapukurssilla tai muulla vastaavalla koulutuksella, joka kattaa vähintään seuraavat osa-alueet:

- PPE-D

- Tajuttoman henkilön kohtaaminen ja auttaminen
- Vierasesine hengitysteissä
- Haavojen ja palovammojen ensiapu
- Verenvuodon tyrehtyttäminen

Kurssilaisen tulee tarvittaessa osoittaa osaamisensa dokumentoidulla todistuksella tai muulla hyväksyttävällä tavalla ennen kurssin alkua.

****** Hakija on terveydentilaltaan ja toimintakyvyltään soveltuva kurssille, mikäli työterveyslääkäri on todennut hänet soveltuvaksi vähintään pelastustoiminnan perustehtäviin. Mikäli kurssille hakija ei kuulu työterveyshuollon piiriin, terveystarkastuslausuntona voidaan käyttää vastaavaa lääkärin lausuntoa kuin Pelastustoiminnan peruskurssilla (liite 2).

3.4.3 Osaamistavoitteet

Tieliikennepelastamisen kurssin osaamistavoitteet saavuttanut henkilö osaa:

Tiedollinen osaaminen

- tunnistaa ja nimetä, mitä vaaroja tieliikennepelastustehtävään liittyy,
- arvioida ja perustella toimenpiteitä ja tehtäväkokonaisuuksia ihmisen pelastamiseksi henkilöautosta turvallisesti,

Taidollinen osaaminen

- hyödyntää oppimaansa tietoja ja taitoja lisävahinkojen ennaltaehkäisyyn sekä tilannekuvan luomiseen, kuten liikenteen ohjaukseen, paloriskin hallintaan ja ajoneuvon stabilointiin,
- toimia ohjatusti pelastusryhmän jäsenenä ryhmänjohtajan ohjeiden mukaisesti tieliikenneonnettomuustilanteessa,

Asenteellinen osaaminen

- arvioida omaa asennetaan ja toimintatapojaan toimia työturvallisesti tieliikennepelastamisen tehtävillä,
- kertoa omasta osaamisestaan ja kehittämistarpeistaan liittyen tieliikennepelastustehtävällä toimimiseen,

3.4.4 Sisältö

Kurssilla perehdytään henkilöautosta pelastamiseen ja turvalliseen toimintaan tieliikenneonnettomuustehtävillä.

Kurssin sisältö:

- työturvallisuus
- pelastettavan kohtaaminen ja siirto ilman hydraulisia pelastusvälineitä
- pelastustekniikan perusteet
- oven avaaminen ja korin muotoon palauttaminen

- pelastustekniikat: pelastaminen renkaillaan olevasta henkilöautosta, pelastaminen kyljellään olevasta henkilöautosta, pelastaminen katollaan olevasta henkilöautosta
- henkilöautojen tekniikka

3.4.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Taidollisten osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan osaamisen varmentamisella ja tiedollista osaamista arvioidaan teoriakokeella.

3.5 Sammutustekniikkakurssi (2,5 op)

3.5.1 Johdanto

Sammuttamiseen liittyy paljon osaamista. Sammutustekniikkakurssilla opitaan sammuttamiseen liittyviä tietoja ja taitoja sekä asennoidutaan suojaamaan itsensä paremmin tulipalossa esiintyviltä haitoilta ja vaaratekijöiltä. Kurssi antaa valmiuksia ymmärtää tulipalojen kehittymistä sekä leviämistä ja sammuttamista erilaisilla sammutustekniikoilla työturvallisuus huomioiden. Tulipaloista kurssilla käsitellään erityisesti rakennuspaloja ja liikennevälinepaloja. Rakennuspaloihin liittyen kurssilla tutustutaan niin teoriassa kuin käytännössä rakenteelliseen paloturvallisuuteen. Kurssille ei edellytetä savusukelluskelpoisuutta, vaan kurssilla opitaan paljon asioita, mitä savusukeltajaksi aikovan tulee osata. 1.1.2025 alkaen kurssin suorittaminen edellytetään ennen savusukelluskurssia. Alkusammutustiedusteluun kurssilla opitaan sammuttimien valinnasta, käyttötekniikoista ja olosuhteista, milloin alkusammutustiedustelusta tulee pidättäytyä.

Sammutustekniikkakurssi on tarkoitettu sopimushenkilöstön peruskoulutuksen lisäksi täydennyskoulutukseen. Kurssilla opitaan tietoja ja taitoja, joita uusi SM:n ohje Pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (2023) edellyttää tulipalojen sammutustoimintaan liittyen. Kurssi soveltuu erinomaisesti jo pitkään pelastustoiminnan tehtäviin osallistuneille sopimushenkilöille ja myös ryhmänjohtajille, jolloin tämä kurssi tarjoaa heille uutta sekä päivitettyä tietoa.

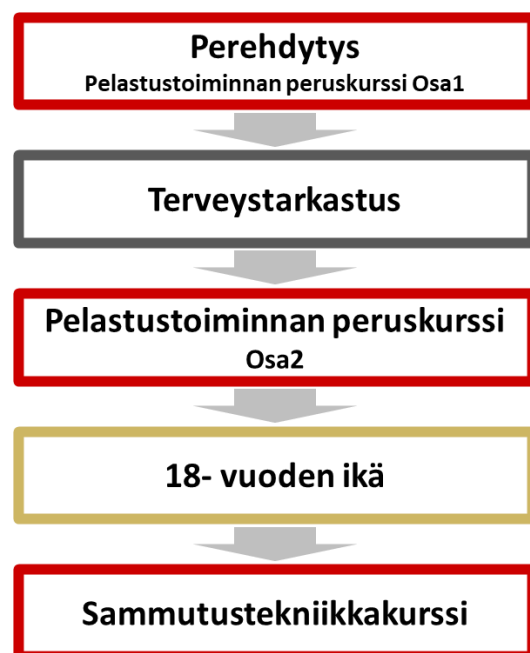
3.5.2 Valintaperusteet

Sammutustekniikkakurssin valintaperusteena on, että hakijan tulee olla

- vähintään 18-vuotias,
- hyväksytysti suorittanut Pelastustoiminnan peruskurssin,
- terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva sammutustekniikkakurssille. *

* Hakija on terveydentilaltaan ja toimintakyvyltään soveltuva kurssille, mikäli pelastuslaitoksen / sopimuspälokunnan työterveyshuollosta vastaava työterveyslääkäri on todennut hänet soveltuvaksi vähintään pelastustoiminnan perustehtäviin.

Mikäli kurssille hakija ei kuulu edellä mainitun työterveyshuollon piiriin, terveystarkastuslausuntona voidaan käyttää vastaavaa lääkärin lausuntoa kuin Pelastustoiminnan peruskurssilla (liite 2).

3.5.3 Osaamistavoitteet

Sammutustekniikkakurssin osaamistavoitteet saavuttanut henkilö osaa:

Tiedollinen osaaminen

- kertoa tulipaloihin sekä sammutus- ja pelastustoimintaan liittyvistä vaaroista ja haitoista sekä selittää miten ne ovat vältettävissä tai niihin tulee varautua,
- kuvailla tulipalon kehittymisen vaiheet sekä palon kulun avoimessa ja rajatussa tilassa,
- luetella erilaisia sammutustaktiikoita,
- tunnistaa rakennettua paloturvallisuutta ja paloteknisiä laitteistoja,
- perustella pelastustoiminnassa käytettävät suojaimet ja toimet, millä työturvallisuus paranee ja altistuminen haitallisille ja syöpävaarallisille aineille vähenee,
- selittää sammutuksessa käytettävien yleisimpien sammutusaineiden ja -tekniikoiden sammutusvaikutukset sekä käyttökohteet,
- määrittää, missä menee savusukelluksen ja paineilmahengityslaitteen käytön rajapinta ja millaisissa olosuhteissa ja kohteissa voi alkusammutustiedustella,

Taidollinen osaaminen

- toimia itsenäisesti työturvallisesti asianmukaisia suojaimia käyttäen vaarat huomioiden aluemäärittelyn mukaisesti sekä mahdollisimman vähän altistavien työtapojen ja -menetelmien mukaisesti,
- soveltaa kurssilla oppimiaan sammutustekniikoita palon sammuttamiseksi, rajoittamiseksi ja leviämisen estämiseksi pelastusryhmän jäsenenä,

Asenteellinen osaaminen

- käyttää paineilmahengityslaitetta matalalla kynnyksellä hengityksen ja kasvojen suojaamiseen tilanteissa, joissa altistumisriski edellyttää suojainten käyttöä,
- arvioida omaa asennettaan ja toimintatapojaan, työturvallisuuden ja autettavien turvallisuuden kannalta sammutus- ja pelastustoiminnassa,
- kertoa omasta osaamisestaan ja kehittämistarpeistaan sammutus- ja pelastustietojen ja -taitojen sekä fyysisen toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi (Pelastuslaki 2011, 39§).

3.5.4 Sisältö

Kurssista noin puolet koostuu harjoituksista. Teorian oppiminen jakautuu itsenäiseen opiskeluun ja luentoihin. Kurssiin kuuluu oppimistehtävä ja sovellettuja harjoituksia. Osa luennoista voidaan toteuttaa sekä lähi- että etäopetuksena.

Sammutustekniikkakurssi sisältää seuraavia asioita:

- työturvallisuus
 - sammutustoimintaan liittyvät säädökset, ohjeet ja tutkimukset
 - tulipaloissa esiintyvät vaarat ja altisteet
 - henkilösuojaimet

- vaara-aluemäärittely
 - puhdas paloasema -toimintamalli
- tulipalo
- tulipalon sammutus
- rakennuspalot
 - rakenteellinen paloturvallisuus
 - sammutustaktiikka
 - tiedustelu
- liikennevälinepalot
- savun ja virtausten hallinta
- sammutustekniikka
 - suihkuputkisammutustekniikka
 - vaahtosammutustekniikka
 - pistosuihkuputkisammutustekniikka
 - alkusammutustiedustelu
- alueellisen tarpeen mukainen sisältö
- palontutkinnan huomioiminen sammutustyössä

3.5.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.6 Ympäristövahinkojen torjunnan kurssi (1,5 op)

3.6.1 Johdanto

Ympäristövahingolla tarkoitetaan äkillistä tapahtumaa, jossa ympäristölle haitallista ainetta joutuu tai uhkaa joutua ympäristöön siten, että siitä aiheutuu vaaraa tai haittaa ympäristölle tai ihmisten terveydelle. Ympäristövahingolla voi lisäksi olla merkittäviä taloudellisia ja sosioekonomisia vaikutuksia. (Ympäristövahinkojen torjunnan kansallinen strategia vuoteen 2035, VN:n periaatepäätös)

Mineraalipohjaisia öljytuotteita korvataan yhä enenevässä määrin biopohjaisista- tai kierrätetyistä materiaaleista valmistetuilla tuotteilla. Ympäristövahingolla tarkoitetaan öljyjen aiheuttamien vahinkojen lisäksi muidenkin ympäristölle haitallisten aineiden aiheuttamia tilanteita.

Ympäristövahingot ovat usein onnettomuustyyppiltään laajenevia: vahingot kasvavat sekä niistä aiheutuvat kustannukset lisääntyvät ajan kuluessa. Tilanteen tunnistaminen sekä torjuntaoperaation nopea aloittaminen vähentääkin merkittävästi ympäristövahinkoja sekä torjunnan kokonaiskuluja.

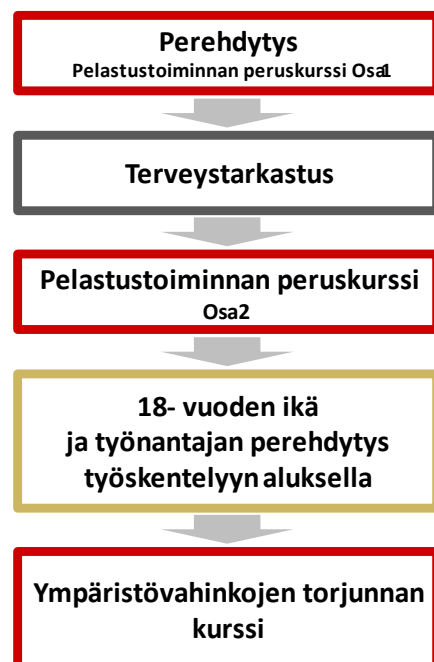
Ympäristövahinkojen torjunnan kurssi antaa sopimushenkilöstölle pelastustoiminnan suorituskykyvaatimuksiin (Pelastustoiminnan suorituskykyvaatimukset, SM:n julkaisu 2022:10) kirjattuun kyvykkyyteen liittyvän perusosaamisen maa- ja vesialueilla suoritettaviin ympäristövahinkojen torjuntatehtäviin. Kurssin osaamistavoitteiden saavuttaneella henkilöllä on tiedolliset ja taidolliset perusvalmiudet toimia pelastusryhmän jäsenenä pelastustoiminta-alueella tapahtuvassa torjuntatyössä sellaisissa tilanteissa, joihin ei liity haitallisen aineen muodostamia välittömiä vaaratekijöitä.

3.6.2 Valintaperusteet

Ympäristövahinkojen torjunnan kurssin valintaperusteena on, että hakijan tulee olla:

- vähintään 18-vuotias,
- hyväksytysti suorittanut Pelastustoiminnan peruskurssin,
- olla terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva kurssille. Hakijan FireFit-indeksin arvo on suositeltavaa olla vähintään 2.*
- perehdytetty työskentelyyn aluksella ennen kurssille osallistumista

* Hakija on terveydentilaltaan soveltuva kurssille, mikäli pelastuslaitoksen / sopimuspalokunnan työterveys todennut hänet soveltuvaksi pelastustoiminnan perustehtäviin. Mikäli kurssille hakija ei kuulu edellä mainitun työterveyshuollon piiriin, terveystarkastuslausuntona voidaan käyttää lääkärin lausuntoa Pelastustoiminnan peruskurssille (liite 2).

3.6.3 Sisältö

- työturvallisuus ympäristövahinkojen torjunnassa
- maa- ja suojaisilla vesialueilla tapahtuneiden ympäristövahinkojen torjuntatoimien toteuttaminen
- aluksen kansihenkilöstönä toimiminen rajaavan puomikaluston selvittämisessä

3.6.4 Toteutus

Ympäristövahinkojen torjunnan kurssi jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisen osan laajuus on 30 tuntia, toisen osan laajuus on 10 tuntia.

Kurssin 1. osa voidaan toteuttaa omana itsenäisenä kurssina koulutuksen tuottajan harkinnan mukaan. Ensimmäinen osa perehdyttää osallistujan ympäristövahinkojen riskeihin, niiden tunnistamiseen sekä antaa perusvalmiudet maa- ja suojaisilla vesialueilla tapahtuneiden ympäristövahinkojen torjuntatoimiin.

Kurssin 2. osassa osallistuja perehtyy merialueilla ja suurissa vesistöissä tapahtuneiden ympäristövahinkojen torjuntatoimien erityispiirteisiin.

Mikäli kurssin osiot toteutetaan erillisinä koulutuksina, tulee 1. osan olla hyväksytysti suoritettuna ennen 2. osaan osallistumista.

3.6.5 Osaamistavoitteet

Kurssin osaamistavoitteet saavuttanut henkilö osaa:

Tiedollinen osaaminen

Osa 1:

- erotella ympäristövahinkojen torjuntaan osallistuvien viranomaisten vastuualueita,
- perustella eri kemikaaleista ja muista aineista ympäristölle aiheutuvien riskien mahdollisuuksista,
- arvioida torjuntatyöhön liittyviä, vaaroille altistavia tekijöitä,
- valita eri aineille soveltuvia imeytystuotteita ympäröivien olosuhteiden sekä kerättävän aineen ominaisuuksien perusteella,
- perustella eri olosuhteisiin soveltuvien öljypuomeilla suoritettavien puomitustekniikoiden valintaa,
- perustella alkuvaiheen torjuntatoimien merkitystä vahingon vaikutuksien minimoinnin kannalta,

Osa 2:

- kuvailla Rajavartiolaitoksen johtaman tilanteen aikana käytettävän MERT-tietojärjestelmän käyttöperiaatteita,
- selittää suurella vesialueella suoritettavan nuottoaus- ja keräysmenetelmän valintaan vaikuttavia tekijöitä,

Taidollinen osaaminen

Osa 1:

- toimia pelastusryhmän jäsenenä ympäristövahinkojen torjuntaan liittyvillä tehtävillä,
- suorittaa itsenäisesti tiedustelua ympäristöön joutuneen aineen aiheuttaman vahingon laajuuden arvioimiseksi,
- ottaa ensinäyteen veteen joutuneesta aineesta,
- rajoittaa aineen ympäristölle aiheutuvaa vaaraa maa- ja suojaisella vesialueella estämällä sen leviämistä sekä keräämällä sitä talteen pelastusryhmän jäsenenä,
- suojautua torjuntatyöhön liittyviltä vaaroilta,

Osa 2:

- toimia osana aluksen kansihenkilöstöä suoritettaessa rajaavan puomikaluston selvittämistä.

Asenteellinen osaaminen

- arvioida omaa asennetaan ja toimintatapojaan toimia työturvallisesti ympäristövahinkojen torjuntatehtävissä,
- arvioida oman toiminnan aiheuttamia ympäristövaikutuksia pelastustoiminnassa,
- kuvailla omaa osaamistaan ja kehittämistarpeitaan ympäristövahinkojen torjuntatehtävillä.

3.6.6 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssiin kuuluvien harjoitusten lisäksi osaamisen varmentamisella ja tiedollista osaamista arvioidaan teoriakokeella.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.6.7 Kurssin jälkeen

Työnantajan tulee työturvallisuuslain (738/2002) 14§:n mukaisesti perehdyttää kurssilainen tuleviin työtehtäviin. Perehdytettäviä asioita ovat esimerkiksi käytössä olevat suojavarusteet, työvälineet sekä paikalliset ohjeet ja toimintamallit.

3.7 CBRNE-kurssi (1,5 op)

3.7.1 Johdanto

CBRNE-lyhenne tulee sanoista *chemical* (kemiallinen), *biological* (biologinen), *radiological* (säteily), *nuclear* (ydin-) ja *explosive* (räjähtävä, räjähdde). CBRNE-tilanteet voivat olla onnettomuuksia, luonnonvoimista johtuvia, tahallisia, rikollisia (terrorismi) tai sotilaallisia tekoja. Pelastustoimessa käytetty vaaralliset aineet käsite on rinnakkainen käsite CBRNE-käsitteelle. (Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 2023)

Kurssin osaamistavoitteiden saavuttaneella henkilöllä on SM:n ohjeen 2023:28 tarkoittamat tiedolliset ja taidolliset valmiudet toimia perusosaamisen tasolla CBRNE-tilanteiden tuki- ja tiedustelutehtävissä.

3.7.2 Valintaperusteet

CBRNE-kurssin valintaperusteena on, että hakijan tulee olla

- vähintään 18-vuotias,
- hyväksytysti suorittanut Pelastustoiminnan peruskurssin
- terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva CBRNE-kurssille. *

* Hakija on terveydentilaltaan ja toimintakyvyltään soveltuva kurssille, mikäli työterveyslääkäri on todennut hänet soveltuvaksi vähintään pelastustoiminnan perustehtäviin. Mikäli kurssille hakija ei kuulu työterveyshuollon piiriin, terveystarkastuslausuntona voidaan käyttää vastaavaa lääkärin lausuntoa kuin Pelastustoiminnan peruskurssilla (liite 2).

3.7.3 Osaamistavoitteet

CBRNE-kurssin osaamistavoitteet saavuttanut henkilö osaa:

Tiedollinen osaaminen

- tunnistaa CBRNE-aineiden aiheuttamaa vaaraa erilaisten varoitusmerkintöjen avulla,
- kertoa ja selittää CBRNE-tilanteen tunnistamiseen liittyviä esimerkkejä,
- kertoa CBRNE-aineiden vaaratekijöitä sekä miten aineiden aiheuttamilta vaaroilta voidaan suojautua,
- kertoa ja selittää puhdistusmenetelmän valintaan vaikuttavia tekijöitä,
- kertoa miten mittava aine, mittaolosuhteet ja mittausvälineet vaikuttavat mittaamiseen tarkkuuteen ja mittaustulokseen,

Taidollinen osaaminen

- etsiä itsenäisesti tietoa kemikaaleista käyttämällä jotakin vaarallisten aineiden ja kemikaalien tunnistamisjärjestelmistä,
- käyttää itsenäisesti seuraavia henkilönsuojaimia:
 - pöly-, roiske- ja nestetiivistä suoja-asuja
 - kurssilla opetettuja suodatusuojaimia hengityksen suojaamiseen,
- pelastusryhmän jäsenenä:
 - perustaa ohjattuna puhdistuspaikan,
 - suorittaa itsenäisesti puhdistamista eri menetelmillä,
 - toimia pelastusryhmän jäsenenä perusoperaatiomallin mukaisesti CBRNE-aineiden tehtävällä,
 - pelastaa itsenäisesti altistuneita ja tiedustella ohjattuna vaara-alueella,
 - mitata itsenäisesti kaasumaisten C-aineiden haitallisia pitoisuuksia, syttymisvaarallisten kaasumaisten aineiden pitoisuuksia, säteilyannosta ja säteilyn aktiivisuutta sekä aineen pH-arvoa,

Asenteellinen osaaminen

- arvioida omaa altistumistaan CBRNE-aineiden vaikutuksille ja vähentää sitä hyödyntämällä eri menetelmiä,
- arvioida omaa asennetaan ja toimintatapojaan toimia työturvallisesti CBRNE-tehtävillä,
- kertoa omasta osaamisestaan ja kehittämistarpeistaan liittyen CBRNE-tehtävällä toimimiseen.

3.7.4 Sisältö

Kurssi sisältää luentoja, jotka voidaan toteuttaa joko lähi- tai etäopetuksena, harjoittavaa lähiopetusta ja itsenäistä opiskelua.

Kurssin sisältö voidaan jakaa kolmeen eri teemaan: 1) CBRNE-tilanne, 2) CBRNE-aineilta suojautuminen ja 3) puhdistustoiminta

CBRNE-tilanne:

- CBRNE-aineen ja tilanteen tunnistaminen
- aineiden ominaisuudet ja vaaratekijät sekä tietolähteet
- aineiden ominaisuuksien mittaaminen

CBRNE-aineilta suojautuminen:

- altistumisen vähentämisen menetelmät

Puhdistustoiminta:

- puhdistuspaikan perustaminen
- puhdistaminen

3.7.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim.

kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.8 Ensivastekurssi (2 op)

3.8.1 Johdanto

Ensivastetoiminnalla tarkoitetaan hätäkeskuksen kautta hälytettävissä olevan muun yksikön kuin ambulanssin hälyttämistä äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan tavoittamisviiveen lyhentämiseksi ja yksikön henkilöstön antamaa hätäensiapua, joka on määritelty ensihoidon palvelutasopäätöksessä (Terveystieteiden tutkimuskeskus 1326/2010, 40 §).

Ensihoitopalvelun yksiköllä tarkoitetaan ensihoitopalvelun operatiiviseen toimintaan kuuluvaa kulkuneuvoa ja sen henkilöstöä. Ensihoitopalvelun yksiköitä ovat ambulanssien lisäksi erilaiset ensihoitoajoneuvot ja lääkäri- ja lääkintähelikopterit sekä muut tarpeelliset kulkuneuvot (STM:n asetus ensihoitopalvelusta 585/2017, 8 §). Ensivasteyksikkö voi olla esimerkiksi pelastusyksikkö, kuten sopimuspalokunnan tai SPR:n ensivasteyksikkö. Ensivasteyksikkö avustaa ensihoitoyksikköä, mutta se ei kuljeta potilaita. Ensivastekoulutuksen saanut henkilö osaa tehdä ensiarvion onnettomuustilanteesta, antaa hätäensiapua, defibriloida kammiovärinän sydäniskuria apuna käyttäen sekä raportoida tilanteesta havaintojensa perusteella.

Sopimushenkilöstön ensivastekurssi antaa perusvalmiudet toimia ensiauttajana STM:n ensihoitoasetuksen tarkoittamissa ensivasteyksiköissä, jotka toimivat osana ensihoitopalvelua ja ovat tehneet sopimuksen ensivastepalvelujen tuottamisesta ensihoitopalvelujen järjestämisvastuussa olevan hyvinvointialueen kanssa.

3.8.2 Valintaperusteet

Ensivastekurssille hakijan tulee täyttää seuraavat kurssille hakeutumisen edellytykset.

- Hakija on vähintään 18-vuotias, tai täyttää 18 vuotta kurssivuoden aikana.
- Hakijalla on hyväksytysti suoritettuna sopimushenkilöstön ensiapukurssi tai SPR:n ohjelman mukaan suoritettut EA 1® ja EA 2® kurssit, tai näiden sisältöjä vastaavat muun koulutusorganisaation toimesta suoritettut opinnot.
- Ensiapukoulutus ei saa olla yli 3 vuotta vanha kurssin alkaessa. Ensiapukurssin voi päivittää esimerkiksi SPR:n hätäensiapukurssilla tai muulla vastaavalla koulutuksella, joka kattaa vähintään seuraavat osa-alueet:
 - PPE-D
 - tajuttoman henkilön kohtaaminen ja auttaminen
 - vierasesine hengitysteissä
 - haavojen ja palovammojen ensiapu
 - verenvuodon tyrehdyttäminen

Hakijan tulee tarvittaessa osoittaa osaamisensa dokumentoidulla todistuksella tai muulla hyväksyttävällä tavalla ennen kurssin alkua.

- Hakijan tulee terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta olla soveltuva ensivastekurssille.

Koulutukseen lähettävän organisaation tulee huolehtia siitä, että hakija on soveltuva ensivastetoimintaan koulutettavaksi. Ensivasteessa toimiminen edellyttää hyvää psyykkistä ja riittävää fyysistä toimintakykyä. Ensivaste on nimenomaan ensimmäisenä paikalla kohtaamassa äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan ja aloittamassa henkeä pelastavat ensiaputoimenpiteet.

Vastaavalla kouluttajalla on velvollisuus selvittää kurssille pääsyn edellytykset jo kurssin hakuvaiheessa.

3.8.3 Kurssikuvaus

Ensivastekurssi on tarkoitettu henkilöille, jotka tulevat toimimaan ensivastetoiminnassa. Ensivaste on mikä tahansa operatiivisesti järjestäytynyt yksikkö, joka kohtaa ensimmäisenä sairastuneen tai onnettomuudessa vammautuneen ihmisen.

3.8.4 Osaamistavoitteet

Ensivastekurssin osaamistavoitteet saavuttanut henkilö osaa:

Tiedollinen osaaminen

- listata keskeisen ensivastetoimintaa normittavan lainsäädännön, asetukset ja viranomaisohjeistukset,
- kuvailla oman alueen ensihoitopalvelun organisaation ja palveluntuottajat,
- luetella ensivastetehtävillä hoitoryhmän toimintaan vaikuttavia tekijöitä (TRM),
- selittää ensihoitopalveluiden järjestämisen ja ensivasteen roolin osana porrastettua ensihoitopalvelua,
- perustella palvelutasopäätöksen merkityksen ensivasteen osalta,
- selittää ensivastetoiminnan merkityksen potilaan tavoittamisviiveen pienentämisessä - potilaan hoidon aloittamisviiveen ja vaikuttavuudenkin kannalta,
- selittää kommunikaation ja tiedon välittämisen merkityksen hoidon jatkuvuuden kannalta,

Taidollinen osaaminen

- soveltaa tietojaan ihmisen anatomiasta ja fysiologiasta ensivastetilanteissa potilasta hoitaessaan,
- tehdä potilaan ensiarvion (DrABC), tutkimisen ja tarkennetun tilanarvion cABCDEF-menetelmän mukaisesti,
- soveltaa oppimiaan tietoja ja taitoja hätätilapotilaan hoidossa,
- käyttää ensivastekalustoa ja tehdä sille käytönjälkeisen huollon,
- toimia ensivastetehtävällä työparin tai -ryhmän jäsenenä soveltaen TRM:n periaatteita,
- tehdä yhteistyötä muiden ensihoidon toimijoiden kanssa,
- toimia ensivastetehtävillä potilaan selviytymisen kannalta tärkeimmissä tehtäväluokissa,

- tehdä monipotilastilanteissa potilasluokittelun (MSTART-luokittelu),
- soveltaa oppimiansa tietoja ja taitoja myös yleisimpien pelastustoimen tehtävien yhteydessä (liikenneonnettomuudet, rakennuspalot, vesipelastus- ja CBRNE-tilanteet),

Asenteellinen osaaminen

- ensiauttajana toimiessaan haluaa ylläpitää ja kehittää osaamistaan,
- haluaa toimia työ- ja potilasturvallisesti ensivastetehtävillä.

3.8.5 Kurssin sisältö

Kurssin alussa kurssilaisen tulee perehtyä oman toimialueensa ensihoitopalveluun, ensivastetoiminnan järjestämiseen sekä ensivastetoiminnan järjestelyihin omalla toiminta-alueella. Näistä aiheista kurssilaiset tekevät ennakkotehtävän.

- ensihoitopalveluiden järjestäminen ja ensivasteen rooli osana ensihoitopalvelua
- ensihoitopalvelua koskeva lainsäädäntö ja asetukset
- oman pelastustoimen alueen ensihoitopalvelu, palveluntuottajat ja palvelutasopäätös
- ensivastetoiminta, ja sen merkitys potilaan tavoittamisviiveen pienentämisessä, sekä hoidon aloittamisen ja jatkuvuuden turvaamisessa
- sairastuneen tai vammautuneen potilaan ensiarvio, sen jälkeiset välittömät toimenpiteet sekä tarkennettu tutkiminen ja hoito
- ensivastetasoiset hoitomahdollisuudet sekä sairastuneen että vammautuneen potilaan hoidossa
- viranomaisyhteistyö pelastustoimen tehtävillä

3.8.6 Osaamisen arviointi

Terveydenhuollon ammattihenkilö, joka työssään tekee potilaan tilanarviointia, voi aikaisemmin hankitun osaamisensa tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) kautta suorittaa opintojakson osioita hyväksytysti läpäisemällä ensivastekurssiin liittyviä tenttejä ja taitokokeita.

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssiin kuuluvien harjoitusten lisäksi taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.8.7 Kirjallisuus / oppimateriaali

Kurssilla on käytössä Pelastusopiston Koulumaali-oppimisympäristö. Pääosin opiskeltava materiaali löytyy kurssialustalta. Näiden lisäksi käytetään itseopiskelu- ja perehdytysmateriaalina seuraavia lähteitä soveltuvin osin.

- Suomen ensiapuohjeet 2022 (Suomen Elvytysneuvosto) (tai uudempi versio)
 - Euroopan elvytysneuvoston (ERC) ja kansainvälisen elvytysneuvoston (ILCOR) suosituksiin perustuvat ensiapuohjeet, jotka toimivat ensiapukoulutuksen perustana
- Elvytys. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Elvytysneuvoston, Suomen Anestesiologiyhdistyksen ja Suomen Punaisen Ristin asettama työryhmä, 2021. Saatavilla internetistä: <https://www.kaypahoito.fi/hoi17010>
- Fält, Saija ja Telkki, Tuomas 2022. Perustason ensihoito. 2. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro oy.
- Korte Henna ja Myllyrinne Kristiina. 2022. Ensiapu. Suomen Punainen Risti. Otavan kirjapaino
- Kuisma Markku, Holmström Peter, Nurmi Jouni, Porthan Kari sekä Puolakka Tuukka. 2021. Ensihoito. 8 uudistettu painos. Sanoma Pro Oy.
- Fält, Saija & Telkki, Tuomas. 2023. Ensiauttajan taskuopas. 3. uudistettu painos. Helsinki: Suomen Meripelastusseura.
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta (585/2017). [www.Finlex.fi](http://www.finlex.fi)
- Luentomateriaalit, videot, Arttu-sovellus sekä pelit

3.8.8 Kurssin jälkeen

Ensivastekurssin lisäksi ensiauttajan on ennen ensivastetoimintaan osallistumista suoritettava hyvinvointialueen määrittämät muut alueelliset koulutukset ja/tai osaamisen varmistaminen, mikäli sellaisia on määritelty ensihoidon palvelutasopäätöksessä tai ensivastepalvelujen järjestämissopimuksessa.

Lisäksi työnantajan velvollisuus on perehdyttää työntekijä tulevaan työtehtävään. Perehdytykseen laajuuteen ja tarpeellisuuteen vaikuttaa aikaisempi koulutus ja osaaminen. Varsinkin työturvallisuuteen ja ensivastepalvelun tuottajan sekä hyvinvointialueen ohjeistuksiin tulee perehtyä ennen hälytystoimintaan osallistumista.

3.9 Savusukelluskurssi (2 op)

3.9.1 Johdanto

Savusukelluskurssin hyväksytysti suorittaminen antaa peruskoulutuksen savusukeltamalla tehtävään sammutus- ja pelastustyöhön.

Savusukellus on työturvallisuuslain 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on erityinen tapaturman tai sairastumisen vaara. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä.

Turvallinen savusukeltaminen edellyttää tekijän erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja osaamiseen liittyvistä vaatimuksista. Pelastuslaitoksen savusukellustoimintaan osallistuvan uuden henkilön hyväksyminen sukelluskelpoiseksi on tarpeen tehdä nimenomaisella päätöksellä. (SM:n ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 2023.)

Savusukellus on ryhmätyötä, jossa ryhmän minimivahvuus on neljä. Savusukellus tehdään aina pareittain tai suurempina ryhminä. Savusukelluskoulutuksessa korostuvatkin parityöskentelytaidot. Savusukelluskurssilla opiskellaan aidonkaltaisissa simuloituissa olosuhteissa, mikä asettaa kurssilaiselle niin fyysisiä kuin psyykkisiä vaatimuksia.

Palavan rakennuksen katolla työskentely vaatii lisäksi putoamisvaarallisella alueella työskentelyn kurssi 1:n suorittamisen. Maanalaisiin tiloihin sukeltamiseen kurssilainen tarvitsee vielä alueellisen lisäkoulutuksen.

3.9.2 Valintaperusteet

Savusukelluskurssin valintaperusteena on, että hakijan tulee

- olla vähintään 18-vuotias,
- olla hyväksytysti suorittanut Pelastustoiminnan peruskurssin ja sammutustekniikkakurssin,
- kyetä työskentelemään pimeässä, putoamisvaarallisella alueella (korkealla), sekä suljetussa ahtaassa tilassa. Tämä todennetaan liitteen 1 mukaisella soveltuvuustestillä tai muulla vastaavalla luetettavalla pelastuslaitoksen määrittämällä testausmenetelmällä,
- olla terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva savusukelluskurssille. Savusukelluskurssi edellyttää tuki- ja liikuntaelimistön sekä hengitys- ja verenkiertoelimistön hyvää terveyttä ja toimintakykyä. Hakijan FireFit-indeksin arvo on oltava vähintään 3, ja aerobisen kestävyysindeksi on oltava vähintään 3.*

* Hakija on terveydentilaltaan soveltuva kurssille, mikäli pelastuslaitoksen / sopimuspalokunnan työterveyshuollosta vastaava työterveyslääkäri on todennut hänet soveltuvaksi vaativiin pelastustehtäviin. Mikäli kurssille hakija ei kuulu edellä mainitun työterveyshuollon piiriin, terveystarkastuslausuntona voidaan käyttää lääkärin lausuntoa savusukelluskurssille (liite 3).

Hakijan tulee ennen savusukelluskurssille hakemista hankkia

- työterveyslääkärin terveystarkastuslausunto hakijan soveltuvuudesta vaativiin pelastustehtäviin (liite 3),
- todistus FireFit-testien hyväksytysti suorittamisesta,
- soveltuvuuslausunto (Pelastuslaitos vastaa soveltuvuustestauksesta).

”Savusukelluskurssia varten tarvitaan uusi terveystarkastus, mikäli Pelastustoiminnan peruskurssia edeltänyt terveystarkastus i) on ollut suppeampi kuin savusukelluskurssi edellyttää, ii) ei ole sisältänyt sopivuusarviota savusukelluskurssille, iii) on vanhempi kuin kahdeksan kuukautta tai iv) tarkastuksen jälkeen epäillään terveydentilan muutosta. Terveystarkastuksen tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Savusukelluskurssin osalta terveystarkastus tulisi tehdä työnantajan edellyttämänä työn altiste- ja terveystarkastus- ja alkutarkastuksena työterveyshuollossa. Lääkärin tulee tuntee pelastustoiminnan edellyttävät terveys- ja toimintakykyvaatimukset sekä sopivuusarvio-käytäntö.” (TTL 2022)

Hakija tekee FireFit toimintakykytestit, joissa kurssille hakijan tulee saavuttaa vähintään FireFit-indeksin arvo 3, ja aerobisen kestävyysindeksi on oltava vähintään 3.

Viereisessä kaaviossa on havainnollistettu savusukelluskurssin valintaperusteita. Vastaavalla kouluttajalla on velvollisuus selvittää kurssille pääsyn edellytykset jo kurssin hakuvaiheessa. Pääsyedellytysten selvittämiseksi kurssille on laadittu kelpoisuus selvityslomake.

Terveystarkastusohjeistus on liitteessä 3 ja se löytyy erikseen myös Pelastusopiston www-sivuilta. Ohjeistus on tarkoitettu koulutuksen järjestäjille, vastaaville kouluttajille, kurssilaisille ja terveystarkastuksia tekeville lääkäreille.

Työnantaja päättää siitä, mihin tehtäviin sopimushenkilö koulutetaan. Päätöksessä työnantaja huomioi edellä kuvattujen valintaperusteiden lisäksi kurssille hakijan yleisen soveltuvuuden savusukellukseen.

3.9.3 Kurssikuvaus

Savusukelluskurssi on vaativa kurssi niin fyysisesti kuin psyykkisestikin. Kurssin alussa perehdytään savusukellusta säätäviin sisäministeriön ohjeisiin, savusukeltajan varusteisiin, huonepalon kehittymiseen ja sammuttamiseen sekä pelastamiseen savusukeltamalla. Kurssilainen syventää osaamistaan kurssin itsenäisen opiskelun osiossa olevien oppimateriaalien avulla.

Lähiharjoittelun avulla kurssilainen oppii savusukeltamisen perustekniikat. Harjoituksia on paljon ja ne ovat nousujohteisia: jokaisessa harjoituksessa tulee jotakin uutta ja lisää aikaisemman lisäksi.

Savusukeltamiseen kuuluu keskeisesti sammuttaminen. Kurssilainen oppii, miten huonepalo sammutetaan sisäsammutustekniikalla. Lämpökameran osuutta savusukeltajan apuvälineenä on lisätty aikaisemmasta. Savusukellus tulisi pyrkiä aina tekemään lämpökamera-avusteisesti, mutta taitoa sukeltaa sokkona ei saa unohtaa.

Savusukeltajan yksi tärkeä taito on kyetä työskentelemään hyvässä yhteistyössä savusukellusparinsa kanssa. Kurssin aikana kurssilainen oppii työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa, kun pari vaihtuu harjoituksissa. Kaikissa harjoituksissa harjoitellaan savusukellusvalvontaa ja suojaparissa toimimista. Viimeisinä harjoituksina ovat kuumat savusukellusharjoitukset ja niiden jälkeiset huollot Puhdas paloasema -toimintamallin mukaisesti.

3.9.4 Osaamistavoitteet

Savusukelluskurssin osaamistavoitteet saavuttanut henkilö osaa:

Tiedollinen osaaminen

- kertoa tulipalon kehittymisen ja savun sekä palon leviämisen tavanomaisissa rakennuksissa,
- kertoa savusukeltamiseen liittyvistä vaaroista ja haitoista,
- perustella savusukelluksen turvajärjestelyjen ja varusteiden merkityksen turvalliselle savusukellukselle,
- kertoa, miten huomioidaan ja mitä toimenpiteitä tehdään altistumisen vähentämiseksi savusukelluksen valmistautumisesta huoltojen päättymiseen,

Taidollinen osaaminen

- arvioida työskentelyn turvallisuutta toistuvasti ja tarvittaessa keskeyttää savusukelluksen yhteistyössä savusukellusparin kanssa,
- sammuttaa huonepalon sisäsammutustekniikalla yhteistyössä savusukellusparin kanssa,
- savusukeltaa turvallisesti ja yhteistyössä parin kanssa,
- laskeutua hätäpoistumisvälineillä kouluttajan valvomana vakioiduissa helppoissa harjoitusolosuhteissa,

Asenteellinen osaaminen

- arvioida oman savusukelluskyvyn sen hetkisen terveydentilan, psyykkisen ja fyysisen toimintakyvyn sekä tiedollisen ja taidollisen osaaminen huomioiden,
- kertoa omasta osaamisestaan ja kehittämistarpeistaan sammutus- ja pelastustietojen ja -taitojen sekä fyysisen toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi (Pelastuslaki 2011, 39§).

3.9.5 Kurssin sisältö

Kurssi sisältää luentoja, jotka voidaan toteuttaa joko lähi-, tai etäopetuksena, harjoittavaa lähiopetusta vaihtelevissa harjoituskohteissa ja itsenäistä opiskelua. Itsenäisen opiskelun osuus voidaan pitää myös luentoina.

Kurssin sisältö voidaan jakaa kolmeen eri teemaan: 1) Savusukelluksen työturvallisuus, 2) Savusukellustekniikka ja 3) Huonepalon kehittyminen ja sammuttaminen.

Savusukelluksen työturvallisuus

- savusukellusta säätelevät lait, asetukset, SM:n ohjeet, Pelastuslaitoksen ohjeet
- savusukeltajan suojaimeet ja varusteet
- vaarat ja altisteet
- savusukellusvalvonta
- suojaparin toiminta
- toiminta vaaratilanteissa
- hätäpoistuminen kerroksesta hätäpoistumisvälineistöllä

Savusukellustekniikka

- liikkumis-, etsintä- ja pelastamistekniikka
- sokko-, suoraviivainen- ja lämpökamerasukellustekniikka
- harjoitussukellukset pimeässä, keinosavussa, sokkona, lämpökameraa hyödyntäen ja kuumissa aidon kaltaisissa olosuhteissa simulaattorissa

Huonepalon kehittyminen ja sammuttaminen

- huonepalon kehittyminen, vaiheet, vaarat...
- huonepalon sammutus sisältäpäin hyökkäämällä
- savutuuletustekniikat

3.9.6 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.9.7 Kurssin jälkeen

Kurssilaista ei voida automaattisesti nimetä savusukeltajaksi kurssin jälkeen. Työnantajan tulee työturvallisuuslain (738/2002) 14§:n mukaan perehdyttää kurssilainen tuleviin työtehtäviin. Perehdytettäviä asioita ovat esimerkiksi savusukeltajan suojavarusteet, työvälineet ja paikalliset ohjeet ja toimintamallit. Lisäksi tulee harjoitella riittävästi, että kurssin suorittanut saavuttaa SM:n ohjeessa savusukeltajalta vaadittavan osaamisen. Nimeäjän tulee varmistaa, että kurssilainen kykenee toimimaan turvallisesti hälytystehtävillä ilman, että hän vaarantaa oman tai muiden tehtävään osallistujien turvallisuuden. Alkuvaiheessa parina tulee olla kokeneempi savusukeltaja.

3.10 Kemikaalisukelluskurssi (1,5 op)

3.10.1 Johdanto

Kemikaalisukellus on työturvallisuuslain 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on erityinen tapaturman tai sairastumisen vaara. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä.

Turvallinen pelastustyön tekeminen edellyttää tekijän erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja osaamiseen liittyvistä vaatimuksista (Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 2023).

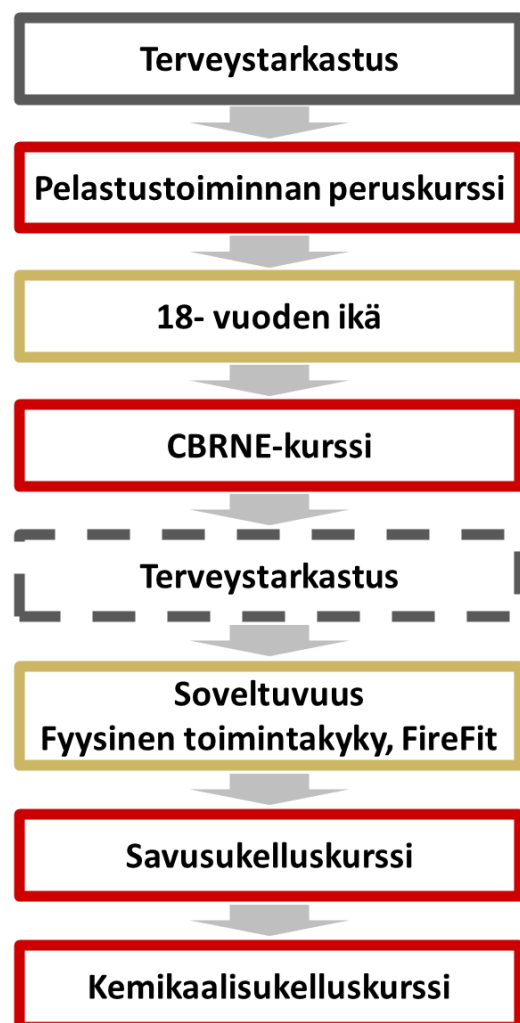
Kemikaalisukelluskurssi antaa sopimushenkilöstölle peruskoulutuksen kemikaalisukellukseen SM:n ohjeen pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoiminnasta mukaisesti. Kurssin osaamistavoitteiden saavuttaneella henkilöllä on tiedolliset ja taidolliset perusvalmiudet toimia 1- ja 2-tason kemikaalisukeltajana pelastusryhmän jäsenenä CBRNE-tehtävällä välittömän vaaran alueella tapahtuvissa tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muissa vastaavissa tehtävissä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuoja-asun käyttöä.

3.10.2 Valintaperusteet

Kemikaalisukelluskurssin valintaperusteena on, että hakijan tulee olla

- vähintään 18-vuotias,
- hyväksytysti suorittanut Pelastustoiminnan peruskurssin, CBRNE-kurssin ja savusukelluskurssin,
- kyetä työskentelemään pimeässä, putoamisvaarallisella alueella (korkealla), sekä suljetussa ahtaassa tilassa. Tämä todennetaan liitteen 1 mukaisella soveltuvuustestillä tai muulla vastaavalla luetettavalla pelastuslaitoksen määrittämällä testausmenetelmällä,
- olla terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva kemikaalisukelluskurssille. Kemikaalisukelluskurssi edellyttää tuki- ja liikuntaelimestön sekä hengitys- ja verenkiertoelimestön hyvää terveyttä ja toimintakykyä. Hakijan FireFit-indeksin arvo on oltava vähintään 3, ja aerobisen kestävyysindeksi on oltava vähintään 3. *

* Hakija on terveydentilaltaan soveltuva kurssille, mikäli pelastuslaitoksen / sopimuspalokunnan työterveyshuollosta vastaava työterveyslääkäri on

todennut hänet soveltuvaksi vaativiin pelastustehtäviin. Mikäli kurssille hakija ei kuulu edellä mainitun työterveyshuollon piiriin, terveystarkastuslausuntoa voidaan käyttää lääkärin lausuntoa savusukelluskurssille (liite 3).

Huom! CBRNE-kurssin voi suorittaa joko ennen savusukelluskurssia tai sen jälkeen.

Hakijan tulee ennen kemikaalisukelluskurssille hakemista hankkia

- työterveyslääkärin terveystarkastuslausunto hakijan soveltuvuudesta vaativiin pelastustehtäviin, tai lääkärin terveystarkastuslausunto hakijan soveltuvuudesta savusukelluskurssia varten,
- todistus FireFit-testien hyväksytysti suorittamisesta,
- soveltuvuuslausunto (Pelastuslaitos vastaa soveltuvuustestauksesta).

3.10.3 Osaamistavoitteet

Kurssin osaamistavoitteiden saavuttaminen antaa henkilölle pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoiminnan ohjeen mukaisen kemikaalisukeltajalta vaadittavat tiedot ja taidot CBRNE-tilanteiden torjunta- ja pelastustoimintaan.

Kurssin osaamistavoitteet saavuttanut henkilö osaa:

Tiedollinen osaaminen

- luetella vaativan kemikaalisukelluksen edellytyksiä,
- kertoa, miten huomioidaan ja arvioidaan kemikaalisukeltamiseen liittyviä vaaroja,

Taidollinen osaaminen

- pukea ja käyttää kaasutiivistä kemikaalisuojapukua ja kylmäsuoja-asua,
- suorittaa kemikaalisukellusta turvallisesti välittömän vaaran alueella,
- vähentää CBRNE-aineille altistumista eri menetelmillä,
- suojautua CBRN-aineiden vaaraominaisuuksiin perustuvien suojaustasojen mukaisesti,
- pelastusryhmän jäsenenä
 - toimia perusoperaatiomallin mukaisesti CBRNE-tehtävällä,
 - suorittaa yhdessä parin kanssa torjuntatoimenpiteitä,
 - pelastaa yhdessä parin kanssa kemikaalisukeltaja onnettomuustilanteessa,

Asenteellinen osaaminen

- arvioida oman toiminnan työturvallisuutta CBRNE-tehtäviin liittyen,
- kertoa omasta osaamisestaan ja kehittämistarpeista kemikaalisukeltamiseen liittyen.

3.10.4 Sisältö

Kurssi sisältää luentoja, jotka voidaan toteuttaa joko lähi-, tai etäopetuksena, harjoittavaa lähiopetusta vaihtelevissa harjoituskohteissa ja itsenäistä opiskelua. Itsenäisen opiskelun osuus voidaan pitää myös luentoina.

Työturvallinen työskentely CBRNE- tilanteessa välittömän vaaran alueella

- Soveltuvan suojaustason käyttö CBRNE-tilanteissa
- Kemikaalisukeltajan pelastaminen

Vaativa kemikaalisukellus

- Kaasutiiviin kemikaalisuoja-asun pukeminen, käyttö ja käytönjälkeinen huolto
- Kylmäsuoja-asu

Torjuntatoimenpiteet CBRNE-tilanteessa

- TOKEVA-menetelmäohjeiden mukaiset torjuntamenetelmät

3.10.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssiin kuuluvien harjoitusten lisäksi taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.10.6 Kurssin jälkeen

Pelastuslaitoksen sukellustoimintaan osallistuvan uuden henkilön hyväksyminen kemikaalisukelluskelpoiseksi on tarpeen tehdä nimenomaisella päätöksellä. Ennen kemikaalisukeltajaksi nimeämistä työnantajan tulee työturvallisuuslain (738/2002) 14§:n mukaan perehdyttää kurssilainen tuleviin työtehtäviin. Perehdytettäviä asioita ovat esimerkiksi suojavarusteet, työvälineet ja paikalliset ohjeet ja toimintamallit. Lisäksi tulee harjoitella riittävästi, että kurssin suorittanut saavuttaa SM:n ohjeessa (2023:28) kemikaalisukeltajalta vaadittavan osaamisen.

3.11 Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn kurssi (1 op)

3.11.1 Johdanto

Putoamisvaarallisella alueella työskentely, jatkossa PVAT, on työturvallisuuslain (738/2002) 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on tapaturman tai sairastumisen vaara. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä. Putoamisen vaara on yksi keskeisimmistä pelastushenkilöstön vakavia työtapaturmia aiheuttavista vaaroista.

PVAT jaetaan viiteen eri osa-alueeseen: 1) kattotyöskentely, 2) työskentely ja liikkuminen köyden varassa, 3) henkilön nostot ja laskut, 4) puomitikas-, nostolava- ja tikasautollatyöskentely ja 5) muu putoamisvaarallinen työskentely. Kattotyöskentely jakautuu vielä palavan rakennuksen katolla työskentelyyn ja muuhun kattotyöskentelyyn. Kaikista näistä eri tilanteista tulee työntekijän kyetä poistumaan hätäpoistumalla. Tikkailta työskentely kuuluu osa-alueeseen ”Muu putoamisvaarallinen työskentely”. (Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa SM 2021.)

PVAT -kurssin hyväksytysti suorittaminen antaa peruskoulutuksen PVAT-tason 1 tehtäviin. Palavan rakennuksen katolla työskentely edellyttää PVAT-tason 1 osaamisen lisäksi savusukelluskelpoisuutta (Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa SM 2021).

PVAT-taso 1

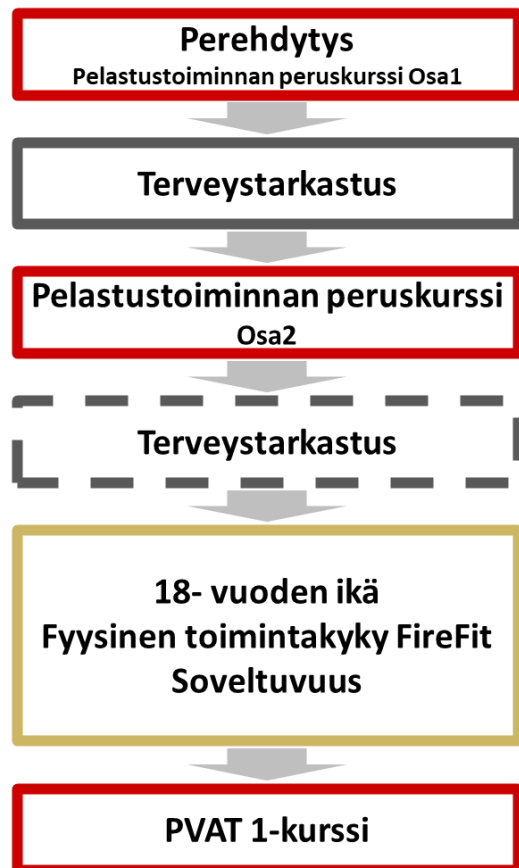
Pelastustoimessa putoamisvaarallisella alueella työskentelyn ensimmäisenä osaamisen tasona voidaan pitää toimintaa, jossa pelastaja pystyy valmistamaan turvallisen kiinnittämisen työköyteen, varmistusköyteen tai putoamissuojaimena käytettävään liitosköyteen. Köyden varassa työskenneltäessä henkilö kykenee käyttämään varmistus- ja työköyttä. Tasolla 1 pelastaja osaa toimia pelastusparin 1. ja 2. tehtävissä sammutus- ja raivaustehtävissä katolla. Tasolla 1 henkilö osaa laskeutumisen tai hätälaskeutumisen aikana toteuttaa ylä- ja alaköysilähdön sekä katon lappeelta räystäään ohittamisen. Lisäksi pelastaja osaa pelastaa putoamissuojaimen varaan pudonneen pelastajan. (Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa SM 2021).

3.11.2 Valintaperusteet

PVAT -kurssin valintaperusteena on, että hakijan tulee olla

- vähintään 18-vuotias,
- hyväksytysti suorittanut Pelastustoiminnan peruskurssin,
- olla terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva PVAT -kurssille. Hakijan FireFit-indeksin arvo on oltava vähintään 2,7, ja aerobisen kestävyysindeksi on oltava vähintään 2,5. *,
- kyetä työskentelemään ylhäällä putoamisvaarallisella alueella. Tämä todennetaan liitteen 1 mukaisella soveltuvuustestillä tai muulla vastaavalla luetettavalla pelastuslaitoksen määrittämällä testausmenetelmällä.

* Hakija on terveydentilaltaan soveltuva kurssille, mikäli työterveyslääkäri on todennut hänet soveltuvaksi savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin. Mikäli kurssille hakija ei kuulu työterveyshuollon piiriin, terveys-tarkastuslausuntoa voidaan käyttää lääkärin lausuntoa savusukelluskurssille (liite 3).

Hakijan tulee ennen PVAT-kurssille hakemista hankkia

- todistus FireFit-testien hyväksytysti suorittamisesta
- työterveyslääkärin terveystarkastuslausunto hakijan soveltuvuudesta vaativiin pelastustehtäviin, tai lääkärin terveystarkastuslausunto hakijan soveltuvuudesta savusukelluskurssia varten
- soveltuvuuslausunto (Pelastuslaitos vastaa soveltuvuustestauksesta)

”Putoamisvaarallisella alueella työskentely edellyttää hyvää kehonhallintaa ja tasapainokykyä, sekä riittävää henkisen hyvinvoinnin tilaa. Terveystilaa voidaan tarkoituksenmukaisesti arvioida Työterveyslaitoksen, työterveyslääkäreiden ja eri erikoisalojen asiantuntijoiden yhteistyössä koordinoiman terveystarkastusohjeiston avulla.” (SM 2021.)

Vastaavalla kouluttajalla on velvollisuus selvittää kurssille pääsyn edellytykset jo kurssin hakuvaiheessa.

3.11.3 Osaamistavoitteet

Putoamisvaarallisella alueella työskentely kurssin osaamistavoitteet saavuttanut henkilö osaa:

Tiedollinen osaaminen

- kertoa miten putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa ohjeen, PVAT-oppaan sekä paikallisten turvaohjeiden sisältö vaikuttaa hänen toimintaansa PVAT-tehtävällä,
- luetella ja tunnistaa PVAT- kurssilla käytettäviä varusteita ja välineitä sekä kertoa välineiden käyttötarkoituksen,
- valita oikean putoamissuojauksen putoamisvaarallisella alueella työskentelytilanteissa,
- määritellä käsitteet: työ- ja varmistusköysi,
- valita ja tunnistaa riittävän kestävä kiinnittämispiste,
- luetella ja selittää köyden varassa työskentelyyn ja työparin varmistamiseen liittyviä työturvallisuuteen liittyviä tekijöitä,
- kertoa savunpoiston merkityksen yläpohjasta,
- kertoa erilaisten kattomateriaalien ominaisuuksista,
- kertoa pistosuihkuputkien oikean sijoittelun merkityksen ontelotilan palokaasujen jäähdyttämisessä,

Taidollinen osaaminen

- tehdä itsenäisesti ja soveltaa kiinnittymiseen kurssilla käytettäviä solmuja sekä kertoa niiden ominaisuuksista,
 - kahdeksikkosolmu kiinteään ja avoimeen pisteeseen
 - tuplakahdeksikko avoimeen pisteeseen
 - köydenpääsolmu
- toimia työturvallisesti ja ohjeiden mukaisesti putoamisvaarallisella alueella korkealla työskentelyn työtehtävässä pelastusryhmän jäsenenä pelastustoiminnan työtehtävällä,
- varmistaa itsenäisesti laskeutujan erillisellä köydellä ja laskeutumislaitteella sekä nostaa pelastustyössä tarvittavaa kalustoa katolle,
- kiinnittää itsenäisesti köyden tai liitoselimen sekä kiinnittyä työköyteen, varmistusköyteen tai putoamissuojaimena käytettävään liitosköyteen,
- työskennellä itsenäisesti köysien varassa hyödyntäen sekä työ- että varmistusköyttä,
- toimia itsenäisesti kattotyöskentelymallin mukaisesti pelastusparin tehtävissä sammutus-, vahingontorjunta ja raivaustehtävissä katolla,
- suorittaa itsenäisesti laskeutumisen ja hätälaskeutumisen ylä- ja alaköysilähdöllä sekä katon lappeelta räystään ohittamisen,
- pelastaa pelastusryhmän jäsenenä köydenvaraan pudonneen henkilön,

Asenteellinen osaaminen

- arvioida omaa asennettaan ja toimintatapojaan toimia työturvallisesti PVAT-tehtävillä,
- kertoa omasta osaamisestaan ja kehittämistarpeistaan liittyen PVAT-tehtävällä toimimiseen.

3.11.4 Kurssin sisältö

Kurssimateriaaliin sisältyvät Sisäministeriön julkaisu *Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa* sekä *Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn opas*. Itsenäisen opiskelun osuus on kolme tuntia.

Kurssin luennot on suunniteltu harjoiteltavan aihealueen yhteyteen. Luentoja kurssilla on yhteensä kuusi tuntia.

Lähiharjoitukset etenevät putoamissuojaimista ja solmuista laskeutumisen, varmistamisen, kattotyöskentelyyn, hätäpoistumisen ja nostolavayksikön avustajan työtehtävien harjoitteluun.

Harjoituksia	kurssilla	on	yhteensä	15	tuntia.
--------------	-----------	----	----------	----	---------

3.11.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja teoriakokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.11.6 Kurssin jälkeen

Kurssin jälkeen työnantajan tulee huolehtia kurssilaisen perehdyttämisestä putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn ja työskentelyssä käytettävään kalustoon sekä toimintamalleihin. Perehdytyksessä tulee huomioida erityisesti tarvittava laitekohtainen koulutus, jossa on huomioitava muun muassa valmistajan käyttöohjeet sekä alueen pelastustoimen sisäiset toiminta- ja turvaohjeet. On huomattava, että merkittävä osa PVAT:iin liittyvistä tapaturmista on sattunut harjoitustilanteissa. Siksi näiden työturvallisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Harjoituksissa tulee noudattaa turva- ja mahdollisia erityisohjeita, hyviä työtapoja sekä laitevalmistajien antamia ohjeita. (SM 2021; Työturvallisuuslaki 2002).

3.12 Pintapelastuskurssi (1 op)

3.12.1 Johdanto

Pintapelastusta ohjeistetaan Sisäministeriön ohjeessa: Ohje pelastustoimen sukellus ja pintapelastustoimintaan 2023. ”Pintapelastus tarkoittaa veden varassa veden pinnalta ja välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Työskentely heikoilla jäillä tai voimakkaasti virtaavassa vedessä rinnastetaan pintapelastukseen.” (SM:n Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 2023.)

Pintapelastuskurssin hyväksytysti suorittaminen antaa pintapelastajalta edellytyn peruskoulutuksen pintapelastukseen.

3.12.2 Valintaperusteet

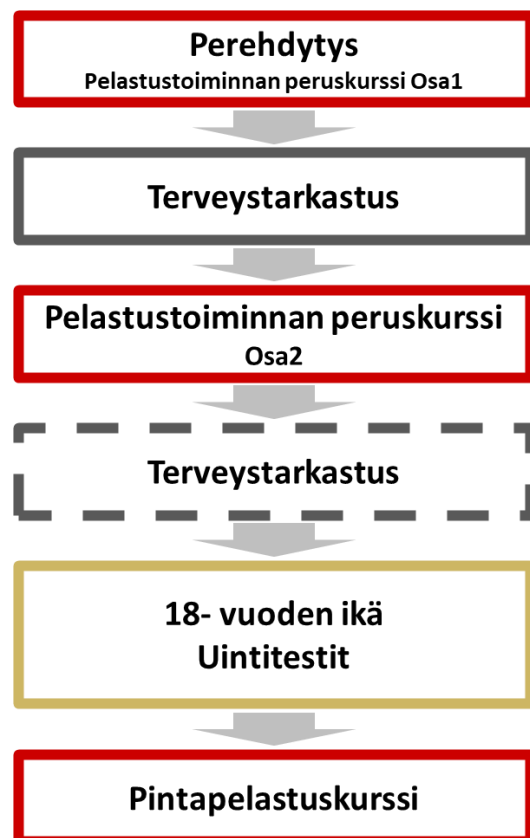
Pintapelastuskurssin valintaperusteena on, että hakijan tulee

- olla vähintään 18-vuotias,
- olla hyväksytysti suorittanut Pelastustoiminnan peruskurssin,
- olla terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva pintapelastuskurssille. Hakijan FireFit-indeksin arvo on oltava vähintään 3 ja aerobisen kestävyysindeksi on oltava vähintään 3. *,
- soveltuva pintapelastajaksi, joka todennetaan kurssin alussa järjestettävillä uintitesteillä. **

* Hakija on terveydentilaltaan soveltuva kurssille, mikäli työterveyslääkäri on todennut hänet soveltuvaksi vaativiin pelastustehtäviin. Mikäli kurssille hakija ei kuulu työterveyshuollon piiriin, terveystarkastuslausuntona voidaan käyttää lääkärin lausuntoa savusukelluskurssille (liite 3).

** Uintitestissä hakijan tulee:

- uida 200 m aikaan alle 4 minuuttia 45 sekuntia (Ei selkäuintia, päädyistä saa ponnistaa.),
- uida 50 m yhtäjaksoisesti kasvot vedessä perusvälineillä (vähintään silmikkoo ja snorkkelia apuna käyttäen),
- noutaa esine noin 2 metrin syvyydestä sukeltamalla ilman apuvälineitä (ei silmikkoo tai uimalaseja).

Vastaava kouluttaja selvittää kurssille pääsyn edellytykset jo kurssin hakuvaiheessa kelpoisuusselvityslomakkeella. Lähettävän organisaation tulee varmistaa, että hakija soveltuu pintapelastuskurssille. Soveltuminen kurssille todennetaan kurssin yhteydessä järjestettävillä uintitesteillä.

Hakijan tulee harjoitella uimista, sukeltamista sekä silmikon, snorkkelin ja räpylöiden käyttöä ennen kurssia, jotta hän suorittaa vedessä toimimisen soveltuvuustestit hyväksytysti kurssin alussa.

Hakijalla tulee ennen pintapelastuskurssille hakemista olla:

- todistus FireFit-testien hyväksytysti suorittamisesta,
- työterveyslääkärin terveystarkastuslausunto hakijan soveltuvuudesta vaativiin pelastustehtäviin, tai lääkärin terveystarkastuslausunto hakijan soveltuvuudesta savusukelluskurssia varten.

3.12.3 Kurssikuvaus

Kurssilla saadaan perusvalmiudet harjoitella pintapelastusta turvallisesti ja toimia pelastusryhmän pintapelastajana.

3.12.4 Osaamistavoitteet

Pintapelastuskurssin hyväksytysti suorittanut henkilö osaa

Tiedollinen osaaminen

- nimetä ja tunnistaa vesipelastuksen valmiustasot,
- nimetä, tunnistaa ja luetella pintapelastuksessa käytettävät varusteet,
- selittää ja määritellä pintapelastuksessa käytettävien henkilösuojaimeiden käyttöä, tarkastamista ja huoltoa koskevat työntekijän velvollisuudet ja oikeudet,
- selittää ja määritellä tilanteen arviointiin ja taktiikan valitsemiseen vaikuttavia tekijöitä,
- kertoa ja määritellä henkilökohtaisten varusteiden käytön, huollon ja hälytysvalmiuteen pakkaamisen merkityksen,
- tunnistaa ja määritellä riskikohteita sekä arvioida pintapelastustehtävään mahdollisesti liittyviä vaaroja,

Taidollinen osaaminen

- käyttää itsenäisesti oppimiaan tietoja ja taitoja henkilökohtaisten pintapelastusvarusteiden ohjeiden mukaisessa ja turvallisessa käyttämisessä, huoltamisessa sekä pakkaamisessa ne hälytysvalmiuteen opetetulla tavalla,
- käyttää itsenäisesti oppimiaan tietoja ja taitoja pelastusryhmän jäsenenä etsintätehtävällä sektori-, suorasuunnistus- ja suorakaidemenetelmillä kurssilla opetetulla tavalla,
- käyttää itsenäisesti oppimiaan tietoja ja taitoja pelastettavan pinnalla pysymisen varmistamiseksi ja pelastamiseksi uimalla kurssilla opetuilla menetelmillä,
- käyttää itsenäisesti oppimiaan tietoja ja taitoja henkilön pelastamisessa kurssilla opetuilla menetelmillä hyödyntäen pintapelastuslauttaa pelastamisen apuvälineenä,
- käyttää itsenäisesti oppimiaan tietoja ja taitoja henkilön pelastamiseksi välittömästi pinnan alta taittamalla kurssilla opetetulla tavalla,

Asenteellinen osaaminen

- arvioida omaa asennettaan ja toimintatapojaan toimia työturvallisesti pintapelastustehtävillä,

- kertoa omasta osaamisestaan ja kehittämistarpeistaan liittyen pintapelastustehtävällä toimimiseen.

3.12.5 Sisältö

Kurssi sisältää luentoja, jotka voidaan toteuttaa joko lähi-, tai etäopetuksena, harjoittavaa lähiopetusta vaihtelevissa harjoituskohteissa ja itsenäistä opiskelua. Itsenäisen opiskelun osuus voidaan pitää myös luentoina.

- perehdytys vesipelastukseen
- hukkumistapahtuma
- varusteet
- tekniikka
- paikalliset toimintatavat
- taktiikka

3.12.6 Arvioinnin perusteet

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.12.7 Kurssin jälkeen

Työnantajan tulee perehdyttää kurssilainen pintapelastajan työtehtäviin (Työturvallisuuslaki 738/2002). Nimeäjän tulee varmistaa, että kurssilainen kykenee toimimaan turvallisesti pintapelastajana. Nimetty henkilö saa toimia vain koulutuksen, kokemuksen ja perehdytyksen edellyttämässä tehtävissä.

3.13 Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta – kuljettajakurssi (0,5 op)

3.13.1 Johdanto

Vaikka hälytysajoneuvojen kuljettajilla ei ole ajo-oikeuden lisäksi tieliikennelakiin perustuvaa kouluttautumisvelvollisuutta, kuljettajan taitojen ja kykyjen on kuitenkin oltava tehtävän edellyttämällä tasolla kaikissa liikennetilanteissa (Hallituksen esitys tieliikennelaiksi, HE 180/2017).

Myös työturvallisuuslaki velvoittaa osaamisen varmistamiseen. Työnantajan vastuulla on päättää riittävän perus- ja täydentävän ajokoulutuksen määrästä ja sisällöstä omien alueellisten ja työpaikkakohtaisten riskinarvioiden perusteella. Lisäksi pelastuslain 39 §:ssä (28.12.2018/1353) pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyky todetaan seuraavaa: ”Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa.” Kurssin suorittanutta ei siis automaattisesti voida hyväksyä ajamaan hälytysajoneuvoja ja hälytysajoa. Työnantajan tulee lisäksi huolehtia muun muassa riittävästä perehdytyksestä käytettävään kalustoon, toiminta-alueen mahdollisiin erityispiirteisiin sekä paikallisiin ohjeisiin ja toimintamalleihin. Lisäksi on arvioitava aiheeseen liittyvän kertauskoulutuksen tarve.

Pelastusopisto suosittelee, että ajokouluttajat laativat työnantajansa kanssa turvaohjeet ajokoulutuksien järjestämisestä alueillaan.

3.13.2 Valintaperusteet kurssille

Kurssille hakijan tulee olla

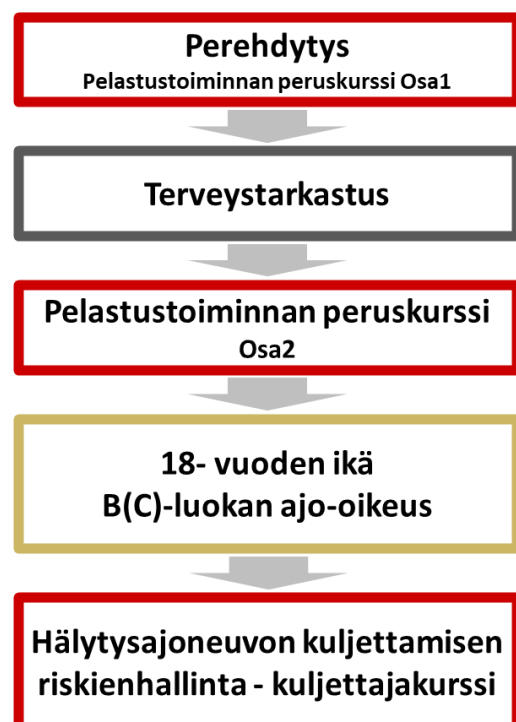
- vähintään 18-vuotias,
- hyväksytysti suorittanut vähintään Pelastustoiminnan peruskurssin.

Hakijalla tulee olla vähintään B-luokan ajo-oikeus. Vaatimuksena pelastustoiminnan raskaan kaluston ajo-oikeuteen on kuitenkin C-luokan ajo-oikeus.

3.13.3 Kurssikuvaus

Kurssin tarkoitus on parantaa hälytysajoneuvojen kuljettamisen turvallisuuskulttuuria ja antaa valmiudet hallita hälytysajoneuvon kuljettamiseen liittyviä riskejä ennakoivasti, sekä näin vähentää hälytysajoneuvoille tapahtuvia onnettomuuksia.

Kurssin teoriaosassa käsitellään hälytysajoneuvoja koskeva keskeinen lainsäädäntö, ihmisen liikennekäyttäytyminen liikennepsykologian näkökulmasta, ennakoiva riskien hallinta ja hälytysajon taktiikkaa, ajoneuvoon vaikuttavia fysiikan lakeja, ajoneuvotekniikkaa, taloudellista ja ympäristöystävällistä ajamista, esimerkitapauksia, sekä pidetään teoriaosaamista mittaava koe.

Kurssin rataosuudella demonstroidaan ajoasennon säätäminen ja sen merkitys turvallisuudelle, nopeuden vaikutus reaktio-, jarrutus- ja pysähtymismatkoihin, oikea kuljettajan toiminta ääritilanteissa (häätäjarrutus ja -väistö sekä kaarrejarrutus), riittävä turvaväli, ajotavan ("ajokäsiala") vaikutus ajoneuvoon ja matkustajiin kohdistuviin g-voimiin, sekä ajoneuvojen ja henkilöstön havaittavuus pimeässä. Kurssin rataosuudella harjoitellaan ajoneuvon peruskäsittelyä, häätäjarrutusta, hätäväistöä, sekä hätäväistöä ja -jarrutusta, kaarreaajoa ja -jarrutusta sekä työ- ja liikenneturvallista ajotapaa ("ajokäsiala").

3.13.4 Osaamistavoitteet

Kurssin suorittanut osaa

kertoa, perustella ja soveltaa seuraavat teorian tiedot:

- hälytysajoneuvojen kuljettamiseen liittyvä keskeinen lainsäädäntö
- hälytysajoneuvon kuljettajan liikennekäyttäytyminen sovelletun GDE-mallin mukaan
- ennakoiva riskien hallinta ja ennakoiva ajaminen (ajotaktiikka)
- fysiikan lait, ajoneuvotekniikka ja taloudellinen ajaminen

kertoa, perustella ja soveltaa seuraavat asiat:

- oikea ajoasento
- nopeuden vaikutus pysähtymiseen
- oikea häätäjarrutustekniikka sekä ohjausliikkeen nopeus ja suuruus hätäväistötilanteissa
- jäännösnopeus
- oikean turvavälin pitäminen

Hän osaa tietojensa, taitojensa ja asenteensa perusteella itsenäisesti jäljitellä hyväksyttävää hälytysajoneuvon kuljettajan liikennekäyttäytymistä, ennakoivia, taloudellista ja ympäristöystävällistä ajamista sekä oikeaa ajoneuvon käsittelyä perus- ja hätätilanteissa.

Hän ymmärtää ja osaa sitoutua, sekä kehittää työ-, liikenne- ja asiakasturvallista ajo- ja liikennekulttuuria.

3.13.5 Kurssin sisältö

Kurssi sisältää ennakotehtävän (2 tuntia) ja 16 tuntia lähiopetusta. Kurssin laajuus on 0,5 opintopistettä. Kurssin toteutus ja eteneminen kuvataan tarkemmin kurssin toteutussuunnitelmassa ja kurssiohjelmassa.

Itsenäinen opiskelu (ennakotehtävä) 2 tuntia

Aktivoivat luennot ja koe 7 tuntia

- hälytysajoneuvojen kuljettamiseen liittyvää lainsäädäntöä
- hälytysajoneuvon kuljettajan liikennekäyttäytyminen sovelletun GDE-mallin mukaan
- ennakoiva riskien hallinta ja ennakoiva ajaminen (ajotaktiikka)
- fysiikan lait, ajoneuvotekniikka ja taloudellinen ajaminen
- esimerkitapaukset
- osaamista arvioiva teoriakoe

Demonstraatiot ja ajoneuvon käsittelyharjoitukset perus- ja hätätilanteissa, sekä niitä seuraavat oppimiskeskustelut 9 tuntia.

3.13.6 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.13.7 Kurssin jälkeen

Kurssin suorittanutta ei aiemmin mainituin perusteluin voida automaattisesti hyväksyä ajamaan hälytysajoneuvoja ja hälytysajoa. Työnantajan tulee lisäksi huolehtia muun muassa riittävästä perehdytyksestä käytettävään kalustoon, toiminta-alueen mahdollisiin erityispiirteisiin sekä paikallisiin ohjeisiin ja toimintamalleihin. Lisäksi on arvioitava aiheeseen liittyvän kertauskoulutuksen tarve.

3.14 Ryhmänjohtajakurssi (5 op)

3.14.1 Johdanto

Ryhmänjohtajakurssin käynyt on pelastustoimessa ryhmänsä johtaja, joka vastaa osaltaan pelastustoimen arvojen ja osaamisen tinkimättömästä toteutuksesta. Ryhmänjohtajan on myös valvottava ja vastattava työturvallisuudesta siten, että kalusto ja varusteet ovat asianmukaisessa kunnossa tilannepaikalla.

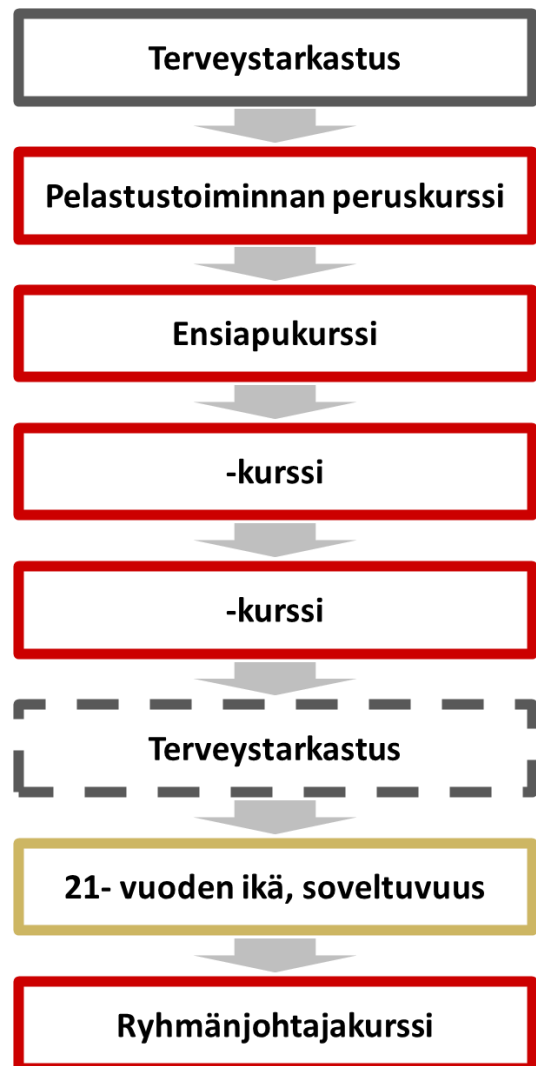
Ryhmänjohtaja on haja-asutusalueella useimmiten henkilö, joka joutuu onnettomuus- ja tulipalotilanteessa tekemään ensimmäiset ja monta kertaa myös tärkeimmät johtopäätökset ja antamaan ensimmäiset käskyt pelastustoiminnan henkilöstölle. Nämä päätökset vaikuttavat ratkaisevasti onnettomuuden pelastus- ja sammutustöiden onnistumiseen. Ryhmänjohtaja valvoo ja vastaa oman ryhmänsä turvallisuudesta ja hänen on osattava arvioida joukkojen riittävyys suhteessa onnettomuuteen ja sen mahdolliseen laajenemiseen. Ryhmänjohtajan on osattava toimia tilannepaikalla yhteistyössä mm. eri viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Alueellisesti on eroja siinä, mihin tehtäviin ryhmänjohtajakurssin suoritettuaan voi osallistua. Työnantajaa velvoittaa työturvallisuuslaki, joka asettaa osaamiselle minimivaatimukset, joista on huolehdittava.

3.14.2 Valintaperusteet

Ryhmänjohtajakurssin valintaperusteena on, että hakijan tulee olla

- vähintään 21-vuotias,
- hyväksytysti suorittanut Pelastustoiminnan peruskurssin, ensiapukurssin ja kaksi muuta seuraavista pelastustoiminnan kursseista
 - tieliikennepelastamisen kurssi
 - sammutustekniikkakurssi
 - savusukelluskurssi
 - pintapelastuskurssi
 - PVAT-kurssi
 - vaarallisten aineiden- / kemikaalisukelluskurssi
 - CBRNE-kurssin
 - öljyntorjunta- / YVT-kurssi,
- aktiivisesti osallistunut pelastustoiminnan viikkoharjoituksiin ja hälytystehtäville (aktiiviseksi osallistumiseksi katsotaan noin kolmasosaan harjoituksista ja hälytyksistä osallistuminen),
- terveyden ja toimintakykynsä soveltuva johtamaan pelastusryhmää. *,
- * Hakija on terveydentilaltaan ja toimintakyvyltään soveltuva kurssille, mikäli työterveyslääkäri on todennut hänet soveltuvaksi vähintään pelastustoiminnan perustehtäviin, Hakijan FireFit-indeksin arvo on oltava vähintään 2. * Terveystarkastus tulee olla voimassa. Mikäli kurssille hakija ei kuulu edellä mainitun työterveyshuollon piiriin, terveystarkastuslausuntona voidaan käyttää vastaavaa lääkärin lausuntoa kuin Pelastustoiminnan peruskurssilla (liite 2).

Lisäksi kurssille hakijan tulee saada lähettävän palokunnan puolto kurssille valitsemisesta.

Lisäksi pelastuslaitos voi lisätä/tiukentaa valintaperusteita, ottaen huomioon alueelliset vaatimukset sekä ryhmänjohtajan tehtävän kuvauksen.

Ennen kurssivalintaa hakijoille järjestetään kirjallinen pääsykoe sekä haastattelu. Kurssin pääsykokeeseen ovat oikeutettuja osallistumaan kaikki edellä mainittujen vaatimusten täyttämät henkilöt. Kurssille pyrkivien tulee valmistautua pääsykokeisiin kertaamalla aikaisemmin suoritettujen kurssien aihealueita. Pääsykokeen laativat pelastuslaitokset itse, omista paikallisista ja alueellisista lähtökohdista, huomioiden kurssin pääsyvaatimukset.

Pääsykoe on kurssikohtainen ja sitä ei voi uusia. Suoritettujen pääsykokeiden tulokset eivät vaikuta tuleviin pääsykokeisiin. Vastaava kouluttaja valitsee kurssilaiset kurssille henkilökohtaisen haastattelun ja suoritettun kirjallisen pääsykokeen perusteella.

3.14.3 Ryhmänjohtajakurssin kuvaus

Ryhmänjohtajakurssin tavoitteena on kehittää kurssilaisen osaamista niin, että osaamistarpeisiin perustuvat osaamistavoitteet saavutetaan. Ennen ryhmänjohtajakurssille hakeutumista tulee sopimushenkilöstöön kuuluvalla henkilöllä olla riittävästi koulutusta, kokemusta ja oikea asenne. Ryhmänjohtajan tehtävät ja vastuut voivat eri palokunnissa poiketa merkittävästi toisistaan, koska erilaiset palokuntasopimukset asettavat henkilöstölle erilaisia osaamisvelvoitteita.

Sopimushenkilöstön valmiuksiin suuntautuu laadullisesti uudenlaisia osaamisodotuksia, jossa korostuvat mm. hyvät yhteisö- ja vuorovaikutustaidot. Hyvä ilmapiiri ja henkilöstön motivaatio antavat perustan myös sopimushenkilöstön osaamisen rakentamiselle ja tehokkaalle toiminnalle. Jatkuvan oppimisen merkitys korostuu. Ryhmänjohtajan on kehitettävä jatkuvasti omaa osaamistaan ja ammattitaitoaan osaamistarpeisiin pohjautuen sekä pyrittävä seuraamaan alan kehitystä.

Sopimushenkilöstön ryhmänjohtajakurssi (5 op) koostuu Pelastusryhmän johtamisen perusteista (2 op) sekä Pelastusryhmän johtaminen eri onnettomuustyypeissä (3 op) -koulutusosioista.

Sopimushenkilöstön ryhmänjohtajakurssin opetus koostuu lähiopetusosioista sekä niiden väliin sijoittuvista etäoppimistehtävistä sekä kurssikokeista. Kurssin laajuus on yhteensä 5 op, mikä tarkoittaa keskimäärin 108 tunnin opiskelua. Kurssista annetaan todistus.

3.14.4 Osaamistavoitteet

Ryhmäjohtajakurssin hyväksytysti suorittanut henkilö osaa

Tiedollinen osaaminen

- kuvata pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnittelun merkityksiä pelastusryhmän johtamisen näkökulmasta,
- listata ja nimetä pelastustoimen organisaatioita ja muodostelmia,
- määritellä rakennustyyppin, paloluokan, rakenteellisten ratkaisujen ja paloteknisten laitteiden merkityksen pelastustoiminnan työturvallisuudessa ja taktiikassa,
- tunnistaa palo- ja onnettomuustutkinnan merkityksen pelastustoiminnassa,
- muistaa pelastustoiminnan johtamisprosessin ja johtamisen perusteet,
- perustella tilannekuvan merkityksen pelastustoiminnan johtamisessa,
- tunnistaa pelastustoiminnan johtamisen teoreettisen viitekehyksen,
- muistaa Virve-viestiliikenteen perusteet,
- muistaa kenttäjohtamisjärjestelmän perusteet,
- määritellä pelastusjoukkueen johtamisen perusteet,
- ymmärtää pelastusryhmän suorituskyvyn erilaisissa onnettomuustilanteissa,
- tunnistaa onnettomuustiedottamisen onnettomuustilanteessa,

Taidollinen osaaminen

- toimia työturvallisesti johtaessaan pelastustoimintaa,
- havainnoida palon laajuutta ja riskiä suhteessa rakennukseen ja sen rakenteellisiin ratkaisuihin,
- arvioida palo- ja onnettomuustutkinnan tarpeita pelastustoiminnassa ja tehdä havaintoja palopaikalla palontutkintaa edistävällä tavalla,
- tuntea tilannepaikanjohtajan tehtävä pelastustoiminnassa,
- johtaa pelastusryhmää eri onnettomuustyyppin tilanteissa,
- toimia paloilmoitinlaitteistoilla tavanomaisissa pelastustoiminnan tehtävissä,
- käyttää Virve-päätelaitetta viestivälineenä,
- käyttää kenttäjohtamisjärjestelmää ryhmänjohtamisessa,
- arvioida ryhmän resurssien riittävyyttä onnettomuustilanteessa,

Asenteellinen osaaminen

- analysoida ja tarvittaessa muuttaa johtamistoimintaansa,
- arvioida omaa asennettaan ja toimintatapojaan toimia työturvallisesti pelastustoiminnan tehtävillä,
- kertoa omasta osaamisestaan ja kehittämistarpeistaan ylläpitää ja kehittää pelastustoiminnan johtamiseen liittyvää osaamista.

3.14.5 Pelastusryhmän johtamisen perusteet (2 op)**Sisältö**

- johtamisprosessi, teoreettinen viitekehys ja säädökset
- pelastustoimen organisaatiot ja niiden johtaminen
- pelastustoiminnan muodostelmat
- pelastustoiminnan johtamisen perusta
- tekniset piirrosmerkit
- tilannearvio-, päätös-, käsky- harjoituksia
- Virven käyttö

Oppimismenetelmät

- ryhmätyöt, luennot, harjoitukset, itseopiskelu ja koe

Kirjallisuus / oppimateriaali

- Koulumaali-oppimisympäristö, luokkaopetus, Teams, kurssilla jaettava luentomateriaali,
- alan kirjallisuus, harjoituskohdeet

Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan tietokokeella.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

3.14.6 Pelastusryhmän johtaminen eri onnettomuustyypeissä (3 op)

Sisältö

- onnettomuustyytit ja niiden yleispätevät ilmiöt
- pelastusryhmän johtaminen eri onnettomuustyypeissä
- rakennusten paloturvallisuus pelastustoiminnassa
- pelastustekniikka
- viestintä ja onnettomuustiedottaminen pelastustoiminnan johtamisessa
- tilannepaikanjohtajan tehtäväkuva
- toiminta paloilmoinlaitteistoilla
- vahvennetun pelastusryhmän johtaminen
- pelastusryhmän toiminta osana suurempaa pelastusmuodostelmaa

Oppimismenetelmät

- lähiopetus, itsenäinen oppiminen, tiimioppiminen, verkko-oppiminen, oppimistehtävät, harjoituksia, teoriakoe sekä näyttökokeet

Kirjallisuus / oppimateriaali

- Koulumaali, Teams, kurssilla jaettava luentomateriaali, alan kirjallisuus

Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset.

Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan OKA2 -kokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

4 Sopimushenkilöstön päällystökoulutus

4.1 Sopimuspalokunnan päällikkökurssi

Kurssikuvaus julkaistaan keväällä 2026.

4.2 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi

Kurssikuvaus julkaistaan keväällä 2026

5 Vastaavan kouluttajan koulutus

5.1 Yleistä

Pelastusopiston päämääränä on korkeatasoinen kouluttajakoulutusjärjestelmä, jolla varmistetaan sopimushenkilöstön laadukas koulutus eri puolella Suomea. Vastaavat kouluttajat ovat järjestelmän kulmakiviä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Vastaavan kouluttajan koulutus koostuu pedagogisesta ja aihekohtaisesta koulutuksesta. Pelastusopisto vastaa ja toteuttaa vastaavan kouluttajan koulutuksen. Pedagoginen koulutus antaa kouluttajille pedagogisia valmiuksia ja aihekohtainen koulutus kunkin kurssin sisältöön ja organisointiin tarvittavaa osaamista.

Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan valmiuksiin suuntautuu laadullisesti uudenlaisia osaamisodotuksia, joissa korostuvat mm. hyvät yhteisö- ja vuorovaikutustaidot. Hyvä ilmapiiri ja henkilöstön motivaatio antavat perustan sopimushenkilöstön osaamisen rakentamiselle ja tehokkaalle käytölle. Koulutusosaamisen merkitys korostuu. Vastaava kouluttaja on toimintakulttuuriaan kehittävässä pelastustoimessa yhteisönsä valmentaja, joka vastaa osaltaan pelastustoimen arvojen ja osaamisen jatkuvasta kehityksestä.

5.1.1 Vastaavan kouluttajan opintojen arvoperusta

Pelastuslaitokset tarvitsevat henkilöstöä, jolla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti, ja näin valmiudet kehittää omaa osaamistaan, kuten laaja-alaisen työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen. Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppisiä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi:

- valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä,
- valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja,
- valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa,
- valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen,
- valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja virittää aloitteellisuutta vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamiseksi.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa.

5.1.2 Vastaavan kouluttajan asema ja tehtävät sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä

Vastaava kouluttaja vastaa kurssin käytännön toteutuksesta opetussuunnitelman ja toteutussuunnitelman pohjalta. Erityisesti koulutusosaaminen ja itsensä jatkuva kehittäminen korostuvat vastaavan kouluttajan tehtävässä. Kouluttamisella parannetaan yhteisön valmiuksia toimia eri pelastustoiminnan tehtävissä.

Vastaava kouluttaja vastaa sopimushenkilöstön kurssilla:

- kurssin yleisjärjestelyistä,
- siitä, että kurssille valittavat henkilöt täyttävät valintaperusteet,
- siitä, että koulutus järjestetään Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaisesti ja toteutetaan toteutussuunnitelman ja kurssiohjelman mukaisesti,
- siitä, että koulutus toteutetaan työturvallisesti eikä epäasiallista kohtelua esiinny kurssilla,
- siitä, että kurssien opetussuunnitelmassa määritellyt osaamistavoitteet täyttyvät kurssin hyväksytysti suorittaneiden henkilöiden osalta.

5.1.3 Vastaavan kouluttajan pätevyys

Vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen ja aihekohtaisen koulutuksen suorittaneet saavat ko. kurssin vastaavan kouluttajan pätevyuden. Pelastusopisto pitää heistä kouluttajarekisteriä. Pätevyys on voimassa enintään neljä vuotta, minä aikana pätevyuden saa uusittua osallistumalla täydennyskoulutukseen. Esimerkiksi 2.2.2025 suoritettu aihekohtainen koulutus tulee päivittää vuoden 2029 aikana. 1.1.2030 pätevyys ei ole enää voimassa.

Mikäli koulutettavat asiakokonaisuudet olennaisesti muuttuvat lisenssin voimassaolon aikana esim. Onnettomuustutkintalautakunnan suosituksesta toimintamalleihin, voidaan kouluttajia kutsua täydennyskoulutukseen jo aiemmin.

Mikäli pätevyuden haltija opetustoiminnassaan toimii vastoin opetussuunnitelmassa asetettuja tavoitteita tai muuten toimii sovitujen periaatteiden vastaisesti, voidaan vastaava kouluttajan pätevyys myös peruuttaa sen voimassaoloaikana.

Pelastusopisto arvioi vastaavien kouluttajien toimintaa palautejärjestelmän avulla. Kouluttajien toiminnasta kerätään palautetta koulutukseen osallistuvilta sekä koulutuksen järjestäjiltä.

5.1.4 Vastaava kouluttaja -rekisteri

Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen sekä aihekohtaisen koulutuksen hyväksytysti suorittaneista pidetään kouluttajarekisteriä. Kouluttajarekisterin ylläpidosta vastaa Pelastusopisto ja tietoja ylläpidetään Pelastusopiston opiskelijapalveluissa. Tietojen kerääminen, käsittely ja säilyttäminen hoidetaan tietosuojalakia ja EU:n tietosuoja-asetusta noudattaen. Tietoja säilytetään Pelastusopiston tiedonhallintasuunnitelman ja tietosuojaselosteessa kerrotun mukaisesti.

Vastaavan kouluttajan pedagoginen- ja aihekohtainen pätevyys tulee päivittää viimeistään neljännen kalenterivuoden aikana pätevyyden myöntämisestä. Mikäli koulutettavat asiakokonaisuudet olennaisesti muuttuvat lisenssin voimassaoloaikana, voidaan kouluttajat kutsua täydennyskoulutukseen jo aiemmin. Lisenssi voidaan myös peruuttaa sen voimassaoloaikana, mikäli lisenssin haltija toimii opetustoiminnassaan, joko vastoin opetussuunnitelmassa asetettuja tavoitteita, tai muutoin sovittujen periaatteiden vastaisesti. Lisenssin voimassaolon voi tarkistaa Pelastusopiston opiskelijapalveluista.

5.2 Pedagoginen koulutus

5.2.1 Johdanto

Vastaavan kouluttajan pedagogisella koulutuksella tuetaan kouluttajien pedagogista osaamista, jotta kursseilla saavutetaan niille asetetut osaamistavoitteet. Vastaavan kouluttajan pedagogisella koulutuksella pyritään myös varmistamaan koulutuksen tasalaatuisuus huolimatta siitä, millä pelastustoimen alueella koulutusta toteutetaan.

Opetussuunnitelmaan on koottu se ydinaines, jonka hallinta on vastaavan kouluttajan tehtävissä välttämätöntä, ja jonka perustalle kouluttaja voi rakentaa omaa pedagogista osaamistaan sen mukaan, kuin hänen urakehityksensä kouluttajana sitä edellyttää. Jokaisen vastaavan kouluttajan on ymmärrettävä ja tunnettava oma vastuunsa itsensä ja kurssilla toimivien muiden kouluttajien sitouttamisesta koulutusjärjestelmän pedagogisiin periaatteisiin, jatkuvasta kehittämisestä sekä koulutustaidon ylläpitämisestä myös vastaavan kouluttajan koulutuksen jälkeen.

5.2.2 Valintaperusteet

Toimiakseen sopimushenkilöstön kurssilla vastavana kouluttajana, tulee henkilön olla:

- suorittanut pelastusalan ammattitutkinnon tai
- päätoiminen turvallisuusalan opettaja, jolla on ammattiopettajapätevyys (ammatillisen opettajan pedagogiset opinnot 60 op) ja aihekohtainen Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen sopimushenkilöstön kurssi hyväksytysti suoritettuna. Pelastusopisto arvioi henkilön aihekohtaisen osaamisen, ennen aihekohtaiseen koulutukseen hyväksymistä. Tarvittaessa osaamisen arvioinnissa voidaan käyttää teoriakoetta ja / tai käytännön koetta.

Ensiapu- ja Ensivaste kursseilla voi vastaavan kouluttajana toimia terveydenhuollon laillistettu ammattihenkilö, esim. sairaanhoitaja (laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä [559/1994] 2 §).

Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta –kurssilla voi vastavana kouluttajana toimia liikenneopetusalan ammattitutkinnon suorittanut henkilö

Henkilö voi hakea sekä pedagogiseen että aihekohtaiseen vastaava kouluttaja -koulutukseen oman osaamisensa kehittämiseksi, vaikkei hänen muodollinen pätevyytensä vastaavaksi kouluttajaksi täytyisikään. Hakijalla tulee olla palvelussuhde koulutuksen tuottajaan ja organisaation tulee tarvittaessa puoltaa henkilön hakeutumista koulutukseen. Mikäli hakijoita on enemmän kuin koulutukseen voidaan ottaa henkilöitä, etusijalla valinnassa ovat ne henkilöt, jotka saavat vastaavan kouluttajan pätevyyden.

Puolustusvoimien kouluttajat voivat hakea vastaavan kouluttajan pedagogisiin koulutuksiin Pelastusopiston ja Puolustusvoimien yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

5.2.3 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen

Vastaavan kouluttajan pedagogisessa koulutuksessa voidaan hyväksilukea aiemmin Pelastusopistolla hyväksytysti suoritettu simulaatio-ohjaajakoulutus tai jos henkilöllä on dokumentoidusti todistuksella osoittaa, että hän on suorittanut vastaavan sisältöisen pedagogisen koulutuksen aiemmin. Hyväksiluvun arvioinnissa lähtökohtana ovat pedagogisen koulutuksen osaamistavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon myös aikaisempien opintojen sisältö sekä ajankohta, jolloin opinnot on suoritettu.

Hyväksilukemismenettely käynnistyy vain ahotointia hakevan henkilön aloitteesta. Hyväksilukemista haetaan Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutuksesta vastaavalta suunnittelijalta sähköpostiosoitteesta: sopimushenkilostokoulutus@pelastusopisto.fi. Koulutuspäällikkö tekee hyväksilukemispäätöksen koulutusjärjestelmästä vastaavan suunnittelijan esityksestä. Pääsääntöisesti kolmea vuotta vanhempia opintoja ei lueta hyväksi, ellei ahotointia hakeva henkilö ole aktiivisesti toiminut ko. aiheen parissa esim. opettajana tai kouluttajana. Pelastusopisto arvioi, pitääkö hakijan antaa lisänäyttö osaamisestaan joko kirjallisella tehtävällä/tentillä tai näyttökokeella.

5.2.4 Koulutuksen kuvaus

Koulutus on tarkoitettu pelastustoimen sopimushenkilöstön vastaavaksi kouluttajaksi aikoville henkilöille. Kurssi keskittyy pedagogisten tietojen, taitojen ja asenteiden kehittämiseen kouluttajan tueksi.

Vastaavan kouluttajan pedagogisessa koulutuksessa kouluttajaa tuetaan monilla eri tasoilla oppimisteorioiden hahmottamisesta eri malleihin siitä, miten opetus voidaan toteuttaa osaamistavoitteiden toteutumiseksi. Koulutuksessa painotetaan simulaatiopedagogiikkaa ja sen hyödyntämistä oppimisessa.

Koulutuksen keskeisenä osana on pedagoginen valmennus, jonka päämääränä on tukea kouluttajan pedagogista osaamista ja jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Näin voidaan varmistaa kouluttajan riittävät valmiudet tukea tulevien kurssilaistensa oppimista parhaalla mahdollisella tavalla.

5.2.5 Osaamistavoitteet

Vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen suorittanut osaa:

Tiedollisesti

- määritellä termit ammattitaito ja oppiminen,
- määritellä konstruktivistis-realistisen ja sosio-konstruktivistisen oppimiskäsityksen,
- kertoa oppimistapahtuman suunnittelun ja toteutuksen vaiheet sekä perustella niiden merkityksen oppimiselle,
- kertoa harjoitusta seuraavan oppimiskeskustelun vaiheet sekä perustella sen merkityksen oppimiselle,

Taidollisesti

- tehdä kohderyhmäanalyysin ja asettaa oppimistapahtumalle osaamisperustaiset oppimistavoitteet,
- valita oppimistavoitteita tukevat koulutusaiheet, sekä aiheisiin niihin sopivat oppimismenetelmät ja ympäristöt,
- tehdä koulutusjärjestelyt ja toteuttaa oppimistapahtumat,
- varmistaa oppimistavoitteiden saavuttamisen,
- ohjata kokonaisvaltaista ("full-scale") harjoitusta seuraavan oppimiskeskustelun vakiotoimintamallin mukaisesti,
- analysoida toteuttamia oppimistapahtumia oppimistavoitteiden näkökulmasta,

Asenteellisesti

- toimia esimerkillisesti pelastusalan arvojen mukaisesti,
- luoda mahdollisimman hyvät olosuhteet ja oppimisympäristöt oppimiselle,
- tukea omalla toiminnallaan mahdollisimman hyvää yhteistyötä ammatti- ja sopimushenkilöstön välillä.

5.2.6 Sisältö ja laajuus

- sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä
- osaamisperustaisen oppimistavoitteen asettaminen
- oppimistapahtuman suunnittelu ja toteutus
- harjoitusta seuraavan oppimiskeskustelun ohjaaminen
- demonstraatio oppimiskeskustelusta
- oppimistapahtumien suunnittelu ja niiden toteutus

Koulutuksen laajuus on 27 tuntia (1 op).

5.2.7 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan vastaavaksi kouluttajaksi aikovan opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista

opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua opettajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Koulutuksessa osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset hyväksytysti. Koulutuksessa käytetään jatkuvan arvioinnin lisäksi vertaisarviointia.

Tiedollisen alueen osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan tietokokeella.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

Vastaavaksi kouluttajaksi aikova voi uusia hylätyn suorituksen kaksi kertaa. Kesken jäänyttä koulutusta, vastaavaksi kouluttajaksi aikova, voi täydentää sopimalla tästä Pelastusopiston vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen vastuuhenkilön kanssa.

5.2.8 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön kurssilainen voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun kurssilainen on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön kurssilainen voi hakea oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

5.3 Pedagoginen jatkokoulutus

5.3.1 Johdanto

Edellä käsitelty pedagoginen koulutus on päivitettävä viimeistään neljännen kalenterivuoden aikana pätevyyden myöntämisestä. Päivittääkseen pedagogisen pätevyyden tulee vastaavan kouluttajan käydä ja saavuttaa pedagogisen jatkokoulutuksen osaamistavoitteet.

5.3.2 Valintaperusteet

Vastaavan kouluttajan pedagogiseen jatkokoulutukseen hakeutuvan tulee olla suorittanut vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutus tai hänellä on muodollinen pätevyys aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kautta (AHOT).

Mikäli pedagogiseen jatkokoulutukseen hakeutuvan vastaavan kouluttajan pätevyys on vanhentunut ja henkilö hakeutuu täydennyskoulutukseen, arvioi Pelastusopisto, voidaanko henkilö hyväksyä vai pitääkö hänen suorittaa uudelleen vastaavan kouluttajan pedagoginen koulutus.

Puolustusvoimien kouluttajat voivat hakea vastaavan kouluttajan pedagogisiin koulutuksiin Pelastusopiston ja Puolustusvoimien yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

5.3.3 Koulutuksen kuvaus

Koulutus sisältää hyvien käytänteiden jakamista, ongelmakohtien ratkomista, pedagogisen peruskurssin teoriasisällön kertauksen, sekä syventävää pedagogista teoriaa ja osaamista erityismenetelmistä ja haastavista oppimistilanteista.

5.3.4 Osaamistavoitteet

Pedagogisen jatkokoulutuksen jälkeen vastaava kouluttaja osaa:

- Jatkaa aiemmin opittua:
 - osaamisperustaista oppimistavoitteen asettelua,
 - oppituntien, taitopajojen ja täysimittaisen (full scale) harjoitusten suunnittelua ja toteutusta,
 - strukturoidun mallin mukaisten oppimiskeskustelujen pitämistä,
- selittää RCDP -menetelmän soveltamisen täysimittaisissa harjoituksissa,
- kuvailla videon käyttämisen menetelmiä täysimittaisen harjoituksen oppimiskeskustelussa,
- kuvailla mitä systeemiajattelu tarkoittaa virheiden käsittelyssä,
- luetella ja kuvailla työkaluja haastavien oppimiskeskustelujen hoitamiseksi.

5.3.5 Sisältö ja laajuus

- Ennakkotehtävät koulumaalissa 3 h
- Lähiopetus 8 h
 - Ennakkotehtävien käsittely
 - Kertaava luento peruskurssilla opituista teorialietoista
 - Luennot
 - jaksotettu harjoitus (RCDP = Rapid Cycle Deliberate Practice)
 - videon käyttö täysimittaisissa harjoituksissa
 - virheiden käsittely systeeminäkökulmasta sekä haastavat oppimiskeskustelut
 - Demonstroiva sovellettu harjoittelu
- Koulutuksen jälkeen koulumaalissa tehtävä teoriakoe ja siihen valmistautuminen 2,5 h

Koulutuksen laajuus on 0,5 op (13,5 h).

5.3.6 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan vastaavan kouluttajan opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista

opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua opettajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Koulutuksessa osaamista osoitetaan tekemällä ennakkotehtävät, osallistumalla aktiivisesti opetukseen ja harjoituksiin, sekä tekemällä hyväksytysti koulutusta seuraava teoriakoe Koulumaalissa.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

5.3.7 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön kurssilainen voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun kurssilainen on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa.

Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön kurssilainen voi hakea oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

5.4 Aihekohtainen koulutus

5.4.1 Johdanto

Aihekohtainen koulutus tarkoittaa kunkin kurssin toteuttamiseen ja organisointiin tarvittavaa koulutusta. Aihekohtaisen koulutuksen toteuttaa Pelastusopisto.

Aihekohtaisessa koulutuksessa keskitytään kurssikohtaiseen substanssiosaamisen vahvistamiseen, kurssimateriaalin pedagogiseen hallitsemiseen sekä Koulumaali-oppimisympäristön käyttöön. Koulutuksien tavoite on varmistaa vastaavien kouluttajien ajantasainen ja tutkintokoulutuksen kanssa linjassa oleva sisältöosaaminen. Näin kentällä työskentelevä ammattihenkilöstö ja sopimushenkilöstö toimivat samojen periaatteiden mukaisesti.

5.4.2 Valintaperusteet

Ennen aihekohtaiseen koulutukseen osallistumista kyseisen aihealueen vastaavaksi kouluttajaksi aikovan tulee osata ja hallita ko. aihealue. Riittävän osaamisen todentamiseksi pelastustoiminnan vastaavalta kouluttajalta edellytetään pelastusalan ammattitutkintoa tai hänen tulee olla päätoiminen turvallisuusalan opettaja, jolla on ammattiopettajapätevyys (ammatillisen opettajan pedagogiset opinnot 60 op) ja aihekohtainen Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen sopimushenkilöstön kurssi hyväksytysti suoritettuna. Pelastusopisto arvioi henkilön aihekohtaisen osaamisen, ennen aihekohtaiseen koulutukseen hyväksymistä. Tarvittaessa osaamisen arvioinnissa voidaan käyttää teoriakoetta ja / tai käytännön koetta. Ensiavun ja ensivasteen vastaavalta kouluttajalta edellytetään terveydenhuollon ammattitutkintoa (terveydenhuollon laillistettu ammattihenkilö). Lisäksi kurseittain (aiheittain) voi olla määritelty erityisiä pätevyys- ja soveltuvuusvaatimuksia.

Aihekohtaiseksi vastaavaksi kouluttajaksi aikovan on suositeltavaa toimia ensin kouluttajana sopimushenkilöstön kursseilla ja pelastushenkilöstön harjoituksissa. Hänellä tulisi myös olla työkokemusta pelastustoiminnasta, jotta hän osaa avata oppisisältöjä käytännön esimerkkien kautta.

Ennen aihekohtaista koulutusta on suositeltavaa suorittaa pedagoginen koulutus. Pedagoginen koulutus auttaa vastaavaksi kouluttajaksi opiskelevaa ymmärtämään paremmin kurssien pedagogista toteutusta. Pedagoginen pätevyys edellytetään joka tapauksessa, jotta voi toimia ko. kurssin vastaavana kouluttajana.

Puolustusvoimien kouluttajat voivat hakea vastaavan kouluttajan aihekohtaisiin koulutuksiin Pelastusopiston ja Puolustusvoimien yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Valintaperusteet kursseittain

Pelastustoiminnan peruskurssin vastaavan kouluttajan tulee

- olla suorittanut pelastustoimen ammattitutkinnon tai olla päätoiminen turvallisuusalan opettaja, jolla on ammattiopettajapätevyys (amatillisen opettajan pedagogiset opinnot 60 op) ja aihekohtainen Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen sopimushenkilöstön kurssi hyväksytysti suoritettuna. Pelastusopisto arvioi henkilön aihekohtaisen osaamisen, ennen aihekohtaiseen koulutukseen hyväksymistä. Tarvittaessa osaamisen arvioinnissa voidaan käyttää teoriakoetta ja / tai käytännön koetta,
- olla suorittanut vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen / AHOT,
- suorittaa Pelastustoiminnan peruskurssin vastaavan kouluttajan koulutus hyväksytysti,
- ylläpitääkseen vastaavan kouluttajan lisenssin päivittää ja kehittää osaamistaan osallistumalla vähintään kolmen vuoden välein sekä aihekohtaiseen, että pedagogiseen jatkokoulutukseen.

Ensiapu- ja ensivastekurssien vastaavan kouluttajan tulee

- olla terveydenhuollon laillistettu ammattihenkilö, esim. sairaanhoitaja (laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä [559/1994] 2 §),
- tuntee ensihoito ja pelastustoimi riittävän hyvin,
- olla riittävä kokemus ensihoitotyöstä,
- olla suorittanut vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen / AHOT,
- suorittaa ensiapu- ja ensivastekurssien vastaavan kouluttajan koulutus hyväksytysti,
- ylläpitääkseen vastaavan kouluttajan lisenssin päivittää ja kehittää osaamistaan osallistumalla vähintään kolmen vuoden välein sekä aihekohtaiseen, että pedagogiseen jatkokoulutukseen.

Tieliikennepelastamisenkurssin vastaavan kouluttajan tulee

- olla suorittanut pelastustoimen ammattitutkinnon tai olla päätoiminen turvallisuusalan opettaja, jolla on ammattiopettajapätevyys (amatillisen opettajan pedagogiset opinnot 60 op) ja aihekohtainen Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen sopimushenkilöstön kurssi hyväksytysti suoritettuna. Pelastusopisto arvioi henkilön aihekohtaisen osaamisen, ennen aihekohtaiseen koulutukseen hyväksymistä. Tarvittaessa osaamisen arvioinnissa voidaan käyttää teoriakoetta ja / tai käytännön koetta.
- BC-luokan ajokortti,
- olla suorittanut vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen / AHOT,
- suorittaa tieliikennepelastamisenkurssin vastaavan kouluttajan koulutus hyväksytysti,
- ylläpitääkseen vastaavan kouluttajan lisenssin päivittää ja kehittää osaamistaan osallistumalla vähintään kolmen vuoden välein sekä aihekohtaiseen, että pedagogiseen jatkokoulutukseen.

Sammutustekniikkakurssin vastaavan kouluttajan tulee

- olla suorittanut pelastustoimen ammattitutkinnon tai olla päätoiminen turvallisuusalan opettaja, jolla on ammattiopettajapätevyys (amatillisen opettajan pedagogiset opinnot 60 op) ja aihekohtainen Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen sopimushenkilöstön kurssi hyväksytysti suoritettuna. Pelastusopisto arvioi henkilön aihekohtaisen osaamisen, ennen aihekohtaiseen koulutukseen hyväksymistä. Tarvittaessa osaamisen arvioinnissa voidaan käyttää teoriakoetta ja / tai käytännön koetta.
- olla peruskoulutus savusukellukseen (SM 2023),

- olla savusukelluskelpoinen tai aikaisemmin ollut savusukelluskelpoinen vähintään viisi vuotta,
- olla suorittanut vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen / AHOT,
- suorittaa sammutustekniikkakurssin vastaavan kouluttajan koulutus hyväksytysti,
- ylläpitääkseen vastaavan kouluttajan lisenssin päivittää ja kehittää osaamistaan osallistumalla vähintään kolmen vuoden välein sekä aihekohtaiseen, että pedagogiseen jatkokoulutukseen,

Savusukelluskurssin vastaavan kouluttajan tulee

- olla suorittanut pelastustoimen ammattitutkinnon tai olla päätoiminen turvallisuusalan opettaja, jolla on ammattiopettajapätevyys (amatillisen opettajan pedagogiset opinnot 60 op) ja aihekohtainen Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen sopimushenkilöstön kurssi hyväksytysti suoritettuna. Pelastusopisto arvioi henkilön aihekohtaisen osaamisen, ennen aihekohtaiseen koulutukseen hyväksymistä. Tarvittaessa osaamisen arvioinnissa voidaan käyttää teoriakoetta ja / tai käytännön koetta.
- olla peruskoulutus savusukellukseen (SM 2023),
- olla savusukelluskelpoinen tai aikaisemmin ollut savusukelluskelpoinen vähintään viisi vuotta,
- olla suorittanut vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen / AHOT,
- suorittaa savusukelluskurssin vastaavan kouluttajan koulutus hyväksytysti,
- ylläpitääkseen vastaavan kouluttajan lisenssin päivittää ja kehittää osaamistaan osallistumalla vähintään kolmen vuoden välein sekä aihekohtaiseen, että pedagogiseen jatkokoulutukseen,

CBRNE- ja kemikaalisukelluskurssin vastaavan kouluttajan tulee

- olla suorittanut pelastustoimen ammattitutkinnon tai olla päätoiminen turvallisuusalan opettaja, jolla on ammattiopettajapätevyys (amatillisen opettajan pedagogiset opinnot 60 op) ja aihekohtainen Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen sopimushenkilöstön kurssi hyväksytysti suoritettuna. Pelastusopisto arvioi henkilön aihekohtaisen osaamisen, ennen aihekohtaiseen koulutukseen hyväksymistä. Tarvittaessa osaamisen arvioinnissa voidaan käyttää teoriakoetta ja / tai käytännön koetta.
- olla peruskoulutus savu- ja kemikaalisukellukseen (SM 2023),
- olla kemikaalisukelluskelpoinen tai aikaisemmin ollut kelpoinen vähintään viisi vuotta,
- olla suorittanut vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen / AHOT,
- suorittaa CBRNE- ja kemikaalisukelluskurssin vastaavan kouluttajan koulutus hyväksytysti,
- ylläpitääkseen vastaavan kouluttajan lisenssin päivittää ja kehittää osaamistaan osallistumalla vähintään kolmen vuoden välein sekä aihekohtaiseen, että pedagogiseen jatkokoulutukseen,

PVAT-kurssin vastaavan kouluttajan tulee

- olla suorittanut pelastustoimen ammattitutkinnon tai olla päätoiminen turvallisuusalan opettaja, jolla on ammattiopettajapätevyys (amatillisen opettajan pedagogiset opinnot 60 op) ja aihekohtainen Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen sopimushenkilöstön kurssi hyväksytysti suoritettuna. Pelastusopisto arvioi henkilön aihekohtaisen osaamisen, ennen aihekohtaiseen koulutukseen hyväksymistä. Tarvittaessa osaamisen arvioinnissa voidaan käyttää teoriakoetta ja / tai käytännön koetta.
- olla Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa (2021) SM:n ohjeen edellyttämä koulutus ja osaaminen kouluttajan tehtäviin sekä nimetty PVAT-kouluttajaksi omassa organisaatiossaan,
- olla suorittanut vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen / AHOT,

- suorittaa PVAT1-kurssin vastaavan kouluttajan koulutus hyväksytysti,
- ylläpitääkseen vastaavan kouluttajan lisenssin päivittää ja kehittää osaamistaan osallistumalla vähintään kolmen vuoden välein sekä aihekohtaiseen, että pedagogiseen jatkokoulutukseen,

Pintapelastuskurssin vastaavan kouluttajan tulee

- olla suorittanut pelastustoimen ammattitutkinnon tai olla päätoiminen turvallisuusalan opettaja, jolla on ammattiopettajapätevyys (amatillisen opettajan pedagogiset opinnot 60 op) ja aihekohtainen Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen sopimushenkilöstön kurssi hyväksytysti suoritettuna. Pelastusopisto arvioi henkilön aihekohtaisen osaamisen, ennen aihekohtaiseen koulutukseen hyväksymistä. Tarvittaessa osaamisen arvioinnissa voidaan käyttää teoriakoetta ja / tai käytännön koetta.
- olla peruskoulutus pintapelastukseen (SM 2023),
- olla suorittanut vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen / AHOT,
- suorittaa pintapelastuskurssin vastaavan kouluttajan koulutus hyväksytysti,
- ylläpitääkseen vastaavan kouluttajan lisenssin päivittää ja kehittää osaamistaan osallistumalla vähintään kolmen vuoden välein sekä aihekohtaiseen, että pedagogiseen jatkokoulutukseen,

Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta – kuljettajakurssin vastaavan kouluttajan tulee

- olla vähintään 25-vuotias koulutuksen alkuun mennessä,
- vähintään 5 vuotta ollut voimassa C-ajoneuvoluokan ajo-oikeus,
- omata riittävää ajokokemusta niin normaalista kuin hälytysajosta tai liikenneopetusalan ammattitutkinto.

Hakijoiden tulee kuvata hakemuksessa ajokokemuksensa yleensä ja hälytysajokokemus erikseen, sekä mistä ajoneuvoluokasta kyseinen kokemus on. Pelastusopisto arvioi ajokokemusten riittävyydet tapauskohtaisesti ja tekee osallistujien lopulliset valinnat haun yhteydessä annettujen tietojen perusteella.

Ympäristövahinkojen torjunnan kurssin vastaavan kouluttajan tulee

- olla suorittanut pelastustoimen ammattitutkinnon tai olla päätoiminen turvallisuusalan opettaja, jolla on ammattiopettajapätevyys (amatillisen opettajan pedagogiset opinnot 60 op) ja aihekohtainen Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen sopimushenkilöstön kurssi hyväksytysti suoritettuna. Pelastusopisto arvioi henkilön aihekohtaisen osaamisen, ennen aihekohtaiseen koulutukseen hyväksymistä. Tarvittaessa osaamisen arvioinnissa voidaan käyttää teoriakoetta ja / tai käytännön koetta.
- olla suorittanut vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen / AHOT,
- suorittaa ympäristövahinkojen torjunnan kurssin vastaavan kouluttajan koulutus hyväksytysti,
- ylläpitääkseen vastaavan kouluttajan lisenssin päivittää ja kehittää osaamistaan osallistumalla vähintään kolmen vuoden välein sekä aihekohtaiseen, että pedagogiseen jatkokoulutukseen,

Ryhmänjohtajakurssin vastaavan kouluttajan tulee

- olla suorittanut pelastusalan alipäällystö- tai päällystötutkinnon,
- olla vähintään yhteensä 12 kuukauden työkokemus pelastustoiminnan johtamista sisältävistä työtehtävistä,
- olla suorittanut vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen / AHOT,

- suorittaa ryhmänjohtajakurssin vastaavan kouluttajan koulutus hyväksytysti,
- ylläpitääkseen vastaavan kouluttajan lisenssin päivittää ja kehittää osaamistaan osallistumalla vähintään kolmen vuoden välein sekä aihekohtaiseen, että pedagogiseen jatkokoulutukseen.

5.4.3 Osaamistavoitteet

Aihekohtaisen koulutuksen jälkeen vastaava kouluttaja osaa

Tiedollisesti

- osaa kertoa miltä osin hän vastaa osaamistavoitteiden täyttymisestä,
- osaa kertoa pedagogisesti laadukkaan koulutuksen yleisjärjestelyt ja kuvata simulaatio-, taitopaja- ja demonstraatiokoulutuksien pedagogiset eroavaisuudet,
- osaa kertoa osaamisen arviointiperusteet ja toiminnan osaamista arvioitaessa,
- osaa kertoa millaisia toimintatapoja valtakunnalliset yhtenäiset mallit sisältävät,
- osaa kertoa millä perusteella kurssin kouluttajat tulee valita sekä miten koulutus toteutetaan työturvallisesti ja mikä on epäasiallista käytöstä,

Taidollisesti

- osaa hakea tarvittavan tiedon koulutusjärjestelmästä sekä OPS:sta, TOTS:sta sekä Koulumaalista,
- osaa järjestää pedagogisesti laadukkaan koulutustilaisuuden,
- osaa järjestää pedagogisesti laadukkaan osaamisen arvioinnin,
- osaa valita kouluttajat ja valvoa heidän toimintaansa sekä huolehtia, että koulutus toteutetaan työturvallisesti eikä epäasiallista kohtelua esiinny kurssilla,

Asenteellisesti

- haluaa toimia vastuullisesti vastaavan kouluttajan tehtävässä,
- haluaa päivittää omaa ja muiden osaamista sekä kehittää oman alueensa toimintamalleja,
- haluaa valvoa kouluttajien toimintaa sekä huolehtia, että koulutus toteutuu työturvallisesti eikä epäasiallista kohtelua esiinny kurssilla,

5.4.4 Sisältö

Kurssikohtainen vastaavan kouluttajan koulutus sisältää:

- sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä ja kurssin sijoittuminen koulutusjärjestelmään
- kurssin opetus- ja toteuttamissuunnitelman sekä kurssiohjelman
- vastaavan kouluttajan tehtävät kurssin organisoimiseksi ja toteuttamiseksi
- kurssin oppimateriaali Koulumaalissa

Lisäksi kurssikohtaisesti voi olla itsenäistä opiskelua, tehtävien tekemistä tai toiminnallista harjoittavaa opetusta.

5.4.5 Osaamisen arviointi

Koulutuksessa osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä koulutukseen kuuluvat tehtävät ja harjoitukset.

Osaamistavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida kokeilla tai ennakkotehtävällä.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

5.5 Vastaavan kouluttajan koulutusta koskevia ohjeita

5.5.1 Suoritustavat

Koulutusten suoritustavat kerrotaan opetussuunnitelmassa ja ne tarkentuvat koulutuksen toteutussuunnitelmassa. Opiskelu voi olla erilaista koulutuksen opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi- ja monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppimistehtävien tekemistä, harjoitusten suunnittelua, harjoitusalueilla tapahtuviin harjoituksiin osallistumista, kalustonhuoltoa tai näyttökokeeseen tai tenttiin valmistautumista.

Vastaavan kouluttajan koulutukset ovat lyhyitä enintään muutaman päivän kestoisia koulutuksia, joten koulutuksista ei voida myöntää kokopäivän mittaisia poissaoloja. Lyhyistä poissaoloista ja niiden korvaamisesta muulla tavoin tulee sopia koulutuksen vastuuopettajan kanssa.

Vastaavaksi kouluttajaksi opiskeleva voi uusia hylätyn suorituksen koulutuksen opiskelun aikaisilla läpäisyvaatimuksilla kaksi kertaa. Vastaavaksi kouluttajaksi opiskeleva voi täydentää suorituksiaan sopimalla tästä koulutuksesta vastaavan henkilön kanssa.

Opintosuoritus voidaan hylätä, mikäli kurssilainen on sitä suorittaessaan syyllistynyt vilppiin. Kurssilaista, joka on Pelastusopiston piirissä harjoittanut opinnoissaan vilppiä, voidaan rangaista. Pelastusopistosta annetun lain (2006/607) 30 ja 31 §:ssä säädetään rangaistuksesta ja menettelystä kurinpitoasiassa. Oikaisumenettelystä säädetään Pelastusopistosta annetun lain 37 ja 38 §:ssä.

5.5.2 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön kurssilainen voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun kurssilainen on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa.

Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön kurssilainen voi hakea oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

6 Lähteet

- Hallituksen esitys tieliikennelaiksi 2017. [HE 180/2017 | Hallituksen esitys eduskunnalle tieliikennelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi | Hallituksen esitykset | Finlex](#)
- Ketola, J., Kokki, E. 2019. Pelastustoimen taskutilasto 2014 – 2018. Pelastusopisto. [Pelastustoimen-taskutilasto-2014-2018-1.pdf \(pelastusopisto.fi\)](#)
- Laki Pelastusopistosta. 2006. [Laki Pelastusopistosta 607/2006 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)
- Loponen, T., Liukkonen, H. Pelastustoimen taskutilasto 2018-2022. Pelastusopiston julkaisu. D-sarja: Muut. https://info.smedu.fi/kirjasto/Sarja_D/D3_2023.pdf
- Manninen, J., Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S. ja Särkkä S. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt. Opetushallitus. Vammalan kirjapaino.
- Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä. 2016. Sisäministeriö. Helsinki. [Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä, sisäministeriön julkaisu 5/2016 \(valtioneuvosto.fi\)](#)
- Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan. Sisäministeriö. 2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165143>
- Pelastuslaki. 2011. [Pelastuslaki 379/2011 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)
- Pietikäinen, O., Granström, S., Luhtaniemi, T. Haake, N., Ryhänen, O. Pelastustoiminnan suorituskykyvaatimukset. Sisäministeriön julkaisuja 2022:10. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163819>
- Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa. 2021. Sisäministeriö. Helsinki. [Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa \(valtioneuvosto.fi\)](#)
- Siemens, G. (2004). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. (Viitattu 13.9.2023] <http://www.ceebl.manchester.ac.uk/events/archive/aligningcollaborativelearning/Siemens.pdf>
- Sopimuspalokunnat Suomessa. 2018. SSPL. [SSPL KV su ru en sa ve es sahkoinen auk.pdf](#)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 585/2017. [Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ... 585/2017 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)
- Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326. [Terveydenhuoltolaki 1326/2010 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)
- Toivola, M., Peura, P. & Humaloja, M. 2017. Flipped learning: Käänteinen oppiminen (1. painos.). Helsinki: Edita
- Työturvallisuuslaki. 2002. [Työturvallisuuslaki 738/2002 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)
- Vna pelastustoimesta. 2011. [Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)
- Yhdistyslaki (503/1989). <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1989/503>

Ympäristövahinkojen torjunnan kansallinen strategia vuoteen 2035. Valtioneuvoston periaatepäätös 2023. [0900908f8081276a.pdf](#)

LIITE 1 Ohjeistus kurssilaisen soveltuvuustestien arviointiin

Soveltuvuustestit pohjautuvat pelastajakurssin testeihin. Testauksesta laaditaan pöytäkirja.

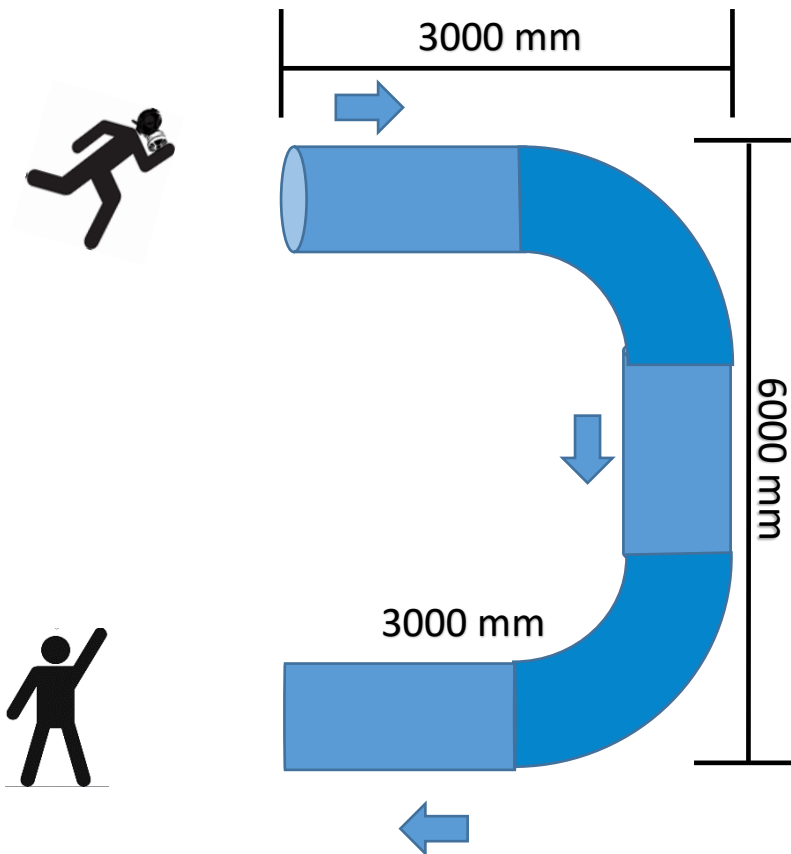
Testattavalle kerrotaan testin tarkoitus ja tehtävä.

Testattavan varustuksena on paloasu.

Kyky toimia ahtaassa ja pimeässä

Tehtävä: Putken läpi eteneminen suodatinsuojainkasvo-osalla hengitys suojaten.

1. Testattava pukee suodatinpanoksella varustetun kokokasvo-osan (kuva1) kasvoilleen.
2. Testattavalle annetaan aikaa noin minuutin verran totutella hengittämään hengityssuojaimella.
3. Testattava lähtee etenemään putkessa, kun testaaja antaa luvan.
4. Testattavan edetessä putkessa, testaajat aiheuttavat meteliä esim. kolistelemalla putkea ulkopuolelta.
5. Testin läpäistäkseen testattavan tulee kyetä ryömimään putken läpi kokokasvo-osa kasvoillaan ilman hättääntymistä tai ilman muita erityisiä tunnereaktioita.

Kuva 1 Esimerkki suodatinsuojaimella varustetusta kasvo-osasta

Kuvat: Pixabay ja Nikolai Savolainen
Huom.! Piirros on viitteellinen.

Putken mitat: sisähalkaisija n. 600 mm. Putken pituus eri osuuksilla on n. 3000 - 6000 mm. Putken päissä on kankaat, jotta putki saadaan pimeäksi.

Kyky toimia ylhäällä putoamisvaarallisella alueella

Tehtävä: Tikkailla kolmeen metriin kiipeäminen

1. Testattava pukee kokovaljaan ja varmistaja varmistaa köydellä, että testattava ei pääse putoamaan tikkailta.
2. Testattava kiipeää tikkailla noin kolmeen metriin.
3. Ylhäällä, testaajan käskystä, testattava irrottaa toisen käden ja toisen jalan tikkailta. Tämän jälkeen testaaja tekee testattavalle muutamia kysymyksiä varmistuakseen testattavan toimintakykyisyydestä korkealla. Tilanne vastaa samaa, kuin tikkailla vuorotahtiin oikealla tekniikalla kiivettäessä.
4. Luvan saatuaan testattava kiipeää alas tikkailta.
5. Testaaja tekee alhaalla vielä muutaman kysymyksen testattavalle tuntemuksista korkealla ja kirjaa havainnot lomakkeelle.

Tikkaat voivat olla kiinteät talotikkaat tai irtotikkaat. Irtotikkaita käytettäessä pitää yhden henkilön tukea tikkaita koko ajan, kun testattava on tikkailla, tai irtotikas on kiinnitettävä muutoin luotettavalla tavalla.

Yleistietoa peloista

Pelot voivat tuntua kohtuuttomilta ja rajoittavat yksilön järkevää toimintaa. Ne voivat liittyä tiettyihin asioihin tai tilanteisiin. Yleisiä pelkojen kohteita ovat mm. korkeat, ahtaat ja pimeät paikat.

Miksi ihminen pelkää?

Pelko on luonnollinen reaktio uhkaavaan tilanteeseen. Sen tarkoituksena on varoittaa ihmistä vaarasta. Jos ihminen esimerkiksi näkee metsässä käärmeen, kuuluukin kehon tuottaa tilanteessa pelkoreaktio. Kuitenkaan aihetta pidempiaikaiselle ja piinaavalle käärmepelolle ei ole. Varsinaisista pelko-oireista on kyse, kun pelkoreaktio ”jää päälle” jatkuvaksi hälytystilaksi. Liiallisessa pelossa ihmisen aivot ovat ikään kuin huijattu tuottamaan pelkoreaktio tilanteessa, jossa se ei ole tarpeen.

Pelkojen kohtaaminen kannattaa

- Ihminen, joka kärsii voimakkaista fobioista, pyrkii yleensä kaikin tavoin välttämään pelkoja aiheuttavia asioita tai tilanteita. Tällöin pelot usein huomaamatta voimistuvat.
- Tehokkain tapa päästä eroon fobioista on vähitellen tapahtuvat pelon kohteelle altistaminen. Menetelmällä voidaan saada tuloksia lyhyessäkin ajassa.
- Altistus voi tuntua ahdistavalta. Pienin askelin toteutettuna ja tarvittaessa ammattiauttajan avustuksella se on kuitenkin täysin turvallista.
- Altistuksessa ihminen oppii vähitellen kontrolloimaan pelkoaan ja saa luottamusta siihen, että selviytyy tilanteesta.
- Kun pelätty asia kohdataan tarpeeksi monta kertaa, oppivat aivot vähitellen huomaamaan asian kohtaamisen olevan täysin turvallista. Altistuksessa siis ”pois-opitaan” vähitellen liiallisesta pelkoreaktiosta.

Pelko on luonnollinen reaktio uhkaavaan tilanteeseen. Sen tarkoituksena on varoittaa ihmistä vaarasta. Ihminen, joka kärsii voimakkaista fobioista, pyrkii yleensä kaikin tavoin välttämään pelkoja aiheuttavia asioita tai tilanteita. Tällöin pelot usein huomaamatta voimistuvat. (https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00394).

Liite 2 Terveystarkastusohjeistus Pelastustoiminnan peruskurssia varten

OSA 1: OHJE HAKIJAN SOVELTUVUUDESTA PELASTUSTOIMINNAN PERUSKURSSILLE

Yleistä

Tämän ohjeistuksen tarkoitus on yhtenäistää sopimushenkilöstön koulutukseen hakeutuvien terveystarkastusmenettelyä. Ohjeistus on tarkoitettu terveystarkastusta tekeville lääkäreille, kurssille hakijoille, koulutuksen järjestäjille ja kurssin vastaaville kouluttajille.

Ohjeistus sisältää kaksi osaa. Tämä ensimmäinen osa sisältää yleistä sopimushenkilöstön koulutuksesta, kurssille hakevalta edellytettävät kyvykkyydet kurssin suorittamiseksi, sekä mitä vaaroja ja altisteita kurssiin liittyy. Ensimmäinen osan tarkoitus on auttaa kurssille hakevaa sekä terveystarkastusta tekevää lääkäriä ymmärtämään mitä kurssille hakeutuvalta edellytetään. Toinen osa (Lääkärintarkastusohje Pelastustoiminnan peruskurssille) sisältää terveysvaatimukset Pelastustoiminnan peruskurssille, terveystarkastuksen sisällön ja ohjeistuksen lausunnon laatimisesta.

Pelastustoiminnan peruskurssille hakevan henkilön on osallistuttava ennen koulutukseen hakeutumista terveystarkastukseen, jonka tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Kurssille hakevan henkilön tulee olla vähintään 16-vuotias.

Yleistä Pelastustoiminnan peruskurssin koulutuksesta

”Pelastustoimintaan osallistuvalta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä edellytetään [Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus](#)” ([Pelastuslaki 29.4.2011/379, 57 §](#)).

Pelastusopisto vastaa Pelastustoiminnan peruskurssin (entinen sammutustyökurssi) opetussuunnitelmasta, kurssin opetusmateriaalista ja kurssin vastaavien kouluttajien kouluttamisesta ([Laki Pelastusopistosta 21.7.2006/607, 2 §](#)).

”Pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on 57 §:n 2 momentissa säädetty koulutus” ([Pelastuslaki 29.4.2011/379, 56 §](#)).

Pelastustoiminnan peruskurssin tarkoitus on antaa koulutuksellinen valmius siihen, että henkilö kykenee työnantajan perehdytyksen jälkeen osallistumaan pelastustoimintaan ([Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407, 7 §](#)).

Hakijalla ei saa olla sellaista sairautta, vikaa tai vammaa, joka alentaa hakijan toimintakykyä siinä määrin, että hakija ei selviydy kurssilla opiskeltavista tiedoista ja taidoista, joita tarvitaan pelastustoiminnan perustehtävissä ([SM 2016: Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä](#)).

Pelastustoiminnan peruskurssin suorittamisen edellytyksenä on, että kurssilainen kykenee

- opiskelemaan suomen tai ruotsin kielellä.
- käyttämään digitaalisia välineitä opiskeluun ja viestintään.
- toimimaan pelastusryhmän jäsenenä. Ryhmässä toimiminen edellyttää sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä.
- tekemään käsillään niin hienomotoriikkaa kuin riittävää puristusvoimaa edellyttäviä tehtäviä, esimerkiksi tekemään solmuja ja liittämään paloletkuja.
- [pukeutumaan](#) nopeasti ja pitämään yllään raskasta suojavaatekokonaisuutta eli paloasua. Paloasu koostuu palojalkineista, palopuvusta, palokypärästä, palokäsineistä, kypärän alushupusta ja väli- sekä alusasusta.
- kävelemään maastossa ja portaissa paloasussa kantaen selässään paineilmahengityslaitetta ja hengittämään koko kasvot peittävän kasvo-osan kautta yhtäjaksoisesti vähintään 15 minuuttia. Suojainkokonaisuuden paino on noin 20 kg. * (lisätietoa lopussa)
- nostamaan, siirtämään, käyttämään ja kantamaan erilaisia pelastus-, sammutus- ja raivausvälineitä ja -laitteistoja esimerkiksi hydraulisia pelastusvälineitä, moottoriruiskuja ja savutuulettimia (yksin käsiteltävät välineet paivavat enimmillään 25 kg).
- sammuttamaan suihkuputkella. Paineellinen vesi paloletkussa aiheuttaa voimakasta työntövoimaa, minkä suihkuputken käyttäjän tulee pystyä "ottamaan vastaan".
- ottamaan tikkaat sammutusauton katolta, kantamaan, kokoamaan ne parin kanssa sekä kiipeämään tikkailla.

Pelastustoiminnan peruskurssilla esiintyviltä altisteilta ja vaaroilta suojaudutaan tarvittavilla henkilösuojaimeilla ja oikeilla työtavoilla. Pelastustoiminnan peruskurssilla mm.:

- lämpötila- ja sääolosuhteet vaihtelevat ulkona toteuttavien harjoitusten osalta. Talvella sammutusvesi aiheuttaa liukkautta jäättyessään.
- sammutusauton ja muiden koneiden moottorit ovat tyypillisiä kovan melun aiheuttajia.
- käsitellään puhdistuskemikaaleja huoltojen yhteydessä (auton, letkujen, kaluston, paineilmahengityslaitteiden ja varusteiden pesussa).
- käsitellään polttoaineita ajoneuvojen ja kaluston tankkausten yhteydessä.
- käsitellään vaahtonestettä vaahtokaluston harjoituksen yhteydessä.
- harjoitellaan sovelletuissa harjoituksissa tarvittaessa oikealla tulella.

***Paineilmahengityslaitte** on hengityksensuojain, joka suojaaa käyttäjäänsä toimintaympäristössä ilman epäpuhtauksien (kuten erilaisten pölyjen, savujen, sumujen, kaasujen tai höyryjen) haittavaikutuksilta, hapen puutteelta ja kuumuudelta. Paineilmahengityslaitteessa hengitysilmana käytetään paineellista ilmaa. Pelastustoiminnassa käytettävissä paineilmahengityslaitteissa käyttäjä kantaa selässään paineilmasäiliötä, mikä tekee liikkumisesta helpompaa kuin kiinteällä letkulla toimivat laitteet. Turvapaineellinen paineilmahengityslaitte annostelee hengitysilman käyttäjälle pienellä ylipaineella ja uloshengityksessä käyttäjän pitää "voittaa" uloshengitysenttiilin vastus. Uloshengitysvastus ei saa olla 10 mbar suurempi (EN 136). ([TSK 35, 2006/2008](#), [Savusukellusopas](#).)

Työterveyslaitos

OSA 2: Lääkärintarkastus Pelastustoiminnan peruskurssia varten

Pelastustoiminnan peruskurssille hakevan henkilön on osallistuttava terveystarkastukseen, jonka tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Terveystarkastuksen tekevän lääkärin tulee olla mieluiten työterveyshuollon tai yleislääketieteen erikoislääkäri. Lääkärin tulee tuntea kurssin suorittamisen edellyttävät terveys- ja toimintakykyvaatimukset sekä sopivuusarviokäytäntö.

Terveysvaatimukset: Pelastustoiminnan peruskurssi edellyttää kurssin vaatimuksiin nähden riittävää tuki- ja liikuntaelimestön sekä hengitys- ja verenkiertoelimestön terveyttä ja toimintakykyä. Henkilön terveydentilan sopivuutta kurssille arvioitaessa lähtökohtana on Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin ajoterveyden ryhmä II ajokorttiluokkien terveysvaatimukset (www.traficom.fi). Sopivuuden lähtökohtana on, että sairaustilat hyvin hoidettuina ilman toimintakyvyn ja suorituskvyn rajoitteita eivät yleensä estä hakeutumista peruskurssille. Esimerkiksi:

- astmaa sairastava sopii kurssille ml. paineilmahengityslaitteen käyttö (ei sisällä savusukellusta), jos ei sairasta vaikeaa astmaa ja astma ei ole ajankohtaisesti huonossa hallinnassa (Käypä hoito).
- säännöllistä insuliinihoitoa vaativa diabetes ei välttämättä ole este peruskurssille (ei sisällä savusukellusta), mikäli diabetes on hyvässä hoitotasapainossa ja diabetesta koskevat ryhmä II ajokorttiluokkien terveysvaatimukset täyttyvät (www.traficom.fi).

Terveystarkastuksen sisältö: Peruskurssille hakevan henkilön tulee antaa tarvittavat tiedot terveydentilastaan terveystarkastuksen toteuttavalle lääkärille. Lääkärintarkastukseen sisältyvät minimissään terveydentilaa kartoittava esitietolomake, haastattelu ja yleisen kliinisen tutkimuksen ohella mm. näöntarkkuus, kuiskausskuulo, leposydänfilmi sekä spirometria ja bronkodilataatiokoe. Sopivuusarvio voi edellyttää lääkärin tarpeellisiksi katsomia lisätutkimuksia terveydentilan selvittämiseksi. Jotta kurssille hakevan henkilön terveydentila voidaan luotettavasti arvioida, tulee terveystarkastusta tekevällä lääkärillä olla arvioinnin kannalta tarpeelliset ja riittävän kattavat tiedot henkilön terveydestä. Tämän vuoksi hakijalta pyydetään suostumusta siihen, että lääkäri tutustuu myös hakijan Kanta-palvelun terveystietoihin. Suostumuksen antaminen tapahtuu osoitteessa www.omakanta.fi, jossa hakija voi antaa luovutusluvan terveystietojensa katseluun.

Terveystarkastuksen päätelmät: Terveystarkastuksen perusteella lääkäri antaa lausunnon (T-todistus) hakijan terveydentilan sopivuudesta (sopiva, sopimaton) kurssille. Lausuntoon tulee kirjata sopivuusarvion kohde (Pelastustoiminnan peruskurssi). Mikäli tarkastettavalla todetaan jokin sairaus (esim. astma, insuliinihoitoinen diabetes), joka on este jatkaa savusukelluskurssille, on lausunnon lisätietoihin kirjattava, ettei hän ole sopiva savusukelluskurssille. Terveystietoja ei saa ilmoittaa terveystarkastuslausunnossa. Henkilö itse toimittaa sopivuuslausunnon kurssin järjestävälle organisaatiolle

Tämä lääkärintarkastusohje Pelastustoiminnan peruskurssille hakevan henkilön terveydentilan sopivuuden arvioimiseksi on laadittu yhteistyössä Pelastusopiston ja Työterveyslaitoksen kanssa.

Viitteet: Ajoterveyden arviointiohjeet terveydenhuollon ammattilaisille. Liikenne- ja viestintävirasto 2021. www.traficom.fi

Vuokko A, Punakallio A, Paajanen S, Lusa S. Pelastushenkilöstön työterveysseuranta – yhteistyö ja käytännöt. Helsinki: Työterveyslaitos 2020. www.julkari.fi/handle/10024/140128

Liite 3: Terveystarkastusohjeistus savusukelluskurssia varten

OSA 1: OHJE HAKIJAN SOVELTUVUUDESTA SAVUSUKELLUSKURSSILLE

Yleistä

Tämän ohjeistuksen tarkoitus on yhtenäistää sopimushenkilöstön koulutukseen hakeutuvien terveystarkastusmenettelyä. Ohjeistus on tarkoitettu terveystarkastusta tekeville lääkäreille, kurssille hakijoille, koulutuksen järjestäjille ja kurssin vastaaville kouluttajille.

Ohjeistus sisältää kaksi osaa. Tämä ensimmäinen osa sisältää yleistä sopimushenkilöstön koulutuksesta, kurssille hakevalta edellytettävät kyvykkyydet kurssin suorittamiseksi, sekä mitä vaaroja ja altisteita kurssiin liittyy. Ensimmäisen osan tarkoitus on auttaa kurssille hakevaa sekä terveystarkastusta tekevää lääkäriä ymmärtämään mitä kurssille hakeutuvalta edellytetään. Toinen osa (Lääkärintarkastusohje savusukelluskurssille) sisältää terveysvaatimukset savusukelluskurssille, terveystarkastuksen sisällön ja ohjeistuksen lausunnon laatimisesta.

Savusukelluskurssille hakevan henkilön tulee olla vähintään 18-vuotias ja hänen tulee olla hyväksytysti suorittanut vähintään Pelastustoiminnan peruskurssin.

Savusukelluskurssille hakevan henkilön on osallistuttava ennen koulutukseen hakeutumista

1. terveystarkastukseen, jonka tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Terveystarkastus tulee tehtynä olla ennen fyysistä toimintakykytestausta.
2. fyysisen toimintakyvyn testaukseen. Fyysisen toimintakyvyn kokonais-FireFit-indeksin arvon sekä sen aerobisen kestävyysosan alueen tulee olla vähintään FireFit-indeksin arvo 3.
3. soveltuvuustestaukseen koulutuksen tuottajan ohjeistamalla tavalla.

Yleistä savusukelluskurssin koulutuksesta

”Pelastustoimintaan osallistuvalta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä edellytetään [Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus](#)” ([Pelastuslaki 29.4.2011/379, 57 §](#)).

Pelastusopisto vastaa savusukelluskurssin opetussuunnitelmasta, kurssin opetusmateriaalista ja kurssin vastaavien kouluttajien kouluttamisesta ([Laki Pelastusopistosta 21.7.2006/607, 2 §](#)).

”Pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on 57 §:n 2 momentissa säädetty koulutus” ([Pelastuslaki 29.4.2011/379, 56 §](#)).

Savusukelluskurssin tarkoitus on antaa koulutuksellinen valmius siihen, että henkilö kykenee työnantajan perehdytyksen jälkeen osallistumaan savusukellusta edellyttäviin tehtäviin ([Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407, 7 §](#)).

Hakijalla ei saa olla sellaista sairautta, vikaa tai vammaa, joka alentaa hakijan toimintakykyä siinä määrin, että hakija ei selviydy kurssilla opiskeltavista tiedoista ja taidoista, joita tarvitaan pelastustoiminnan vaativissa tehtävissä ([SM 2016: Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä](#)).

Savusukelluskurssin suorittamisen edellytyksenä on, että kurssilainen kykenee

- opiskelemaan suomen tai ruotsin kielellä.
- käyttämään digitaalisia välineitä opiskeluun ja viestintään.
- toimimaan pelastusryhmän jäsenenä ja tiiviisti savusukellusparin kanssa. Tämä edellyttää hyviä sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä.
- tekemään käsillään niin hienomotoriikkaa kuin riittävää puristusvoimaa edellyttäviä tehtäviä esimerkiksi tekemään solmuja ja liittämään paloletkuja.
- [pukeutumaan](#) nopeasti ja pitämään yllään raskasta suojauskokonaisuutta eli paloasua, paineilmahengityslaitetta ja muita savusukeltajan varusteita.
- kävelemään, konttaamaan ja ryömimään ”sokkona” (näkyvyys peitettynä) savusukeltajan varusteissa kantaen selässään paineilmahengityslaitetta ja hengittämään koko kasvot peittävän kasvo-osan kautta yhtäjaksoisesti 30 minuuttia. Suojauskokonaisuuden paino on noin 20 kg. * (lisätietoa lopussa)
- siirtämään aikuisen kokoisen pelastusnuken tavanomaisesta asuinhuoneistosta ulos.
- nostamaan, siirtämään, käyttämään ja kantamaan erilaisia pelastus-, sammutus- ja raivausvälineitä ja -laitteistoja esimerkiksi hydraulisia pelastusvälineitä, moottoriruiskuja ja savutuulettimia (yksin käsiteltävät välineet paivavat enimmillään 25 kg).
- kantamaan suojauskokonaisuuden lisäksi sammutus- ja pelastuskalustoa portaissa.
- sammuttamaan suihkuputkella. Paineellinen vesi paloletkussa aiheuttaa voimakasta työntövoimaa, minkä suihkuputken käyttäjän tulee pystyä ”ottamaan vastaan”.
- ottamaan tikkaat sammutusauton katolta, kantamaan, kokoamaan ne parin kanssa sekä kiipeämään tikkailla.
- laskeutumaan asianmukaisilla putoamissuojaimilla köyttä pitkin 3 metrin korkeudelta.

Savusukelluskurssilla esiintyviltä altisteilta ja vaaroilta suojaudutaan tarvittavilla henkilösuojaimilla ja oikeilla työtavoilla. Savusukelluskurssilla mm.:

- lämpötila- ja sääolosuhteet vaihtelevat ulkona toteuttavien harjoitusten osalta. Talvella sammutusvesi aiheuttaa liukkaita jäätyessään.
- sammutusauton ja muiden koneiden moottorit ovat tyypillisiä kovan melun aiheuttajia.
- käsitellään puhdistuskemikaaleja huoltojen yhteydessä (auton, letkujen, kaluston, paineilmahengityslaitteiden ja varusteiden pesussa).
- käsitellään polttoaineita ajoneuvojen ja kaluston tankkausten yhteydessä.
- harjoitellaan keinosavussa.
- harjoitellaan oikean tulipalon kaltaisissa simuloituissa olosuhteissa. Tavanomaisia simulaattoreita ovat sisäpalosimulaattorit, joissa poltetaan puu- ja levymateriaaleja. Simulaattorin olosuhteet ovat hyvin lähellä oikean huonepalon olosuhteita. Tilassa on savua, liekkejä ja korkea lämpötila. Savu peittää näkyvyyden lähes kokonaan. Savu sisältää haitallisia, myrkyllisiä ja syöpävaarallisia aineita. Lämpötila nousee katossa noin 800 asteeseen. ([Savusukellusopas 2021, Vähentääkö Skellefteå malli palomiesten altistumista operatiivisessa työssä? 2016](#))

***Paineilmahengityslaitte** on hengityksensuojain, joka suojaa käyttäjäänsä toimintaympäristössä ilman epäpuhtauksien (kuten erilaisten pölyjen, savujen, sumujen, kaasujen tai höyryjen) haittavaikutuksilta, hapen puutteelta ja kuumuudelta. Paineilmahengityslaitteessa hengitysilmana

käytetään paineellista ilmaa. Pelastustoiminnassa käytettävissä paineilmahengityslaitteissa käyttäjä kantaa selässään paineilmasäiliötä, mikä tekee liikkumisesta helpompaa kuin kiinteällä letkulla toimivat laitteet. Turvapaineellinen paineilmahengityslaite annostelee hengitysilman käyttäjälle pienellä ylipaineella ja uloshengityksessä käyttäjän pitää ”voittaa” uloshengitysventtiilin vastus. Uloshengitysvastus ei saa olla 10 mbar suurempi (EN 136). ([TSK 35, 2006/2008](#), [Savusukellusopas](#).)

Työterveyslaitos

OSA 2: Lääkärintarkastus savusukelluskurssia varten

Savusukelluskurssia varten tarvitaan uusi terveystarkastus, mikäli Pelastustoiminnan peruskurssia edeltänyt terveystarkastus i) on ollut suppeampi kuin savusukelluskurssi edellyttää, ii) ei ole sisältänyt sopivuusarviota savusukelluskurssille, iii) on vanhempi kuin kaksitoista kuukautta tai iv) tarkastuksen jälkeen epäillään terveydentilan muutosta. Terveystarkastuksen tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Savusukelluskurssin osalta terveystarkastus tulisi tehdä työnantajan edellyttämänä työn altiste- ja terveysvaatimuslähtöisenä alkutarkastuksena työterveyshuollossa. Lääkärin tulee tuntea pelastustoiminnan edellyttävät terveys- ja toimintakykyvaatimukset sekä sopivuusarviokäytäntö.

Terveysvaatimukset: Savusukelluskurssi edellyttää tuki- ja liikuntaelimistön sekä hengitys- ja verenkiertoelimistön hyvää terveyttä ja toimintakykyä. Terveydentilan sopivuuden lähtökohtana on Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin ajoterveyden ryhmä II ajokorttiluokkien terveysvaatimukset (www.traficom.fi) sekä pelastushenkilöstön vaativien pelastustoimen tehtävien terveysvaatimukset. Terveysvaatimukset ovat samat kuin pelastajakoulutukseen hakijan sopivuusarviossa ([Pelastushenkilöstön työterveysseuranta – yhteistyö ja käytännöt, 2020](#)). Esimerkiksi astma, epilepsia ja insuliinihoitoinen diabetes tai muut sairaudet, joihin voi liittyä hetkellinenkin toimintakyvyn menetyksen uhka, ovat este osallistua savusukelluskurssille ja savusukellustehtäviin.

Terveystarkastuksen sisältö: Savusukelluskurssille hakevan henkilön tulee antaa tarvittavat tiedot terveydentilastaan terveystarkastuksen toteuttavalle lääkärille. Lääkärintarkastukseen sisältyvät minimissään terveydentilaa kartoittava esitietolomake, haastattelu ja yleisen kliinisen tutkimuksen ohella mm. näöntarkkuus, kuulon tutkimus, leposydänfilmi sekä spirometria ja bronkodilataatiokoe sekä rasva- ja sokeritasapainoa ja alkoholin käyttöä kuvaavat verikokeet. Arvioon tulisi sisältyä maksimaalinen spiroergometria (tai kliininen raskituskoe). Se antaa tarkan tiedon hengitys- ja verenkiertoelimistön suorituskyvystä ja tuottaa monipuoliset lähtötason tiedot keuhko- ja sydänterveydestä. Sopivuusarvio voi edellyttää lääkärin tarpeelliseksi katsomia lisätutkimuksia terveydentilan selvittämiseksi. Jotta kurssille hakevan henkilön terveydentila voidaan luotettavasti arvioida, tulee terveystarkastusta tekevällä lääkärillä olla arvioinnin kannalta tarpeelliset ja riittävän kattavat tiedot henkilön terveydestä. Tämän vuoksi hakijalta pyydetään suostumusta siihen, että lääkäri tutustuu myös hakijan Kanta-palvelun terveystietoihin. Suostumuksen antaminen tapahtuu osoitteessa www.omakanta.fi, jossa hakija voi antaa luovutusluvan terveystietojensa katseluun.

Terveystarkastuksen päätelmät: Terveystarkastus savusukelluskurssille ja -tehtäviin on luonteeltaan karsiva (sopiva tai sopimaton). Terveystarkastuksen perusteella lääkäri antaa sopivuuslausunnon henkilön terveydentilan sopivuudesta savusukelluskurssille. Lausuntoon tulee kirjata sopivuusarvion kohde. Mikäli lääkärintarkastus on tehty työterveyshuollossa, lausunto soveltuu myös savusukellustehtäviin. Terveystietoja ei saa ilmoittaa terveystarkastuslausunnossa. Henkilö itse toimittaa sopivuuslausunnon työnantajalle ja esittää lausunnon kurssin järjestävälle organisaatiolle.

Tämä lääkärintarkastusohje savusukelluskurssille hakevan henkilön terveydentilan sopivuuden arvioimiseksi on laadittu yhteistyössä Pelastusopiston ja Työterveyslaitoksen kanssa.

Viitteet: Ajoterveyden arviointiohjeet terveydenhuollon ammattilaisille. Liikenne- ja viestintävirasto 2021. www.traficom.fi

Vuokko A, Punakallio A, Paajanen S, Lusa S. Pelastushenkilöstön työterveysseuranta – yhteistyö ja käytännöt. Helsinki: Työterveyslaitos 2020. www.julkari.fi/handle/10024/140128